Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 30 גראָשען

היינט 16 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

Nr. 187/1483 | Łódź, Piątek, 10 sierpnia 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג, כד מנחם אב תרפ"ח | Nr. 187/1483

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

8-ונג האנדווערקער פון אלע פאכן

לויט דער לעצטער פעראָרדנונג פון וואָיעוואָדא, מוז יעדער האנדווערקער אָהן אונטערשיד פון פאַך זיך רעגיסטרירען שפעטסטענס ביז'ן 31 ד. ח. אנדערספאל דראָהט א שטראָף פון 1000 זל. און 14 טעג אַרעסט.

אין צוזאמענהאנג מיט דער פעראָרדנונג פאָדערן מיר אויף אלע האנדווערקער, אָהן אונטערשיד פון פאַך, וואָס האָבען זיך ביז איצט שוין רעגיסטרירט אין צענטראלע, אָדער אין זייער פעראיין און סעקציע ווי אויך די, וואָס האָבען זיך נאָך נישט רע-גיסטרירט, זיך צו מעלדען אין סעקרעטאריאט פון פערבאנד טעגליך פון 9 ביז 2 און פון 4 ביז 9 אָוו. לויט פאָלגענדען סדר:

זונטאָג	ד. 12	ד.ח. די האנדווערקער, וואָס זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אָן	A.B.C.D.
מאָנטאָג	„ 13	„	E.F.G.H.
דינסטאָג	„ 14	„	I. J. K.
מיטוואָך	„ 15	„	L, M. N.
דאָנערשט.	„ 16	„	O. P. R.
זינטאָג	„ 19	„	S. Sz. T.
מאָנטאָג	„ 20	„	U. W. Ż.

מיר מאַכען אויך נאָכאַמאָל אויפמערקזאַם, אז דאָס רעגיסטרירען איז אונבע-דינגט נויטיג — עס גערהט אין אייער עקזיסטענץ.

סעקרעטאַריאַט
פון צענטר. יוד. האַנדוו. פערבאנד
פאלודניאווא 4.

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט די ג' קאָנפעקציאָנערען און קונדשאפט, אז איך האָב געעפענט

אויף נאַוואָמיעסקאַ 10, טעל. 53-12, איז הויף, געשעפט נ. 2

אַ לאַגער פון אַלע אַרט

פעלץ-וואַרעז

און עמפפעהל מיך

מיט אכטונג פעלץ-וואַרען-געשעפט

א. י. פיק.

664

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט, אז פון 1-טען אויגוסט אָן איז איבערגעטראָגען געוואָרען

די שטאָטישע פיליע

פון דער לעבענס-פייער און גנבות פערזיכערונגס-געזעלשאַפט

„PRZYSZŁOŚĆ"

אויף 6-טער שערפּיעז (בענעדיקטאַ) 3, 1-טען שטאָק פראנט

וואו איהר קאָנט דורכפיהר א גוטע לעבענס-פערזיכערונג און אסעקורירען זיך געגן פייער און גנבות

מיט אכטונג דירעקטאָר פון דער פיליע

מ. ה. רומקאָווסקי

6-טער שערפּיען 3, טעלעפאָן 24-09.

בעמערקונג: טיכטיגע אגענטען קענען זיך מעלדען.

אַלע אַרטען טריקאָטאַזשען

צווייטער-טריקאָ

באַרכענד ווערען אַמבעסטען

גערארט

אַפּרעטירט אין געפאַרבט אין דער

אקציען-געזעלשאַפט

יעקב קעסטענבערג

לאָדז, נאָווא טאַרגאָווא 26.

א שטוב

אָבצונעבען אויף א ווערק-שטעל. צו ערפאַהרען ביי

מאַשקאָוויטש נאַוואָמ. 5

אַנ'אָרט

צו שלאָפען

פאַר 2 פערזאָן. צו ערפאַה-רען אין אדמינ.

178

Dr. med. H. HAMMER

אקושער און פרויען-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

ווסכאָדניא 38, טעל. 28-39 עמפאַנגט פון 3-5 נאָכמ.

ווי אזוי ראַטעווע איך מיינע האָר

ד"ר ווײַדנער איז מיט יאָהרען צוריק געלונגען, א נייטראַלע, האַלטבאַרע לעזונג פון מענשען-האָר צו געווינען, וואָס איז בעקאַנט אונטער דעם נאָמען Silvikrin (D. R.-P.) און איז כמעט פאַטענטירט אין אַלע קולטור-מלוכות. דורך די דאָזיגע סילוויקרין-האָר-קור ווערען די אָפגעשוואַכטע האָר-ווארצלען, זאָגאַר ביי שוין איינגעטרעטענער ערקאַהלונג, ווידער דערוועקט צום וואַקסען און פעראַנלאַסען א לעבהאַפטע האָר-בילדונג.

א סך דאָקטוירים האָבען זיכער אויפגענומען דעם קאַמף געגען דעם פיינליכען איבעל פון דעם גרויסען האָר-אויספאַלען דורך סילוויקרין אָנווענדונג און האָבען יעצט אַלע גרעסערע פראַקטפולע ערפאָלגען ערצילט. ס'זענען אינטערעסאַנט זעהר פיל פאַלען, ביי וועלכע דער דאָקטאָר האָט אויף זיך אַליין גרובירט דאָס דאָזיגע מיטעל. דאָ איז עס געוויס זאָרגפעלטיג און מיט געניגענדער אויסדויער אָנגעווענדעט געוואָרען. און דוקא דאָ זענען די ערפאָלגען פון אַלע, וועלכע ליידען אויף האָר-אויספאַלען א געוואַלדיגע טרייסט. ענדליך איז געפונען געוואָרען דער וועג צוריק צו געווינען די האָר-פראַכט פון אַמאָל און אויך צו דערהאַלטען ביי דער יוגענד איהר ציהרונג ביז אין דער ווייטער עלטער. אוניוו. פראָפ. Dr. med. Polland און פיל פון זיינע קאָ-לעגען האָבען דעם רעזולטאַט פון זייערע אינטערעסאַנטע פרובען אין וויסענשאַפטליכע אָפּהאַנדלונגען בעשריבען.

וואו ס'העלפט גאָרנישט, העלפט סילוויקרין!

אזוי איז אויך דער אורטייל פון טויזענדער סילוויקרין-געברויכער.

דער סילוויקרין געברויכס-אופן נעהמט אַרום 3 פּרעפּאַראַטען:

אַלס ערשטע דאָס אויבענדערמאָהנטע האָר-וואוקס-מיטעל די סילוויקרין-האָר-קור,
אַלס צווייטע דאָס האָר-פלעגע-מיטעל סילוויקרין-פליד, און שליסליך,
אַלס דריטע, דער סילוויקרין-שאַמפּאָן, וואָס דינט צו קאָפּ-רייניגונג.

האָט מען געזונדע און קרעפטיגע האָר, דערהאַלט מען זיי נור ביי געאייגנעטער פלעגע און דערצו דינט דאָס פון דער סילוויקרין-האָר-קור בעזונדערע סילוויקרין-פליד אזוי ווייט, אז מען בענוצט עס טעגליך, אזוי ווי מען פוצט טעגליך די צייהן.

די רייניגונג פון דער קאָפּ-הויט מוז שטענדיג זיין שוינענד און גרינדליך. דער סילוויקרין-שאַמפּאָן איז צוגעפאַסט צו די בעזונדערע אויפגאַבען, וואָס עס האָט צו ערפילען די קאָפּ-הויט.

אזוי ווי מיר רעדען נישט איין, נור ווילען איבערצייגען, שיקען מיר אייך קאָסטענלאָז און פּאָרטאָ-פריי וויסענ-שאַפטליכע אַרבייטען פון די ערשטע מעדיצינישע אויטאָריטעטען, ווייטער דאָס העכסט לעהררייכע בוך „די קאָפּ-האָר, זיין אויספאַלען און ווידערערשטעהען", דאָס האָר וואוקס-פּראָבלעם, וואָס ווערט אויף 56 זייטען בעהאַנדעלט אין א גאַנץ לייכט פערשטענדליכער פאָרם, דערצו א גראַטיס פּראָבע סילוויקרין-שאַמפּאָן. אויף אייער צושיקען דעם בייליגענדען גראַטיס-קופּאָן, בעקומט איהר תיכף דאָס גבוואונשענע.

גראַטיס-קופּאָן!

אין קאָנווערט, פערזיגעלט מיט א פּאָסט-מאַרקע צוגעשיקען צו

Silvikrin-Vertrieb, Danzig 270 Gr. Schwalbengasse 2

שיקט מיר קאָסטענלאָז:

1. דאָס שטאַרקע ביכעל פון 56 זייטען „די קאָפּ-האָר זייער אויספאַלען און ווידערענטשטעהן"
2. וויסענשאַפטליכע אַרבייטען פון די ערשטע מעדיצינישע אויטאָריטעטען.
3. א גראַטיס-פּראָבע סילוויקרין-שאַמפּאָן.

Imię: ______________ ulica: ______________

Miejscowośc ______________ Poczta ______________

די אדרעס דייטליך שרייבען.

פאַרק HELENÓW

מיטוואָך,

דעם 15-טען אויגוסט, 3 אַזייגער נאָכמיטאָג קומט פאָר

א גראַנדיעזע

גאַרטען=פּערווײַלונג

לטובת דער נאַכט-פּאַגאָטאָווע ביי „לינת הצדק"

אויפטריט פון אוקראַינישען כאָר :·: טענץ פון בעוואוסטען טענצער ברוך לייבאָוויטש.

פאַנטאַזיע לאָטעריע! מיט אויסערגעוועהנליכע ווערטפולע פאַנטען, צ. ב.: לייוווענד, ראַדיאָ, פאַטעפאָן א. אַנד. פאַנטאַזיע לאָטעריע!

2 אָרקעסטערס, פּייערווערק, קאָנפעטי, סערפּענטין א. אַנד.

איינגאַנג פאַר דערוואַקסענע 1.50 זל., פאַר יוגענד און שילער 50 גר. :—: ביליגער כשר'ער בופעט אויפ'ן אָרט.

פון 10 אין אָוועגד ווערט אין זאַל פון גאָרטען פאָרקומען אויפטריטען פון „אָרט"=אַנסאַמבל, וועלכע וועלען אויספיהרען די בעסטע נומערן פון זייער אינהאַלטסרייכען רעפּערטואַר.

— נאָך דער — פאָרשטעלונג

דאַנסינג

ביז איז דער פריה. — איינטריט 2 זל. —

בעמערקונג: ביי א א נגינסטיגען וועטער וועט דער טערמין פון דער פערווײַלונג בעזונדער מיטגעטיילט ווערן.

א הערציגען מזל טוב ווינשען מיר אונזער ליבע טאָכטער

פרל. פּערל גראָסוואַרצעל

צו איהר חתונה מיט

ה' יחיא"ל וואַקסבערג

זאָל זייער לעבענס-וועג מיט רויזען בעצירט זיין

עלטערן און געשוויסטער

צו דער פערלאָבונג פון מיין ליבע טאָכטער און שוועסטער

פרל. העלא קליינער

מיט ה' נאַטאַן שטערן

ווינשען פיל גליק און עוויגעס צופרידענהייט

מוטער שוועסטער און ברי=

דער קליינער און כלה.

א הערצליכען מזל טוב ווינשען מיר אונזער געעהרטען גבאי

ה' יעקב מרדכי וויינבוים און פרוי

צו דער פערלאָבונג פון זייער טאָכטער

פרל. איטקע

מיט ה' שלמה גאָלדבערג

און דעם יונגען פאָר ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט

די חברה „עזרת אחים"

זאַוואַדזקא 21

צו דער פערלאָבונג פון אונזערע ליבע פריינד

פרל. אננא פיאָנטקאָווסקא

מיט ה' איזאַק גאָלבאַרטאָוויטש

גראַטולירען הערצליך און ווינשען פיעל גליק

גרינשפּאַן און ערדינאַסט

מזל-טוב! דיר ליבע קוזינע

פרל. מאַניא לעדערמאַן

צו דיין פערלאָבונג מיט

ה' נאַטאַן מילך

וועלכע איז פאָרגעקומען דעם 29 ליפּיעץ אין קאַליש.

גראַטולירען הערצליך און ווינשען פיל גליק

יחזקאל איינשידלער און פרוי

סאַלאַ גוראַ

לעאָן נוסענבוים

פערלאָבט.

לאָדז, אין אויגוסט 1928.

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער ליבע טאָכטער פרל.

סאַלאַ גורא

צו איהר פערלאָבונג מיט ה'

לעאָן נוסענבוים

זאָל זייער לעבענסוועג מיט בלומען בעצירט זיין

די עלטערן.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע שוועסטער און שוועגערין

פרל. סאַלא גורא

מיט ה' לעאָן נוסענבוים

גראַטולירן הערצליך און ווינשען א גליקליכע צוקונפט

ברודער הערמאַן און פרוי.

אונזער ליבע שוועסטער פרל.

סאַלא גורא

צו איהרע תנאים מיט ה'

לעאָן נוסענבוים

ווינשען א הארציגען מזל-טוב און עוויגעס גליק

ברודער פינקוס און שוועסטער גוטשא.

GUCIA ARBUS

MAJER WINCYGSTER

ZAŚLUBIENI

Łódź, w Sierpniu 1928 r.

Z intencji zaślubin panny

JADZI R ZENCWAJŻANKI

z p. **SALOMONEM HELHOLCEM**

życzy wiele szczęścia i różowej przyszłości

Tobcia Mestówna

פאָדערט איבעראַל!

כשר למהדרין מן המהדרין — קאַקאָס=פּוטער: — כשר למהדרין מן המהדרין

חעמאַ (Chemo)

צום בראָטען און קאָכען

קאָקאָמאַ (Kokoma)

צום באַקען און שמירען

וואָס ווערען אויסגעאַרבייט פון דעם פיינסטען און ריינסטען פלאַנצען-פעטס

עמפּפעהלט די פאַבריק

Einhorn, Fein i S-ka

ŁÓDŹ, Wysoka 9, — tel. 64-56.

די אויסאַרבייטונג פון אונזער קאַקאָס-פּוטער שטעהט אונטער דער השגחה פון פאַביאַניצער רב הרה"ג ר' מענדיל נ"י אלטער.

פאָדערט איבעראַל!

שוסטער=צעך

אין לאָדז, זאַכאָדניא 66

אכטונג שוסטער=מייסטער!

מיטגלידער און נישט=מיטגלידער פון לאָדז און אומגעגענד!

מיר פאָדערן אייך אויף אין אייער אייגענעם אינטערעס צו קומען זונטאָג, ד. 12. ד. ח. פּינקטליך 8 א זייגער אָוועגד אין אייגענעם לאָקאַל, וועגען איינשרייבען זיך אַלס צעך-מיטגלידער. די צייטווייליגע פערוואַלטונג.

אַכטונג, שליטען - שטריקער - מייסטער אין לאָדז!

צוליב דער נייער פעראָרדנונג, אַז אַלע האַנדווערקער מוזען ביז'ן 1-טען סעפּטעמבער 1928 האָבען אַרויסגענומען די האַנדווערקער-קאַרטען, אין גענגעגפּאַל דראָהט א גרויסע שטראָף און שטערען די אַרבייט אויך, ווערט איהר דעריבער אייפּגעפאָדערט צו קומען מאָנטאָג, דעם 13-טען אויגוסט, 8 א זייגער אָוועגד אין האַנדווערקער-קלוב פּאָלודניאָווא 4 אויף

א דרינגענדע פערזאַמלונג

בנוגע די אַלע וויכטיגע פראַגען, אַז אויך די שטריקער-מייסטער מוזען געהערען צום צעך.

בעמערקונג: רעגיסטרירטע שטריקער און נישט רעגיסטרירטע, אַלע מוזט איהר קומען אין אייערע אייגענע אינטערעסען, ווייל נאָך דעם טערמין נעהמט די פערוואַלטונג אַראָפּ פון זיך יעדע פעראַנטוואָרטליכקייט.

די פערוואַלטונג פון שטריקער=מייסטער=פעראיין אין לאָדז ביים צענטער. האַנדוו.=פערב., פּאָלודניאָווא 4.

יודישער פראָפ. מאַגאַזין-שניידער-מייסטער-פעראיין

אַלעע 1=טער מאי 2.

אויפמערקזאַם, דאַמען=מאַגאַזין=שניידער!

די פעראייניגטע פאַך-קאָמיסיע פון דאַמען-מאַגאַזין רופט

א דרינגענדע פאַך=פערזאַמלונג

מאָנטאַג, דעם 13-טען ד. ח. 8 א זייגער אָוועגד אין אייגענעם לאָקאַל. צוליב דער וויכטיגקייט פון דער פערזאַמלונג ווערען אַלע אויפגעפאָדערט אונבעדינגט צו קומען.

פאַך-קאָמיסיע פון דאַמען-מאַגאַזין

פאָרזיצער: פישער, וויצע-פאָרזיצער: טערקעלטויב.

כיראָמאַנט

ביי ה' פלעק

נאַרוטאָוויטשאַ 31, וו. 8

ערטיילט עצות טעגליך פאַר דאַמען און הערען.

וויכטיג פאַר מיליטער פליכטיגע!

עס איז אַרויס פון דרוק פון אדוואָקאַט סאַריטץ פון וואַרשע דאָס בוך מיליטער פליכט, וואָס דאַרף יעדער וויסען וועגן פאָבאָר מיליטער דינסט און איבונגען. פרייז נור 20 גר צו בעקומען נור ביים צייטונגס פאָרקויפער יוסף וועלניאַרש אַלטע שטאָט 1 אויך איז ביי מיר צו בעקומען צו קויפען פארשידענע ביכער, טעאַטער פּיעסען אין פאַרשידענע לידער אויך גיב איך פערשידענע ביכער א היים צו ליינען פאַר א ביליגען פרייז. קומט איבערצייגט אייך!

Dr. med. A. MAZUR

אויערען, נאָז- און האַלז-קראַנקהייטען, שטימע- און שפּראַך-פעהלערען (שטאַמלען א.ז.וו.)

האָט זיך איבערצויגען פון נאַרוטאָוויטש 44

אויף ווסכאָדניאַ 65, טעל. 66-01

(איינגאַנג אויך דורך פּעטריקאָווער 46)

נעהמט אָן פון 11.30 ביז 12.30 און פון 3—5 נאָכמ.

Dr. med.

Wincenty Łaski

אינערע און קינדער=קראַנקהייטען

נעהמט אָן פון דעם 1-טען יוני 1928 אין

Ciechocinek

וולאָצלאַווסקא=גאַס ווילא „VICTORIA"

קוואַליפיצירטע

שטריקערס

ווי אויך שוועלערינס ווערען געזוכט, ביי

דאַרעמבוס, קאַמיענאַ 18

2 טע טויער 3. שטאָק 27.

אַ קריטע נייהערין

צו הויז=אַרבייט

ווערט פון זאָפאָרטיג געזוכט

ביי שפילבערג

פּאָלודניאָווא 10. 816

DR. MED.

DONCHIN

ספּעציאַל=אַרצט

פאַר אויגען קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

קיין פּוילען

נעמט אָן

מאָנטאָג, דינסטאָג, מיטוואָך און דאָנערשטאָג

פון 10—1 און פון 4—7 נ.מ.

מאָניושקי 1 (Moniuszki) טעל. 9.97.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער פאַמיליע ברוינער פון פאַביאַניץ צוליב'ן טויט פון זייער זוהן

נ"ע חיים יחזקאל ברוינער

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

פירמע אלביג. לאָדז.

ערב א הוספה-אקציע
אין דער לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע.

(ב) אין שייכות מיט דער לעצטער יקרות-שטייגערונג, וועלכע איז אנגעוויזען געווארען דורך דער סטאטיסטישער קאמיסיע, איז נעכטען פארגעקומען א פערזאמלונג פון די פאבריקס-דע־לעגאטען פון פערבאנד „פראצא“.

עס האבען גערעדט איינינע רעדנערס, וועל־כע האבען אויפגעוויזען, אז די לעצטע 6 פראצענטיגע הוספה האט גארנישט אויסגעבעסערט די לאגע פון די ארבייטער, ווייל כמעט אויף אזויפיל זענען טייערער געווארען די אויסהאלטונגס-קאס־טען פון דער ארבייטער פאמיליע, און זיי לעגען דעריבער פאר, ווידער ארויסצוטרעטען מיט א הוספה-פאדערונג; דאס מאל אבער שוין — מיט א פאדערונג אויף אזא הוספה, וועלכע זאל ערלויבען דעם ארבייטער מענשליך צו לעבען.

אנדערע ווידער האבען זיך ארויסגעזאגט, אז די פערוואלטונג זאל תיכף קינדיגען דעם אפמאך און ארויסשטעלען א הוספה-פאדערונג פון 25 פרא־צענט; נאך אנדערע ווידער האבען זיך ארויסגע־זאגט פאר פיהרען א געמיינזאמע אקציע מיט די איבעריגע פעראיינען. לסוף איז אנגענומען געווא־רען א בעשלוס אויפצופאדערן די פערוואלטונג אז זי זאל זיך פערשטענדיגען מיט די איבעריגע פעראיינען, כדי געמיינזאם צו פיהרען אן ענערגי־שע אקציע.

אין די קריסטליכע פעראיינען נעהמט די הוספה-אקציע אויך שוין אן רעאלע פארמען.

אין די נאהענטסטע טעג וועט פארקומען א בעראטונג פון די ראטען פון אלע קריסטליכע פער־איינען מיט דער בעטייליגונג פון די פאבריקס דע־לעגאטען, אויף וועלכער ס׳וועט ארומגערעדט ווע־רען דער ענין, וועגען דער שטעלונג פון די קריסט־ליכע פעראיינען לגבי דער הוספה-אקציע. וואס ווערט איניצירט פון „פראצא“.

(2) אין לאקאל פון קלאסען-פעראיין, נארו־טאוויטשא 50 איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די פאבריקס-דעלעגאטען, אויף וועלכער ס׳איז בע־שלאסען געווארען אפצוווארפען דעם הוספה-פאר־שלאג פון די אינדוסטריעלער פאר די ארבייטער, וועלכע ארבייטען אויף עטליכע מאשינען מיטאמאל, צוליב דעם, וואס צווישען דעם פארשלאג פון די אינדוסטריעלער און די פאדערונגען פון די ארביי־טער איז א חילוק פון 20 פראצענט.

גלייכצייטיג איז בעשלאסען געווארען, אז אויב ס׳וועט נישט קומען צו קיין אויסגלייך צווישען די אינדוסטריעלער און די ארבייטער, זאל מען א מ־בעדינג צו פערשטרייקען.

אינערן-מיניסטעריום בעשטעטיגט די הוספה פון די סעזאן-ארבייטער.

(מ.) אנהויב אפריל ה.י. איז דער טעקסטיל־אינדוסטריעלער־פערבאנד אין פוילען, ווי אויך דער טריקאטאזש־אינדוסטריעלער־פערבאנד, ארויסגע־טרעטען מיט פראטעסטען אין אינערן־מיניסטעריום געגען היגען מאגיסטראט, בנוגע די אפמאכען, וואס דער מאגיסטראט האט געשלאסען מיט׳ן פעראיין פון ארבייטער פאר׳ן עפענטליכען געברויך מכוח די ארבייטס־ און צאהלונגס־בעדינגונגען.

די דערמאהנטע אינדוסטריעלער־פערבאנדען האבען די מאגיסטראט־אפמאכען בעטראכט אלס פערשווענדעריש, און אלס אזעלכע, וואס וועלען זיך שעדליך אפרופען אויף אלע שטייער־צאהלער.

אויף די פארווארפען, וואס די אינדוסטריע־לע פערבאנדען האבען געמאכט דעם מאגיסטראט, אז די דערמאהנטע אפמאכען מיט די ארבייטער פון עפענטליכען געברויך קענען ארויסרופען הוספה פאדערונגען מצד די ארבייטער פון אלער ארט בראנזשעס, האט דער מאגיסטראט, בשעתו, גע־ענטפערט מיט א גרעסערען מעמאריאל, אין וועל־כען די ארגומענטען פון די אינדוסטריעלער זענען כסדר צוקלאפט געווארען.

אין דעם דאזיגען מעמאריאל איז געוויזען אויפ געוויזען, אז די אלע טענות פון די אינדוסטריעלער טראגען נישט קיין געזעלשאפטליכען, נאר א רייך עגאאיסטישען כאראקטער.

דער דערמאהנטער ענין איז איצט שוין קאנ־קרעט ערלעדיגט געווארען; דאס אינערן־מיניסטער־יום האט דורך דער היגער וואיעוואדשאפט צוגע־שריבען א בריף דעם היגען מאגיסטראט, אין וועל־כען עס זאגט זיך, אז צוליב דעם, וואס די 15־פראצענטיגע הוספה פאר די סעזאן־ארבייטער איז שוין אריין אין לעבען און פראקטיצירט זיך ש׳ין זייט איינינע חדשים, קען דאס אינערן־מיניסטער־יום קיין שום פעראהרדנונגען וועגען דעם ענין נישט מעהר ארויסגעבען.

פראצעס געגען א לאדזער פירמע
אין כאראקטעריסטישן אורטייל פון העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל

(2) לעצטענס האט דער העכסטער אדמי־ניסטראטיווער טריבונאל בעטראכט א זעהר אינ־טערעסאנטען פראצעס געגען א בעקאנטער היגער פירמע.

די מעשה פון דעם פראצעס איז פאלגענדע:

א היגע פירמע האט בעלענט אין פינאנץ־אמט אן אנמעלדונג וועגען אומזאץ, פארלענגענדיג צוצושטעלען גלייכצייטיג איהרע האנדעלס־ביכער.

פאר׳ן טערמין אבער פון צושטעלען די האנ־דעלס־ביכער, האט די פירמע אנגעמאלדען דעם פינאנץ־אמט, אז צוליב דעם, וואס דער אייגענ־טימער פון דער פירמע פאהרט אוועק קיין אויס־לאנד און דער פראקורענט איז קראנק געווארען, קענען די ביכער אין טערמין נישט צוגעשטעלט ווערען און זי בעט גלייכצייטיג צו בעשטימען א צווייטען טערמין צוצושטעלען די ביכער.

אויף דער דאזיגער בקשה האט די דער־מאהנטע פירמע פון פינאנץ־אמטען קיין תשובה נישט בעקומען.

דערווייל האט די שאצונגס־קאמיסיע געשטעלט דער דערמאהנטער פירמע א העכערען אומזאץ שטייער, ווי זי האט אנגעגעבען אין דער אומזאץ אנמעלדונג.

די פירמע האט דאן אנגעגעבען א רעקורס, וועלכער איז אבער דורך דער שאצונגס־קאמיסיע אפגעווארפען געווארען. אזוי ארום האט דער ענין אנגעשפארט אין העכסטען אדמיניסטראטיווען טרי־בונאל, וועלכער האט זיך ארויסגעזאגט אין דעם זין, אז צוליב דעם, וואס דער פינאנץ־אמט האט אויף דער בקשה צו פערלענגערן דעם טערמין פון צושטעלען די ביכער נישט געענטפערט, אזוי, אז די פירמע האט געקענט מיינען, אז דער טערמין איז איהר פאקטיש פערלענגערט געווארען. ווייטער, האט דער פינאנץ־אמט, אויסמעסטענדיג דעם אומ־זאץ־שטייער א העכערען, ווי עס איז אויסגעקומען, לויט דעם אומזאץ־אנמעלדונג פון דער פירמע, — גערארפט געבען א געלעגענהייט דער פירמע צו צושטעלען די ביכער און פערגלייכען מיט דער אומזאץ־אנמעלדונג; אזוי אבער ווי דער פינאנץ־אמט האט דאס נישט געטון, איז ער אליין נישט בערעכטיגט געווען אויסצומעסטען א גרעסערען אומזאץ־שטייער, ווי די פירמע אליין האט אויפ־געגעבען.

רעגיסטראציע
פון געשעפטס-אונטערנעהמונגען.

(ב) צוליב דעם, וואס דעם 31. אויגוסט ענ־דיגט זיך דער טערמין פון רעגיסטרירען די אונ־טערנעהמונגען, וועלכע עקזיסטירען פון פאר דעם 16. דעצעמבער 1927, אין ראטעס, אז די אונ־טערנעהמונגען זאלען זיך וואס פריהער רעגיסטרי־רען.

די רעגיסטראציע קומט פאר אין אינדוסטריע־אמט פון מאגיסטראט, פלאץ וואלנאשטשי 14.

ביים רעגיסטרירען זיך, דארף מען מיט־ברענגען א פאטענט אויפ׳ן יאהר 1927, אדער א בעשייניגונג, אז א׳א פאטענט איז בשעתו א׳יס געקויפט געווארען, עווענטועל — א בעשייניגונג, אז די אונטערנעהמונג דארף בכלל נישט קיין פאטענט.

לעהרער-קאנדידאטן
אויף מלוכה׳שע לעהרער-קורסען.

(ב.) דער לעהרער־פעראיין האט דערהאלטען אן אפשריפט פון דער פעראדרנונג פון דער העכ־כסטער שול־מאכט, וועגען ארגאניזירען מלוכה׳שע לעהרער־קורסען.

דער ציל פון די קורסען וועט זיין אויסצו־בילדען לעהרער־קאנדידאטען פאר די מלוכה׳שע אלגעמיינע שולען.

אויף די קורסען וועלען זיך לערנען 40 שי־לער און זיי וועלען דויערען א יאהר.

די נייע תקופה אין ציוניזם.

אויף דער דערמאנטער טעמע, ארדענט א׳ין די ציוניסטישע ארגאניזאציע, דעם קומענדיגען דא־נערשטאג, אין זאל פון פילהארמאניע א גרויסען מאסען־מיטינג, געווידמעט די פראגען, וואס זענען בעהאנדעלט געווארען אויף דער לעצטער זיצונג פון אקציאנס־קאמיטעט אין בערלין.

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען די מיט־גלידער פון אקציאנס־קאמיטעט: ראטמאן דר. מ. הינדעס און רעדאקטאר י. העפטמאן (ווארשא), רעד. י. אונגער א. א. וו.

יודיש טעאטער אין זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

6 לעצטע גרויסע גאסטשפיל-פארשטעלונגען פון דער טרופע
צוזאמען מיט׳ן אמעריקאנער סטאר בעני אדלער.

שבת, 3.30 נ. כמ. צו ביליגע פרייזען
סטודענטען-ליבע
4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון ר. א. שמיין.
הויפטראל סמיט — בעני אדלער.

שבת, ד. 11 טן, זונטאג, ד. 12-טן, 9 אוועבד
פרעמיערע! פרעמיערע!
צום ערשטען מאל אין לאדז!
בלינד אויס ליבע
אין 4 אקטען מיט געזאנג פון ליבין.
הויפטראל יאזעף — בעני אדלער.
ערשטער אויפטריט פון בעקאנטען ארטיסט
יוליוס ראקאוו

מאנטאג, ד. 13 טען, 9 אוועבד, גרויסע פאפול. פארשטעלונג פון 1 ביז 2,50
גאט, מענש, טייוול
אין 4 אקטען מיט פראלאג פון י. גארדין.
העשעלע דובראוונער — בעני אדלער.
ראל „אוריאל מזיק“ — י. ראקאוו.

דינסטאג, דעם 14 טען אויגוסט, 9 אוועבד
לעצטע גאסטשפיל-פארשטעלונג
גרויסע איבעראשענדע פארשטעלונג
בעני אדלער צום ערשטען מאל
אין לאדז אלס
האמלעט
טראגעדיע אין 5 אקטען פון וו. שעקספיר.
הויפטראל האמלעט — בעני אדלער.
ווער עס קומט אויף האמלעט בעקומט צום אנדענקען א בילד פון בעני אדלער
מיט א געדרוקטע דעקלאמאציע.

מיטוואך, דעם 15 טען אויגוסט, 9 אוועבד
צו פאפולערע פרייזען
דער ווילדער מענש
אין 4 אקטען מיט געזאנג פון י. גארדין.
הויפטראל למך — בעני אדלער.
צום שלוס א קאנצערט פון אלע ארטיסטען.

אין די אלע פיעסען נעמען אנטייל די ניי-אנגאזשירטע יונגע ארטיסטין פון זאכלאווסקי׳ס טרופע רבקה נערה, ארטיסט און זינגער פון ווילנער פאלקס-טעאטער מ. טרילינג.

אלע פיעסען זענען רעזשיסירט פון בעני אדלער. אימפרעסאריא: סאלאמאן קוסטין.

מוזיקאל. ליטונג: ל. זעלמאן. אדמינ.: א. בעזמאן. ביונע-לייטער: מאבעראווסקי.
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין פילהארמאניע-קאסע.

CYRK MEDRANO
אין מענאזשעריע
אין לאדז
Al. Kościuszki 75/77.
צוליב דער אפריזע נאך ווארשא פערבלייבט נאר אין לאדז ביז מאנטאג דעם 13.8 איינשליסליך. קאלאסאלער פראגראם 15 דרעסירטע לייבען, עלעפאנט, 25 פערד, וועלט-אטראקציעס, קאמף צווישען מענש און לייב א. א. וו. אנהויב 8.30 אוו. מיטוואך, שבת און זונטאג צו 2 פארשטעלונגען 4 נאכמ. און 8.30 אוונט. אויף די נאכמיטאג-פאר־שטעלונגען צאהלען קינדער האלבע פרייזען. אויף גאלעריע נאר 50 גר.
902

א דעלעגאציע פון סוחרים
ביים פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער

(2) ווי בעקאנט דארפען אלע אונטערנעהמונ־גען, וועלכע זענען ענטשטאנען נאכ׳ן 16-טען דע־צעמבער 1927 רעגיסטרירט ווערען. די רעגי־סטראציעס דארפען אדורכגעפיהרט ווערען אין משך פון א גאנץ קורצער צייט, אונטער א דרא־הונג פון 4 וואכען ארעסט אדער 1000 זל. שטראף. צו די רעגיסטראציעס דארף ווערען בייגעלעגט דער פאטענט פון 1927 אדער א בעשייניגונג פון דער פינאנץ-קאמער, אז אזא פאטענט איז אויס־געקויפט געווארען. צוליב דעם אבער, וואס די פינאנץ קאמער שלעפט אפ דאס ארויסגעבען פון די דערמאנטע בעשייניגונגען, אין אזוי ארום וועט אויסקומען, אז די אונטערנעהמער וועלען נישט קענען אין דער צייט רעגיסטרירען זייערע אונ־טערנעהמונגען, האט דער צענטראלער סוחרים־פעראיין פון דער לאדזער וואיעוואדזטווע (פיעט־ריקאווער 10) בעשלאסען צו דעלעגירען איינינע פארשטעהער צום פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער ה׳ טאוואריניצקי, וועלכע זאלען ביי איהם אינטער־ווענירען, אז אזעלכע בעשייניגונגען זאלען די פאטענטען תיכף ארויסגעגעבען ווערען.

נישט קיין נאבעל-פרייז,
אבער דאך — נישט קיין נאבעלע קלעפ בעקומט דער ארימער יוד.

דער היגער איינוואוינער ישראל־שיע הערש־בערג בעשעפטיגט זיך דערמיט, וואס ער פאהרט ארום און פערקויפט נאפט אויף די ארומיגע זו־מער־וואוינונגען.

ערהעגעכטען, ווען הערשבערג איז געפאהרען מיט דעם פעסעל נאפט, איז איהם אקעגענגעקומען די פוהר פון דער נאפט־פירמע נעבר. נאבעל.

זעהט אויס, אז די פירמע נאבעל האלט הערשבערג׳ן פאר א קאנקורענט, ווייל די עקס־פעריענטען פון נאבעל׳ן זענען בעפאלען דעם יוד און איהם געשלאגען מכות־רצח.

דער יוד איז קוים א לעבעדיגער ארויס פון זייערע הענט, און א פערוואונדעטער איז ער גע־קומען קיין לאדז, וואו א דאקטאר האט איהם ערטיילט הילף.

אינטערעסאנט, אז די בעאמטען ביורא פון דער פירמע נאבעל האבען דעם פערוואונדעטען יודען נישט געוואלט אנווייזען די נעמען און אד־רעסען פון די שלעגער, טענה׳דיג, אז א יוד דארף נישט פערקויפען אויף די זומער־וואוינונגען קיין נאפט.

ערשט נאך דער אינטערווענץ פון דער פא־ליציי, איז געלונגען פעסטצושטעלען די נעמען און אדרעסען פון די שלעגער. דאס זענען: פעליקס נאוויצקי, פראנציסקאנער 51 און זיגמונד טשו־שעווסקי, אלעקסאנדראווסקא 134.

דער ענין האט שוין אנגעשפארט אין געריכט.

בעפאלענער פאליציאנט דערשיסט א יעבור.

(ב.) נעכטען, בעת דער פאליציאנט איז אהיים געגאנגען, נאך זיין דינסט פון דארף לישינצא, היני־טער טשענסטאכאוו, זענען איהם בעפאלען צוויי שכורים.

בעת דער פאליציאנט האט זיי געוואלט אויס־לעגיטימירען, האבען זיי איהם געווארפען און גערי־בען אריין, און אנגעהויבען איהם שלאגען מיט א האמער איבער׳ן קאפ.

דער פאליציאנט, נישט האבענדיג קיין אנ־דערע עצה, האט ער אויסגעשאסען פון רעוואל־ווער, אין רעזולטאט פון וואס ער איז דערהרג׳עט געווארען דער 38־יעהריגער פיאטר קאלארזשעיטשיק.

100.000 זלאטעס
אויף רעמאנטירען הייזער.

(מ) דער שטאטישער אויסבויקאמיטעט האט בעשלאסען צו פערטיילען 100 טויזענד זלאטעס, אלס הלואות פאר ווירטסלייט צו רעמאנטירען זייערע הייזער.

דערטרונקען
אן אלטישקע פרוי.

(—) די 80־יעהריגע פראנטשישקא קארלאוו־סקא האט וואשענדיג וועש ביים טייך נער, פער־לוירען דאס גלייכגעוויכט און אריינגעפאלען אין טייך. נישט קוקענדיג אויף דער באלדיגער הילף, איז נישט געלונגען די אלטיטשקע אפצוראטעווען.

מאגיסטראט קאסירט איין לאקאל-שטייער פון די קליינע דירות.

בשעתו האט ראטמאן האלענדערסקי אריינ־געטראגען אין שטאט־ראט א פארשלאג, אז קליינע דירות, וואס דאס גרונט־דירה־געלד פון פאר׳ן קריג האט בעטראפען ביז 100 רובל, זאלען בעפרייט ווע־רען פון לאקאל־שטייער.

דער פארשלאג איז אנגענומען געווארען.

אויספיהרענדיג דעם בעשלוס פון שטאט־ראט האט דער מאגיסטראט פארגענומען ענערגישע שריט ביי דער מלוכה־מאכט, אז די נישט־פערמעגליכע לאי־קאטארען, האס פערנעהמען קליינע וואוינונגען, זאל־לען בעפרייט ווערען פון מלוכה׳שען לאקאל־שטייער.

צו דער אויפזיכטס־מאכט זענען איבערגעשיקט געווארען א רייה מאטעריאלען, אין וועלכע ס׳ווערט אנגעוויזען אויף דער שווערער לאגע פון די ארביי־טענדע מאסען, און אז דער מלוכה־שטייער פאר לאקאלען ברענגט אריין גאנץ ווייניג ריוח.

דער מאגיסטראט איז געווען זיכער, אז די רעגירונג וועט בעריקזיכטיגען די ווענדונג און האט דער־ריבער נישט בעשטייערט די קלענערע דירות.

אין די ערשטע 7 חדשים פון 1926, די, וואס זייער גרונט־דירה־געלד האט בעטראפען 100 רובל, און שפעטער — מיט׳ן גרונט־דירה־געלד ביז 60 רובל.

די פינאנץ־מאכט איז אבער נישט נאכגעקומען די ווענדונגען פון מאגיסטראט, און האט איצט צוגע־שיקט א פעראָרדנונג, אז די צאהלונגס־אויפפאָרדע־רונגען זאלען ארויסגעשיקט ווערען און איינקאסירט ווערען, צוליב וועלכען שיקט איצט דער מאגיסטראט ארויס אויפאָרערונגען צו בעצאהלען דעם לאקאל־שטייער אפילו פאר די קלענסטע לאקאלען.

פאליטישע ארעסטען.

(2) נעכטען ביינאכט איז אדורכגעפיהרט געווא־רען א רעוויזיע ביי די צוויי ארבייטער־טוער: אהרן שפיצבערג פון צעגעלניאנא 55 און ביי שאול זאנה פון מלינארסקא 24, בעת וועלכע די דערמאהנטע זענען ארעסטירט געווארען אונטער׳ן חשד, אז זיי געהערען צו דער קאמוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען.

די ארעסטירטע זענען איינגעזעצט געווארען אין אויספארשונגס־ארעסט אויף קאפערניקא.

געגרינדעט

א קירזשנער-צעך אין לאדז.

מיטוואך, דעם 8. איז אין איינעם לאקאל אויף פאלורניאוואַ 4 פארגעקומען די גרינדונגס־פערזאמלונג פון א צעך פון די קירזשנער־מייסטער אין לאדז און אומגעגענד.

נאכ׳ן ערלעדיגען א רייה פארמעלע פראגען איז געוועהלט געווארען א ארגאניזיר־קאמיסיע פון פאלגענדע 4 פערזאן: י. פיעטרושקא, מ. פשיגור־סקי, י. ליפמאן, און י. שאליט.

דריטע קינדער-פארטיע

אין לאגעווניקער סאנאטאריום.

(מ) די געזונטהייטס־אפטיילונג ביים מאגי־סטראט האט ארויסגעשיקט אין לאגעווניקער סאנא־טאריום די דריטע פארטיע קינדער, וואס איז קווא־ליפיצירט געווארען דורך דער סעקציע צו בעקעמפען שווינדזוכט.

די 60 קינדער ווערען אויסגעהאלטען אויפ׳ן חשבון פון מאגיסטראט.

Dr. med. GRZEGORZ
Rosenberg
ספעציאל-ארצט פאר מאגען, קישקע, לעבער און אינערליכע-קראנקהייטען.
GDAŃSKA 44 גדאנסקא
Telefon 24-44.
נעמט אן פון 10^{30} ביז 12^{30} און פון 6^{3} ביז 8^{30}

די האנדעלס-צייט

אין צוקערניעס און טיי-הייזער.

(2) אין צוזאמענהאנג מיט דער פעראָרדנונג פון מלוכה־פראווידענט וועגען די האנדעלס־שעה׳ן, האט די שטאטישע סטאראסטווע זיך געווענדעט מיט א פארשלאג צו דער וואיעוואודזטווע, וועגען פער־ארדנען דעם מאגיסטראט, אז ביים ארויסגעבען ערלויבנישען אין צוקערניעס און טיי־הייזער, זאלען אזעלכע ערלויבנישען נישט פריהער ווערען ארויס־געגעבען איידער דער מאגיסטראט וועט נישט האבען קיין גאראנטיע, אז אין די צוקערניעס אדער טיי־הייזער, וועלען אויסער טשאסטעס און אנדערע זיסיקייטען נישט פערקויפט ווערען אויך קיין אנדערע לעבענס־מיטעל־פראדוקטען, ווי וועמעל א. ד. גל. ביז איצט האט זיך פראקטיצירט, אז אין די דער־מאנטע געשעפטען האט מען נאך 7 א זייגער אין אווענד פערקויפט לעבענס־מיטלען, וואס עס איז אין סתירה צו דער פעראָרדנונג, וועגען די האנדעלס שעה׳ן.

וואו ס׳וועט ווערען פערבאטען

צו האלטען פערד, שאף און רינדער.

(מ) מאנטאג יועט אין דער געזונטהייטס־אפ־טיילונג פארקומען א קאנפערענץ מיט׳ן אנטייל פונ׳ם שטעטישען סטאראסטע, פאליציי־קאמענדע און מיליטער־מאכט, אויף דער ראזיגער קאנפער־רענץ וועלען פעסטגעשטעלט ווערען די ראיאנען, וואו ס׳איז צוליב סאניטארע טעמים פערבאטען צו האל־טען פערד, רינדער און אנד.

לויט די פערהאנענע אינפארמאציעס געפינען זיך אין צענטער־שטאט ביז 1000 בהמות, ד. ה. אנ׳ערך 50 פראצ. פון אלע בהמות, וואס געפינען זיך אין לאדז. די מעהרהייט שטאלען — צוליב זייער נאהנטקייט צו די וואוינונגען — ווירקען זעהר שלעכט אויפ׳ן סאניטארען צושטאנד פון די הייזער, וואו זיי געפינען זיך.

Dr. med. J. BETTE
ספעציאל-ארצט פאר אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 6. טעל. 44-95
נעהמט אן פון 8–11 און פון 4–6.

זיך אויפגעהאנגען

א 64-יאהריגער קריסט.

(—) אין דארף מאלענרא, הינטער ושנאוו, האבען די ליטעניקעס בעמערקט אויף א בוים א הענגענדען מאנספערשוין.

מ׳האט גערופען פאליציי, וועלכע האט שוין אראפגענומען א טויטען קערפער פון בוים.

אין טויטען קערפער האט מען דערקענט דעם 64־יעהריגען וואלענטי אָזטשארעק. די סבה פון דעם טראגישען שריט פון דעם זקן איז נישט בעוואוסט.

17-טע מלוכה-לאטעריע

4-טע קלאס 2-טער טאג.

5000 זל. נ׳ 139969.

1000 זל. — 110216 121348.

800 זל. — 83682.

600 ז׳ — 18823 25962 27915 69154 94051 138581 138593 139879 146099 151734.

500 ז׳ — 8695 27153 28019 49469 50365 52392 58272 58816 68436 83878 90640 98452 128787 128832 131025 134755 135078 135303 150548.

Dr. H. Rakowski
אינערליכע קראנקהייטען
זאוואדזקא 8, טעל. 34-37
צוריקגעקעהרט.

אויף — נירערשלאגענע, אנגעשטרענגטע, אונפעהי־גע צו ארבייט — מענשען ווירקט אמבעסטען דאס נאטירליכע
ביטער-וואסער „FRANCISZKA JÓZEFA“
וועלכעס מאכט פריי דאס בעוועגען זיך פון בלוט און דערהויבט די פעהיגקייט צו דענקען און ארביי־טען. פיהרענדע דאקטוירים ערקלערען, אז דאס ביטער־וואסער „פראנץ־יאזעף“ איז אויך גוט פאר גייסטיגע ארבייטער, נערווען־אפגעשוואכט און פרויען. עס איז אויך א וויכטיג אפפיהרונגס־מיטעל.

קינא
ביים קאאפעראטיוו פון מלוכה קאמונאלע און געזעלשאפט-ליכע בעאמטע
40 שיענקעוויטשא 40
קינא אין גארטען!
פאלס פון אונגינסטיגן וועטער אין זאל

נאר ביז מאנטאג, דעם 13. אויגוסט איינשליסליך! דער טייערסטער פילם פון דער אייראפעאישער פראדוקציע פון איצטיגען סעזאן
„גיהנום פון ליבע“ (ORŁOW)
דער דערנער-וועג פון א נישט ערפאהרען מעדעל אין 10 אקטען. די אויסשטאטונג פונ׳ם בילד שטייגט אריבער די ביז איצט געהענדע פילמען.
אין די הויפטראלען: IWAN PETROWICZ אלס פארוטשניק ארלאוו, Vivian Gibson, Ewi Ewa, Bruno Kastner, Aleksander Georg. געזאנגען אויסגעפ הרט פון ליבלינג פון פובליקום Zygmunt Ullas וועלכער וועט אויספיהרען א רייה רוסישע ראמאנסען. נעבסטער פראגראם: „ליבעליי“, פון ריינהאלד שניצלער. צוליב׳ן רעמאנט פון קינא וועט דעמאנ־טירט ווערען נאר 2 סעאנסען טעגליך אין גארטען. 1-טער סעאנס 7.30 אוו. און 9.30 אוו. אנהויבענדיג פונ׳ם 7. אויגוסט ד. י.

ווענדונג צו די ה"ה מחותנים
פון די בעוואוסטע מוזיק = קינסטלער געבר. טויבע
דערמיט האבען מיר דעם כבוד די געעהרטע מחותנים און בעלי־שמחות געפל. מיטצוטיילען, אז צוליב דעם, וואס מיר ווערען נישט צו דער געהעריגער צייט פון די מחותנים געוואויר וועגען אייערע אלע שמחות און חתונות און דורך דעם פאסירט גאנץ אפט, אז די בעלי־שמחות פיהלען זיך בעליידיגט, וואס מיר קומען נישט צו דער פינקטליכער צייט אנצונעהמען די בעשטעלונגען. דעריבער בעטען מיר אלע מחותנים געפל. אונז צו לאזען וויסען געגוי די טערמינען, כדי צו קענען ווי גע־העריג צופרידענשטעלען די בעלי־שמחות.
גלייכצייטיג ערלויבען מיר זיך אויפמערקזאם צו מאכען די געעהרטע ה"ה מחותנים, אז מיר נעהמען ביי קיין פאל נישט אז קיין שום פערוויי־לונגען, וואס קענען זיין פערבינדען חלילה מיט ח״ל השבת. דעריבער האפען מיר, אז מיר פערדינען דעם פולען צוטרוי פון די ג׳ בעלי־שמחות.
מיט אכטונג
מוזיק-קינסטלער געבר. טויבע.
בעמ.: מעסיגע פרייזען! פאר אונבעמיטעלטע — אויסנאהמס-פרייזען!
אנמעלדונגען נעהמען אויף:
ק. טויבע, נאווא-צעגעלניאנא 22, י. טויבע, אלעע 1. מאי 18.

פרייז 2 זל. שנעל און רעיעל! פרייז 2 זל.
רעכטס-קאנסולטענטען-ביורא
„PORADA“ - „פאראדא“
10 פיעטריקאווער 10
אונטער דער לייטונג פון א לאנגיעהריגען און רוטינירטען געריכטס סעקרעטאר.
שרייבט אלערליי ביטעס און אפעלאציעס, קלאוזולעס אין זאבעז־פיעטשעניעס. אינפארמירט און שרייבט אין אלערליי מיליטער־ענינים. אויך איבערזעצונגען אין פרעמדע שפראכען.

אנאנסען אין נייעם פאלקסבלאט
האבען דעם גרעסטען ערפאלג!

ארט צו שלאפען
פאר 2 יונגעלייט ביי אנ־שטענדיגע פאמיליע א ז פון זאפארט אבצוגעבען ביי וואסערמאן
27. בענעדיקטא 27. 910

א קעלנער
זוכט א פאסטען אין א רעס־טאראן, ווארשט־געשעפט, צוקערניע עווענטועל אין א האטעל. ערשטקלאסיגע רע־פערענצען. אפערטען אונ־טער „קעלנער“ אין אדמינ.

לערן-יונגלעך
ווערען געברויכט צו שאסער-ארבייט
9 וואולטשאנסקא 9

מיידלעך
ווי אויך לערן-מיידלעך צו נייהען מענער-וועש מיט גו־טע בעדינגונגען ווערען גע־זוכט ביי ראטמאן,
דרעוונאווסקא 16. 930

א מאלער
וואס קען מאהלען אויף גלאז ווי אויך
א גארוואניזירער
צו מעטאל וואס קען אויך שלייפען ווערען געזוכט
צו ערפאהרען אין אדמינ.

Dr. JUSTMAN
Zielona 17
צוריקגעקעהרט.

שטריקער
ארבייטער
און א רעפעזירקע ווערען פון זאפארט געזוכט ביי ש. פיימאן
בערעק יאסעלעוויטש 18.

ערשטקלאסיגע
שטריקער
ארבייטער
ווי אויך א שפולערין ווערען געזוכט ביי
לובארטאווסקי
4 נאוואמיעסקא 4
פראנט 2-טען שטאק. 901

א קוואליפיצירטער
קראפט = שפולער
ווערט געזוכט
ביי גוטערמאן
פולנאצנא 18. 896

א פאפיער שנייד-מאשין
פירמא דיטץ און ליסינג 65 צ״מ די ברייט ביליג צו פערקויפען. צו ערפאה־רען ביי וועגנער,
וווסקאדניא 56. 910

א צימער קוך
מיט א
אדער 2 צימער אהן א קוך
עס קען אויך זיין אפגעטיילט פון א גרויסער וואוינונג אלס סובלאקאטאר
ווערט פון זאפארט געזוכט.
מעקלערס געוואונשען.
אפערטען אין אדמינ. „נייער פאלקסבלאט“ פאר „I. D.“

Dr. RACHELA LEWI
ספעצ. פאר קינדער-קראנקהייטען
פאנסקא 24, טעל. 42-72
נעמט אן פון 2 ביז 4 נאכמיטאג.

פאהרען אויף א
ראווער!
קען מען זיך לייכט אויסלערנען אויף דעם
ראווער-פלאץ
קאנסטאנטינער 16.
ס׳ווערען דארט אויך אנגע־נומען אלערליי רעפעראטו־רען צו מעסיגע פרייזען. אפען פון 9 פריה ביז 11 ביינאכט. 902

עס איז נויטיג
א לערן-יונגע
צו גאלאנטעריע-ארבייט
געגען באלדיגע צאהלונג
ביי ש. שפילקא
אלטער מארק 13. 911

דער בעריהמטער קאליגראף
ל. בערמאן
(דער יונגער) וואוינט אויף זאוואדזקא 19, 1-טער שטאק, און לערנט אויס שעהן און שנעל שרייבען און אויך גוט א יודישען בריף אין 15 לעקציעס
געדענקט: זאוואדזקא 19

לעכער
מאשינאווע
ווערען אנגענומען אויסצו־נייהען צו ביליגע פרייזען
ביי ג. נארדמאן
29 צעגעלניאנא 29
רעכטס, II איינגאנג, II שט.

דער מאדערנער פסיידא-פאציפיזם.

קינמאל האט מען נאך אזוי פיל נישט גער-ךדט און נע'דאגה'ט וועגן אייביגען שלום אויף נר וועלט, ווי ביים היינטיגען טאג; און גלייכצייטיג געז נאך קינמאל נישט געווען אזוי גרויס און פי-רההאפט די בעוואפענונגען און כמעט אפענע לחמה-הכנות פון די בעזונדערע מלוכות, ווי פאר ער לעצטער צייט.

די סיבה פון דער דאזיגער מיספערשטענדע-יש בעשטייט דערין, וואס דער פראקלאמירטע אציפיזם איז בלויז א פוסטער שלאג-ווארט, אין עלכען ס'ווערט נישט אריינגעלעגט קיין אמת'ער אציפיסטישער אינהאלט. מען וויל פערבאטען די מלחמות, זיך בעווארענען קעגען זיי, אלס די גרע-טע פלאג פון דער מענשהייט, נישט פערטראכ-טענדיג זיך דערביי אפילו אויף קיין איין ווילע וענגן די מאטיווען, וואס רופען ארויס די מלחמות.

קעלאגס פאקט, וואס זאל איצט אונטערגע-שריבען ווערען דורך עטליכע און צוואנציג מלוכות פעראורטיילט נישט די מלחמה בכלל, נאר בלויז — די אנגרייפענדע מלחמה.

— מיר מיינען — בעהויפטעט קעלאג — ארויס-טרעטען אין מלחמה צוליב אונזער אייגענער פער-טיידיגונג, ווען דער צר שכנגד בעפאלט אונז דער ערשטער...

און — אט דא ליגט טאקע דער כלב בע-גראבען!

ווער דארף בעטראכט ווערען אלס דער א נ-גרייפענדיגער צר?

— דאס איז זייער א הארבע שאלה, אויף וועלכער ס'איז כלל נישט אזוי לייכט צו ענטפערען.

גענוג איז צו זאגען, אז בנוגע דער סיבה פונ'ם אויסברוך פון דער וועלט-מלחמה איז נאך די דאזיגע פראגע עד היום דורך קיינעם אביעקטיוו און דעפיניטיוו נישט פערענטפערט געווארען. מען קען נאר זאגען אויף זיכער, אז פאר דעם אנפאלער ווערט אין דער ביז-אהעריגער פראקטיק בעטראכט יענער צד, וואס האט די מלחמה... פערשפילט.

און אויך דאס ווארט „פערטיידיגונג“ גופא איז נאך דערוויילע זעהר אנ'עלאסטישער און פונאנדערגעצויגענער בעגריף. געוועהנליך ווערט דאס ווארט געבראוכט אין דעם זין פון פערטיידיגען די אייגענע טעריטאריע קעגען אנ'אנפאל פון א שכנה'שער מלוכה. אבער אין אמת'ן איז עס כלל נישט אזוי פשוט. אין משך פון א רייהע דורות זענען די גרעסטע טייל מלחמות געפיהרט געווארען כלל נישט צוליב דער פערטיידיגונג פון דער אייגענער טעריטאריע. און דאך פלעגט יעדער מלחמה פראקלאמירט ווערען אלס פערטיידיגונגס-מלחמה.

און ערקלערען ערקלערט זיך עס אט ווי אזוי: די מלוכה, וואס רופט ארויס די מלחמה, שטעלט אלעמאל ארויס אלס הויפט-מאטיוו די „פערטיידיגונג“ פון איהרע אינטערעסען, ווי דאס „פערזיכערען“ זיך א פרייען צוטריט צום ים, אנ'אייגענעם קויהלען-גרובען אדער נאפט-קוואל, וועלכע זענען ממש א לעבענס-נויטווענדיגקייט פאר דעם אינדוסטריעלען לעבען פון לאנד; און דאס רוב פאלען פערשטעלט מען זיך נאך אויך מיט'ן אויסרייד, אז מען „פערטיידיגט“ זיך בלויז געגען דער „אימפעריאליסטישער אגרעסיוויטעט“ פון א צווייטער מלוכה. און דאס דינט שוין אלס גרונד זיך צו בעוואפענען און אליין ארויסצוטרעטען מיט די ערשטע מלחמה-אפעראציעס. און רופען רופט זיך עס: א „פערטיידיגונגס-מלחמה“...

דער דאזיגער בעגריף מוז, אלזא, גרינדליך רעווידירט ווערען.

גענוג איז צו זאגען, אז ס'איז נישטא אזא מלוכה, וועלכע זאל נישט האבען איהרע איצטיגע טעריטאריאלע גרעניצען זיך אנגעצייכענט דורך אנ'אגרעסיווער מלחמה. דאס „פערטיידיגען“ איהרע כל-המינים „רעכט“ דורך איין מלוכה קומט אלעמאל פאר אויפ'ן חשבון פון א צווייטער שוואכערער מלוכה. און די שטארקערע איז, נאטירליך, אלע מאל „גערעכט“.

אין וואס זאל טאקע טון א מלוכה, וועלכע איז איבערפעלקערט און ווערט דערשטיקט אין איהרע ענגע גרעניצען, ווען א צווייטע שכנה'שע גאנץ שיטער בעפעלקערטע מלוכה גרעניצט זיך אפ פון איהר דורך פערשידענע דראקאנישע אומיגראציע-פערבאטען? און וואס זאל מען טאקע טון מיט דער איבערפראדוקציע פון איין לאנד, ווען די צווייטע ווייניגער אינדוסטריעלע לאנד גרעניצט זיך אפ מיט אנ'אייזערנעם באריער פון צאל-טאריפען און אימפארט-פערבאטען?

וואס זאל אין דער אמת'ן טון אזא ציוויליזירט פאלק, וואס ווערט דערשטיקט אין די גרעניצען פון זיין אייגענע לאנד? צי זאל אזא פאלק זיך אליין פער'משפט'ן אויף א מאסען-זעלבסטמארד?

נאטירליך וואלט עס געווען א נאנסענס. און דעריבער איז אויך א נאנסענס דער היינטיגער „פאציפיזם“, וועלכער שטיצט זיך אויף דער פעראייביגונג פון די איצטיגע נאכ'מלחמה'דיגע גרעניצען. דער „אפיציעלער“ פאציפיזם פון פאר און נאך דער מלחמה איז — די שטרעבונג פון די גרעסערע און שטארקערע מלוכות צו א פרידליכער פערזיכערונג פון זייערע גרעניצען, וועלכע זיי האבען זיך צוערשט אליין אנגעצייכענט דורך אנ'אגרעסיווער מלחמה. און פונקט ווי דער אמאליגער „פאציפיזם“ האט נישט געקענט דערפיהרען צו קיין אנדערע רעזולטאטען, ווי נאר צום פאטאלען וועלט-קריג, אזוי האט אויך דער היינטיגער „פאציפיזם“ נישט קיין בעסערע פערספעקטיווען פאר זיך.

נישט דאס איז, אלזא, דער ריכטיגער וועג פון פאציפיזם...

און פון דער אנדערער זייט קען אויך קיינע שום ישועות און נחמות נישט ברענגען די רעוויזיע פון די גרעניצען אויך דערין איז נישטא קיין שום לייטענדע אידעע, וועלכע זאל אויף ווייטער פערזיכערען פון אומצופרידענקייט און מלחמות. דעריבער דארף דער אמת'ער פאציפיזם אינגאנצען צורוה לאזען די גרעניצען, און אנשטאט זיי צו בעפעסטיגען — שטרעבען, פערקעהרט, אלץ מעהר און מעהר זיי אפצומעקען, ביז זיי וועלען אינגאנצען פערשווינדען.

די גרעניצען צווישען די בעזונדערע מלוכות מוזען איינמאל פאר אמעמאל אויפהערען צו זיין א פיזישע וואנט צווישען די בעזונדערע פעלקער און נאציאנאליטעטען, הן אין עקאנאמישער והן אין פאליטישער הינזיכט. צוערשט מוזען געשלאסען ווערען נעגענזייטיגע האנדעלס-טראקטאטען מיט'ן פולשטענדיגען אפשאפען די גרעניץ-צאלען. דאן מוז געגעבען ווערען א פולשטענדיגע פרייהייט פון אימיגראציע אין יעדער ווייניגער בעפעלקערטער לאנד. ענדליך מוזען אלע נאציאנאלע מעוטים אין יעדען לאנד געניסען פון פולשטענדיגע רעכט און בעקומען די ברייטסטע אויטאנאמיע אין זייערע קולטורעלע און נאציאנאלע אינטערעסען.

אט דאס איז דער אמת'ער וועג פונ'ם פאציפיזם. און אויב א מלוכה, וועלכע וועט נישט היטען די דאזיגע פרינציפען, וועט בעטראכט ווערען אלס „אנגרייפענדער צר“ און דורך דעם ארויסרופען נעגען זיך רעפרעסיעס מצד דעם פעלקער-בונד, דאן ערשט וועט דער שלום אויף אנ'אמת זיין געזיכערט.

ש. ה.

דער פאליטישער מאמענט

דעם 27 אויגוסט וועט אין פאריז פייערליך אונטערגעשריבען ווערען דער אמעריקאנישער אנטי-מלחמה-אפמאך. דעם אפמאך וועלען אונטערשרייבען די מלוכות, וועלכע זענען צו איהם שוין צוגעטרעטען; און די, וועלכע וועלען נאך ביז דער צייט צו איהם צוטרעטען, און די פייערליכקייטען וועלען פערזענליך אנטיילנעהמען דער שעפער פון דעם אפמאך דער אמעריקאנער שטאטס-סעקרעטאר פאר אויסערן-ענינים קעלאג, די מיניסטארען טשעמבערלען, בריאן, שטרעזעמאן, זאלעסקי און די מיניסטארען פון אנדערע מלוכות.

די דאזיגע פייערליכקייטען וועלען זיין דער אנהויב פון גרויסען פאליטישען הערבסט-סעזאן. פון 27 ביז'ן 30 אויגוסט וועלען די פערזאמעלטע מלוכה-מענער אין פאריז האבען די מעגליכקייט זיך צוזאמצורעדען וועגן די אקטועלע פראבלעמען פון דער וועלט-פאליטיק. צום ערשטען מאל זייט 10 יאהר וועט אין די דאזיגע וועלט-פאליטישע געשפרעכען אויך אנטיילנעהמען דער פארשטעהער פון אמעריקא, וועלכע האט זיך ביז איצט אפגערוקט פון א נאהענטען קאנטאקט מיט די פיהרער פון דער אייראפעאישער פאליטיק.

דעם 30 אויגוסט הויבט זיך אן אין גענף די סעסיע פון ראט פון דער פעלקער-ליגע, די דאזיגע סעסיע ווערט צונויפגערופען פאר דער פלענאר-זיצונג פון דער פעלקער-ליגע, וועלכע וועט וואהרשיינליך פארקומען אין אנהויב סעפטעמבער און וועט דויערען 10 טעג. דעם פארזיץ פון דער איצטיגער ראט-זיצונג וועט פיהרען דער יונגער פינלענדישער אויסערן-מיניסטער פראקאפע, וועלכען דער דאזיגער אמט פאלט איצט אויס לויט'ן אלפאבעט. די סעסיע פון פעלקער-ליגע-ראט דויערט דורך די גאנצע צייט פון די פלענאר-זיצונגען, די הויי-יעהריגע פלענאר-פערזאמלונג וועט מוזען ארויספיהרען וואהלען אין ראט אויפ'ן ארט פון די, וועלכע ס'האט זיך געענדיגט, לויט'ן סטאטוט, זייער טערמין אלס מיטגלידער פון פעלקער-ליגע-ראט, עס וועלען אפטרעטען האלאנד, קאלומביא און כינא. די וואהל-אטמאספערע וועט זיכער אויסאיבען א ווירקונג אויף די שטומונגען פון די פערזאמעלטע לענדער-פארשטעהער.

נאך די וואהלען וועט זיך שוין דער פערענדערטער ראט צונויפקומען אויף א נייער סעסיע.

דער הערבסט וועט ברענגען מיט זיך זעהר שווערע פאליטישע פראבלעמען, וועלכע די אנפיהרער פון דער וועלט-פאליטיק וועלען דארפען לעזען, אדער לכל-הפחות געפינען א וועג, וועלכער זאל פיהרען צו זייער לעזונג. צווישען די 28 פונקטען, וועלכע געפינען זיך אויף דער טאג-ארדנונג פון דער איצטיגער סעסיע פון דער פעלקער-ליגע וועט דער ווילנאיסטער זיין דער קאנפליקט צווישען ווארשא און קאוונא. דעם בעריכט וועגען דעם צושטאנד פון דאזיגען קאנפליקט וועט אפגעבען דער האלענדישער אויסערן-מיניסטער בעלערטס וואן בלאקלאנד. דער בעריכטס-אפגעבער וועט דארפען אויפקלערען די סיבות פארוואס עס איז סאבאטירט געווארען דער בעשלוס פון דער פעלקער-ליגע פון 10 דעצעמבער 1927 וועגען א דירעקטען שלום צווישען פוילען און ליטע. לויט'ן דאזיגען בעריכט וועט די פעלקער-ליגע מוזען געפונען דעם שולדיגען און אנגעהמען מיטלען, כדי דעם קאנפליקט ענדליך צו ליקווידירען אויף א פרידליכען אופן.

צווישען אנדערע פראגען געפינט זיך אויך אויף דער טאג-ארדנונג פון ראט אנקלאגעס פון דייטשען פאלקס-בונד און פון ליטע געגען פוילען.

*

א שווערער, אינערליכער קריזיס קומט איצט פאר אין ענגלאנד: דער אלטער קאמף, וואס ווערט זייט צענדלינגער יאהרען אנגעפיהרט אין ענגלאנד צווישען די אנהענגער פון פראטעקציע-סיסטעם, בנוגע דער אינדוסטריע, ווערט ווידער בענייט.

דער דאזיגער קאמף האט שוין נישט איינמאל אפגעשוואכט און געשפאלטען דער קאנסערוואטיווער פארטיי; ערשט מיט 25 יאהר צוריק, האט זיך דער דאזיגער קאמף שארף פונאנדערגעשפילט, און דער יונגער, דעמאלט, טשערטשיל (דער איצטיגער פינאנץ-מיניסטער פון באלדווינ'ס קאבינעט) איז ארויסגעטרעטען פון דער פארטיי, כדי נאך א צוואנציג-יעהריגער, גלענצענדער פאליטישער קאריערע, וואס ער האט געמאכט ביי די ליבעראלען, זיך צוריק אומקעהרען צו די קאנסערוואטיסטען. היינט איז ער דער פיהרער פון דעם פליגעל אין דער קאנסערוואטיווער פארטיי, וועלכער פאדערט דעם שוץ פון דער אינדוסטריע.

די קאנסערוואטיווע פארטיי, אלץ רעגירענדע, מוז געפינען אנ'אויסוועג פון דער ארבייטסלאזיגקייט און אינדוסטריע-קריזיס, וועלכע פערשארפען זיך אלץ מעהר. אבער ארויסשטעלען זיך אפיציעל, אלס אנהענגער פון פראטעקציאניזם, הייסט דערפיהרען ביז צו א שפאלטונג אין דער אייגענער פארטיי, און אויפנעהמען דעם קאמף ביי די פארשטעהענדע, נייע וואהלען מיט אפגעשוואכטע כוחות; דער געגנער דאגעגען, וועט פערנעהמען די גלענצענדע פאזיציע, פערטיידיגענדיג דעם טראדיציאנעלען פרינציפ פון פרייען-האנדעל.

די קאנסערוואטיווע פארטיי לעבט איבער שווערע טעג און ווער ווייסט צי זי וועט נאך אמאל אזוי ארויס מיט אזא זיג פון די וואהלען.

די אומצופרידענהייט ביי די ארבייטער וואקסט אומגעהויער, די ארבייטסלאזיגקייט זארגט שוין דערפאר ס'קען קומען צו א שפאלטונג אין דער ליבאר-פארטיי, און זי זאל אפגעשוואכט ווערען דורכ'ן אוועקגעהען פונ'ם לינקען פליגעל אונטער דער אנפיהרערשאפט פון מעקסטאן און קוק; ס'איז אבער מעגליך אז מיט'ן אוועקגעהן פון די עקסט-לינקע עלעמענטען זאל זיך שאפען א מעגליכקייט פון א דערנעהנטערונג צווישען די מעסיגע סאציאליסטען מיט די רעשטלעך פון די ליבעראלען.

און דאן ביי די איבערנעכסטע אויף אזא אופן פראנטען וועט פארקומען א שלאכט צווישען די צוויי פארטייען אין ענגלאנד, א שלאכט וואס פון איהר אויסגאנג וועט אפהענגיג זיין דער גורל נישט נאר פון ענגלאנד.

ברבש.

אנ'עיר ואם בישראל / פאריז — די 4. יודישע קהלה אין אייראפע.

פאריז ווערט אלץ מעהר א יודישע שטאט (200.000 יודען). אבער ווי גרויס, איז די יודישע פאריז, ווי פיל יודען לעבען אין דער פראנצויזישער הויפטשטאט — וועגען דעם האט מען אפילו אין פראנקרייך א גאנץ קאפע פארשטעלונג. מען ווייס, אז די צאהל יודען אין פאריז איז די לעצטע יאהרען אומגעהויער געוואקסען: איינינע רעדען וועגען דעם מיט פרייד און מיט שטאלץ, אנדערע ווידער מיט א שטילען טרויער, אבער נישט די און נישט יענע האבען, וואס פאר א נישט בעגריף וועגען דעם אין וואס פאר א צאהל דריקט זיך אויס דער דאזיגער וואוקס. קיין פאלקסציילונג איז אין פראנקרייך שוין לאנג נישט פארגעקומען. די פאליציי-סטאטיסטיק וויל גארנישט וויסען וועגען יודען, אלס אזעלכע זי רעגיסטרירט בלויז אויסלענדער, אלס בירגער פון דער אדער יענער מלוכה אדער אלס „היימאטלאזע“. קיין יודישע מלוכה עקזיסטירט נישט און די יודען פיגורירען דעריבער אין דער פאליציי-סטאטיסטיק, אלס פוילישע, ליטווישע, רומענישע און אנדערע בירגער. אויך צווישען די „היימלאזע“ זענען פארהאן טויזענטער רוסען, אוקראינער, ארמענער. אזוי ארום זענען בכלל נישטא קיין שום אפיציעלע און גענויע דאטען וועגען דער צאהל יודען אין פאריז. די מיינונגען וועגען דעם זענען אויך אזוי פיל פערשידען, אז מען רעדט וועגען 50,000 און 200,000 יודען אין פאריז.

יא אויך וועגן 200,000, און דאס איז אפשר גארנישט א א שטארקע גוזמא, ווי עס זעהט אויס אינם ערשטען מאמענט. מיר זענען, אמת, נישט געוואוינט צו אזא מין גרויסע צאהל. ביז איצטער האט מען כסדר גערעדט וועגען א סך קלענערע ציפער. מיט א יאהר צוריק, האט למשל, דער ארגאן פון דער פאריזער יודישער קאנסיסטאריע „אוני-ווער איזראעליט“, פערעפענטליכט אנ'ארטיקעל פון א געוויסען א. ד., וועלכער האט בענוצענדיג זיך מיט דער סטאטיסטיק פון דער יודישער שטערבליכקייט — אויסגערעכענט, אז אין דער פראנצויזישער הויפטשטאט לעבען נישט מעהר ווי 65.000 יודען. די דאזיגע בערעכנונג איז אבער געווען אהן שום ספק פאלש, ווייל זי האט באזירט בלויז אויף דער צאהל פון מתים, וואס זענען רעגיסטרירט געווארען ביי דער פאריזער יודישער קאנסיסטאריע. ארום דער קאנסיסטאריע גרופירען זיך אבער נישט מעהר פון 5,500 מיטגלידער, — פון זיי אנ'ערך 5.000 מיט פאמיליעס, ד. ה. 25,000 פערזאנען. דאס איז זעלבסטפערשטענדליך, נאר א גאנץ קליינער טייל פון די פאריזער יודען און אלע סטאטיסטישע קאמבינאציעס, וואס באזירען זיך אויף דער שטערבליכקייט, פון דעם טייל זענען [illegible] נישט אין הסכם מיט דער ווירקליכקייט.

אין דער צייטונג „לא טריבון זשואיף“ (די יודישע טריבונע), וואס גייט ארויס אין שטראסבורג איז מיט א צייט צוריק אפגעדרוקט געווען אנ'ארטיקעל וואס ווארפט א גאנץ אנדער ליכט אויף דער גאנצע פראגע. לויט די דאטען פון אט דעם ארטיקעל לעבען אין פאריז נישט ווייניגער פון 100.000 יודען פון „עכט-פראנצויזישער“ אדער עלזאסישער אפשטאמונג, פראנצויזישע בירגער, וואס זייער מוטער-שפראך איז פראנצויזיש, דורכגעדרונגען מיט דער פראנצויזישער קולטור און זייער ווייט פון יודישקייט און יודישע אינטערעסען. אויף וויפיל א טייל פון זיי פילט זיך דאך פערבונדען מיט יודישקייט, — געהערט דער דאזיגער טייל צו דער פאריזער יודישער קאנסיסטאריע.

זייער נאהענט צו איהר שטייט די גרויסע און רייכע געמיינדע פון די לעוואנטינישע יודען — פון סאלאניקי, סמירנע, סטאמבול, סאפיא א. א. וו. — וואס רעדען אויף פראנצויזיש און זענען גרויסע פאטריאטען פון דער פראנצויזישער קולטור, וועלכע זיי האבען קענען-געלערנט אין שולען פון דעם אליאנס איזראעליט. העכער פון 6000 פאמיליעס ביז 30.000 נפשות געהערען צו אט דער לעוואנטינישער קהלה וואס פערמאגט אייגענע רעליגיעזע אנשטאלטען, קלובען און פעראיינען.

דאן קומען „אונזערע יודען“, — פון מזרח-אייראפע. אין דעם ארבייטער-ראיאן פון בעלוויל לעבען ביז 8000 יודישע עמיגראנטען-משפחות (אנ'ערך 40.000 נפשות). א קליינער טייל פון זיי, א 500 משפחות, איז ארגאניזירט אין א „פוילישע“ רעליגיעזע קהלה „בית אגודת ישראל“, וואס בויט איצט, מיט דער הילף פון דער קאנסיסטאריע, אנ'אייגענע סינאגאגע אין ראיאן פון מאנמארטר. אין דעם 3-טען און פירטען בעצירק לעבט אויך א צאהלרייכע יודישע בעפעלקערונג, וואס האט זיך דארטען בעזעצט נאך פאר דער מלחמה און וואס האט זיך על פי רוב שוין נאטוראליזירט. אנ'ערך צוויי טויזענט יודישע עמיגראנטען-משפחות זענען צושטרייט אויפ'ן לינקען ברעג פון דער סענע אין די פארשטעט פון פאריז (גארגא) — א זייער אינטערעסאנטע יודיש שטעטעל, — בלישי, ראנטי א. א. זענען פארהאן ביז 5000 יודישע פאמיליעס עמיגראנטען (ביז 25000 נפשות), וואס פערמאגען אויך אייגענע סינאגאגעס, תלמוד-תורה'ס און פעראיינען.

אלע די דאזיגע עלעמענטען און גרופען צוזאמען בילדען א שטענדיגע יודישע בעפעלקערונג פון „גרויס-פאריז“ (מיט די פארשטעט) פון אנ'ערך 200.000 נפשות, — נישט דערמאנענדיג די אזוי-צוזאגען „נישט-סטאבילע“ עלעמענטען, ווי סטודענטען, סעזאן-ארבייטער, פאליטישע עמיגראנטען א. א. וו.

די דאזיגע צאהל 200.000 יודען ווירקט אין דעם ערשטען מאמענט איבערראשענד, אבער ווען מען פראובט פערגלייכען דעם דאזיגען רעזולטאט פון די בערעכנונגען מיט אנדערע פאקטען, ערשיינט ער גארנישט אזוי „ווילד“. אזוי האט, צום ביישפיל, א פראנצויזיש-יודישער זשורנאליסט בעת די לעצטע ימים-טובים (ראש-השנה און יום-כפור) געמאכט אנ'אינטערעסאנטע אנקעטע וועגען דער צאהל סינאגאגען און די צאהל מתפללים און עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז אין גאנץ פאריז האבען דעמאלט פונקציאנירט 63 סינאגאגען, בתי-מדרשים און שולען און אז בעזוכט האבען זיי 38.000 פערזאנען, — מענער און פרויען. ענטשפרעכט דאס נישט א יודישער בעפעלקערונג פון מינדעסטענס 200.000 נפשות?

אין די דאזיגע בערעכנונג ריכטיג, ענדערט זיך מיט אמאל די גאנצע ראלע, וואס האט געשפילט ביז איצט דאס יודישע פאריז אינ'ם יודישען לעבען, און עס ווערט מיט אמאל, לויט דער צאהל יודען די זיבעטע יודישע קהלה אין דער גאנצער וועלט און די פירטע — אין אייראפע. גרעסער פון פאריז זענען נאר ניו-יארק (1.643.000 יודען), ווארשע (309.165), טשיקאגא (285.000), פילאדעלפיע (240.000), בודאפעשט (217.545) און וויען (201.513). לויט דער צאהל יודען איבערשטייגט דאן פאריז די בערלינער יודישע קהלה (172.672 יודען), די לאדזער (155.860), די קיעווער (128.141) א. א. וו.

דער גאנצער וואוקס פון יודישען פאריז ערקלערט זיך אויסשליסליך מיט דער אימיגראציע פון אויסלענדישע יודען. ווי אין דייטשלאנד, אזוי אויך אין פראנקרייך, וואלט דער דארטיגער יודענטום זיך שוין פון לאנג פונאנדערגעפאלען און זיך אסר-

(ווייטער זעה 6-טע זייט).

עמיל וואנדערוועלדע וועגען פאלעסטינא.

מען גיט זיך איצט אָפּ א רעכנונג, אז אויב א מאסען־עמיגראציע פון יודען וואָלט געווען מעגליך, וואָלט זי געוואָרען געפעהרליך. אויסער דעם קען גאָר קיין רייד נישט זיין וועגען שיקען קיין פאלעסטינא מעהר מענשען, ווי דאָס לאנד קען אויפהאלטען. עס וועט שוין זיין א גענוג גרויסע זאַך, אז מען וועט אין זעקס יאָהר צייט פערטאָפּלען די צאָהל פון יודישע קאָלאָניסטען. פון דער אנדער זייט זענען די אינדוסטריעלע מעגליכקייטען אין ארץ־ישראל זעהר בעשרענקטע. זיכער איז קיינעם נישט פארבאָטען צו פאנטאזירען וועגען דער צוקונפט, אָבער יעדענפאלס וועט נישט דער איצטיגער דור מאכען די אראבער פאר א מינדערהייט און די יודען פאר א מעהרהייט.

לאָמיר זאָגען צו די, וואָס טראכטען וועגען א באלדיגער יודישער מלוכה אין פאלעסטינא, אז דאָס קען נישט זיין. די אנדערע לענדער וואָס זענען בעוואוינט פון אראבער זענען קיין בעווייז נישט. אגב איז די אייראָפעאישע קאָלאָניזאציע אין יענע אנדערע לענדער שוין א גאנץ אלטע.

אין אלושיר, למשל, איז אין יאָהר 1909 געווען (איך האָב נישט קיין נייערע ציפערען אונטערן האנד) זיבען הונדערד טויזענד אייראָפּעער אויף אן איינגעבוירענער בעפעלקערונג פון פיר און א האלב מיליאָן.

פון אלושיר, טוניס, אָדער מאראָקע, וואו די אייראָפעער געוועלטיגען איבער די אראבער, קען מען קיין ביישפיל נישט נעהמען. צווישען פאלעסטינא און אנדערע קאָלאָניעס איז פערהאן א גרויסער אונטערשייד: די רעגירונג פון דער אייראָפעאישער מינדערהייט האָט זיך דאָרט בעפעסטיגט און האלט זיך אויף מיליטערישע מאכט. אָבער אין פאלעסטינא איז פונקט פערקעהרט. די ענגלישע רעגירונג, די איינציגע, וואָס האָט דאָרטען די מאכט, איז מאָראליש פערפליכטעט און איז דורכאויס ענטשלאָסען אויפצוהאלטען דעם גלייכגעוויכט צווישען דער יודישער און נישט יודישער בעפעלקערונג אין פאלעסטינע.

זעהען מיר, אז וועגען אנווענדען מאכט, קען קיין רייד נישט זיין, ווייל די יודען אין פאלעסטינא האָבען נישט אזא כאכט, און זיי קענען נישט, ווי די אנדערע מלכות, ארויפצווינגען זייער ווילען אויף דער איינגעבוירענער בעפעלקערונג. קומט שוין אויס במילא, אז אלע צוקונפטיגע אויסזיכטען ליגען נאָר אין א בונד מיט די אראבער, אין א פריידליכען צוזאמענלעבען צווישען די בני ישראל און בני ישמעאל (יודען און אראבער).

פערשטעהט זיך, אז די ציוניסטען קענען האָפען און האָפען טאקע, אז עס וועט קומען דער טאָג, ווען זיי וועלען אין לאנד פון זייערע אבות האָבען די איבערהאנד אין געוויסע געביטען פון געזעלשאפטליכען לעבען, ווי למשל, אין וויסען, איניציאטיוו און מיטלען. אָבער פאר אזא אויפטו און אזא מין זיג איז וויכטיגער די קוואליטעט פון עמיגראנטען, איידער זייער צאָהל.

אויף דער קאָנפערענץ וואָס איך האָב געהאט אין פאריז דעם לעצטען 23 טען מאי, נאָך מיין צוריקקומען פון ירושלים, האָב איך געבראכט ציפערען, אז געגען זעקס הונדערט און פופציק טויזענד אראבער זענען דאָ זיבען טויזענד יודישע איינוואוינער אין די ציוניסטישע קאָלאָניעס, איין און דרייסיג טויזענד אין די אלגעמיינע יודישע קאָלאָניעס און הונדערט און פופציג טויזענע יודען אין גאנץ פאלעסטינא.

נחום סאָקאָלאָוו, דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישע עקזעקוטיווע האָט וועגען דעם געזאָגט אָט וואָס:

„כאָטש די צאָהלען זענען פינקטליכע, האלט איך נישט, אז זיי האָבען אזא גרויסע בעדייטונג. נישט די צאָהל איז אין דער אמת'ן וויכטיג, נאָר דער מאָראלער ווערט פון אונזערע עמיגראנטען. עס איז טאקע מעהר נישטאָ ווי זיבען טויזענד מענשען אין די ציוניסטישע קאָלאָניעס, עס זענען טאקע מעהר נישט פערהאן ווי פינף און צוואנציג טויזענד אין די געווערקשאפטען, עס זענען טאקע מעהר נישטאָ ווי הונדערט און פופציג טויזענד יודען, אלטע און נייע, צווישען זעקס הונדערט און פופציג טויזענד אראבער, וואָס קענען נאָר אויסשטרעקען די האנד צו מיליאָנען אנדערע אראבער אויסער פאלעסטינא. אָבער וויכטיגער זענען אנדערע זאכען, וואָס מיר געהען שאפען אין לאנד פון אונזערע אבות דורך אונזערע קאָלאָניעס פון פרייע ארבייטער, דורך אינזערע קאָאָפעראטיווע ארגאניזאציעס, דורך אונזערע שולען, וואָס זענען אָפען פאר אלעמען, דורך דעם העבראישען אוניווערזיטעט, וואָס איז א גייסטיגער צענטער פאר אונזער פאָלק. מיט דעם אלעמען געהען מיר שאפען א נייעם טיפ מענשען, א נייעם מענשען אין א נייער געזעלשאפט, וואָס וועט זיין געבויט אויף גערעכטיגקייט, אויף צוזאמענארבייט און אויף דער איינינגקייט פון די ארבייטער צו וואָס פאר א ראסע אָדער גלויבען זיי זאָלען נישט געהערען"

איך גיב דאָ איבער די ווערטער פון נחום סאָקאָלאָוו, ווייל זיי דערמאָנען זעהר שטארק אָן דר. ווייצמאנס פריהערדיגע ערקלערונגען, און זיי שפיגלען אָפּ זעהר ריכטיג די דורכשניטליכע ציוניסטישע מיינונג.

זיכער זענען אין אזא בעוועגונג פערהאן גאנץ פערשידענע מיינונגען וועגען פראגען פון דער צוקונפט, אָדער וועגען די טאָג טעגליכע פראגען, אָבער נאָך מיט מעהר רעכט קען מען אזוינס זאָגען וועגען דער סאָציאליסטישע בעוועגונג.

איך גלויב, למשל, אז אונזער חבר בן גוריון, א רוסישער יוד, א סינדיקאליסט און א סאָציאליסט, האָט נישט דעמזעלביגען בעגריף פון ציוניזם, ווי עס האָט, לאָמיר זאָגען, סער אלפרעד מאָנד, פעליקס ווארבורג, אָדער יענער אמעריקאנער יודישער באנקיר, מיט וועלכען איך האָב פערבראכט ביי מיר סטאָלץ א פסח. וואו מיר האָבען געגעסען מצות מיט פיש און פערטרינקען מיט כסות גוטען ווייסען וויין פון ראשון לציון.

צווישען די יודען וואָס איך האָב בעגעגענט אין פאלעסטינא און אויסער פאלעסטינא, זענען פערהאן יודען, וואָס זענען פערבליבען הערצעליסטען נאָך מעהר ווי הערצעל אליין איז געווען, מענשען וואָס טרוימען נישט בלויז פון א יודישער מלוכה אין פאלעסטינע, נאָר זיי טרוימען נאָך וועגען א גרויסער פאלעסטינע, וואָס זאָל אריינגעמען אויך דעם עבר הירדן. איך האָב געטראָפען מענשען, וואָס גלויבען נאָך באמונה שלמה, אז פריהער אָדער שפעטער, וועט דאָס צוגעזאָגטע לאנד פון הר הכרמל ביז יריחו, פון ים ביז'ן ירדן, און ווייטער פון דעם ירדן, זיין בעפעלקערט נישט מיט הונדערטער טויזענדער, נאָר מיט מיליאָנען יודען, וואָס וועלען קומען פון אלע עקען וועלט.

אזוינע עקסטרעמע ציוניסטען זענען א קליינע און פערשווינדענדע מינאָריטעט אפילו צווישען זייערע גלויבענס־חברים, וואָס זענען נישט קיין סאָציאליסטען און נישט קיין אונטערנאציאָנאליסטען. און נאָך ווייניגער קאָן מען זיי נעמען אין חשבון, ווען מען דערמאָנט זיך, אז פערציג פראָצענט פון די פאלעסטינער ציוניסטען געהערען צו די געווערקשאפטען (הסתדרות), וואָס זענען אנגעשלאָסען אָן אמסטערדאמער ארבייטער־אינטערנאציאָנאל, און אז אין די געווערקשאפטען גופא געהערט די מעהרהייט פון די מיטגלידער צו די פועלי ציון.

אין א סאָציאליסטישער צייטונג, ווי דער „פאָרווערטס", פערשפאָר איך צו זאָגען, אז די פועלי ציון זענען פונקט דער היפוך פון שאָוויניזם, און דער שאָוויניזם אליין איז נאָך מעהר א בייזע פאנטאזיע, איידער א ווירקליכע געפאהר.

איינער פון די פועלי־ציוניסטישע פיהרער האָט זיך אזוי אויסגעדריקט וועגען די צילען פון זיין פארטיי:

„די פועלי ציון זוכען צו בעשאפען אין פאלעסטינע א יודישען צענטער, וואָס זאָל זיין בעגרינדעט אויף סאָציאליסטישע פרינציפען. די פועלי ציון שטעהען אויס'ן שטאנדפונקט פון קלאסן קאמף. אין דער פאלעסטינער קאָלאָניזאציע זענען כיר פאר דעם, אז די ארבייטער, וואָס בעארבייטען קאָלאָניעס, זאָלען זיין די איינציגע בעלי־בתים אין זיי. מען האלט, אז אזא פאליטיק איז א איינקלאנג מיט די אינטערעסען פון אלגעמיינע ציוניזם, ווייל דאָס העלפט צו שאפען א יודישע מאיאָריטעט אין פאלעסטינע. אין סאָציאליסטישע אינטערנאציאָנאל, פערטיידיגט די פועלי־ציוניסטישע פארטיי די אלגעמיינע אינטערעסען פון אן בייטער־קלאס און פערלאנגט די מיטווירקונג א די סימפאטיעס פון אלוועלטליכען סאָציאליזם".

פון דעם קאָן מען זעהן, אז די פועלי־ציון נאָך מעהר ווי דר. ווייצמאן, זאָגען זיך נישט אָפּ פון דער מיינונג, אז דער ווייטער ענד־ציל פון ציוניזם איז א יודישע מאיאָריטעט אין פאלעסטינע, אָבער די גאנצע טעטיגקייט פון די פועלי ציון און פון די געווערקשאפטען בעווייזט, אז דאָס איז בלויז אנ'אויסדרוק אזא, און בעסטען פאל, בלויז א פרומער וואונש.

דאָס וויכטיגסטע איז, אז פאר די פאלעסטינער ארבייטער קען נישט זיין קיין אנדער מעגליכע פאליטיק, ווי נאָר א פריינדליכער צוזאמענלעבען צווישען די יודען און די אראבער, אָהן קיין שום פערזוכען צו ווירקען אויף דער מאגראטען מאכט, כדי צו קריגען פריווילעגיעס, און דערהויפט צו וועלען געוועלטיגען און עקספלואטירען די אַר טיגע איינגעבוירענע בעפעלקערונג.

געגען אזא מין ציוניזם קען מען שוין נישט ברענגען די גערעכטע טענות, וועלכע מען האָט צו א קאמפעריישען נאציאָנאליזם. וואָס וואָלט געווען א געפאהר פאר די פריהערדיגע איינוואוינער פון לאנד, פאר די אראבער.

פאר'ן קריג איז און סאָציאליסטישען אינטערנאציאָנאל געווען א שטארקער אנטי־ציוניסטישען שטראָם, נאָר פון יענער צייט אָן זענען די פריהערדיגע טענות צום ציוניזם בילכעכווייז אפגעפאלען, און כמעט אומעטום בעציהט מען זיך שוין איצט מיט סימפאטיע צום ציוניזם.

נאָך איידער ס'איז צעפאלען די רוסישע מלוכה האָט שוין דער סאָציאליסטישער אינטערנאציאָנאל אנערקענט פוילען און פינלאנד פאר בעזונדערע מלוכות. די פועלי־ציון שטעלען מיט זיך היינט פאר די יודישע סאָציאליסטישע פארטיי אין פאלעסטינע. אין די לעצטע יאָהרען האָט מען געזעהן, ווי דעבס אין אמעריקא, מאקדאָנאלד און הענדערסאָן אין ענגלאנד, לעאָן בלום און רענאָדעל אין פראנקרייך, לעבע און בערנשטיין אין דייטשלאנד, גיבען מיט'ן גאנצען הארצען זייער מאָראלישע שטיצע דעם ציוניזם סאָציאליזם.

צו דעם האָט געבראכט נישט נאָר דאָס, וואָס מען האָט סימפאטיזירט מיט דער שטרעבונג צו געפינען א געזיכערטען אָרט פאר די קרבנות פון די ערגסטע פערפאלגונגען, אָדער וואָס מען האָט אנערקענט, „אז א פאלק, וואָס איז שוין צוויי טויזענד יאָהר צושפרייט, האָט דאָס רעכט צו שאפען פאר זיך א היים". נאָכמעהר האָט נעפיהרט צו דער געענדערטער שטעלונג צום ציוניזם די בעוואונדערונג פון דער גייסטיגער און מאטעריעלער אויפלעבונגס־ארבייט, וואָס ווערט אויפגעטאָן אין ארץ־ישראל.

איך וועל זאָגען דעם אמת, אז דאָס, וואָס מיר סאָציאליסטען און אינטערנאציאָנאליסטען געפינען גרויסקייט און שעהנקייט אין ציוניזם, איז דאָס נישט אזוי צוליב די מאטעריעלע רעזולטאטען, וועלכע מען קען אויך נישט אפשאצען מיט דער האנד, נאָר דערהויפט צוליב דעם, וואָס דער ציוניזם האָט אין טויזענדער מענשען אויפגעוועקט דעם געפיהל פון גערעכטיגקייט, וואָס ער האָט די „בעליידיגטע און פערפאלגטע" געגעבען צוריק דעם שטאָלץ צו זיין יודען, וואָס ער האָט אויף די שפיצען פון הר הצופים, וואו טיטוס איז געשטאנען מיט זיינע סאָלדאטען, צוריק אנגעצונדען די ליכט פון ציוויליזאציע.

זעהר שעהן האָט זיך אויסגעדריקט וועגען דער ווירקונג פון דער ציוניסטישער ארבייט דער פראנצויזיש־יודישער שרייבער, עדמאנד פלעג, אין זיין „פארוואס איך פיהל זיך אלס יוד":

„און עס וועלען מקוים ווערען די ווערטער פון די נביאים, וואָס זאָגען, אז אין דער זעלבער שעה, ווען די מענשהייט וועט נעמען פיהלען איהר איינינגקייט, וועט זיך דאָס אנהויבען מיט'ן צוריקקעהר פון די יודען אין פאלעסטינע. צושפרייט אומעטום, וועט זיך דאָס יודענטום צוריקקעהרען אין לאנד פון די אבות. און דער באָדען, וואָס די ציוניסטען וועלען שאפען, די שפראך, וואָס זיי לעבען אויף, זייער גאנצע אנשטרענגונג און ארבייט, מאכט אוממעגליך, אז די צושפרייטע יודען, די צווייטע מענשען זאָלען פערגעסען דאָס פאלק ישראל און זיינע אידעאלען". (פאָרווערטס)

——:0:——

!! זייט פארזיכטיג !!

ווען איהר בעשטעלט

אמצבה

זאָלט איהר נאָר בעשטעלען פון עכטען נאטור־שטיין און רעעלע ארבייט, ווי אויך שוועדישע גראניט־מצבות, דאָס קאָנט איהר נאָר בעקומען ביי דער בעוואוסטער פירמע

מ. בראָדאַטי

וואָס עקזיסטירט פון יאָהר 1836 און האָט נאָך ביז היינט נישט קיין קאָנקורענט אויף רעעלע ארבייט

צענטראלע: פראנציסקאנער 31.

פיליע: פראנציסקאנער 14.

טעלעפאָנען: 8-69 און 8-70

קומט און איבערציגט אייך!

אנ'עיר וואס בישראל

(ענדע פון 5־טע זייט).

מילירט, ווען עס וואָלטען נישט צוגעקומען צעהנדליגער טויזענדער אימיגראַנטען פון מזרח־אייראָפּע און פון דעם לעוואנט. נישט נאָר אין פאַריז גופא, נאָר אין דער פראַנצויזישער פראָווינץ, וועגען דאָס די יודישע אימיגראַנטען, וואָס דערהאַלטען נאָך די אַלטע יודישע ישובים אי ןדי פראַנצויזישע פראָווינץ־שטעט. מיט א צייט צוריק איז פערעפענטליכט געוואָרען אַ גענויע סטאַטיסטיק פון די אויסלענדישע יודען אין פערשידענע פראַנצויזישע פראָווינצען. די רעזולטאַטען זענען אויסערגעוויינטליך אינטערעסאַנט. אין נאָרד־פראַנקרייך פערמאָגט ליל 1000 אויסלענדישע יודען, וואלאנסיען — אייך 1000; לענט — אַנ'ערך 300; קלענערע גרופען לעבען אין אוויאָן, בעטען, ראנאי א. א. זיי אַלע לעבען פון האַנדעל און האַנדווערק. אַ טייל פון זיי אַרבייטען אין די קוילען־גרובען און אין רואַן לעבען 300 יודישע משפחות פון פוילען — זיי אַלע זענען האַנדווערקער. אין מזרח־פראַנקרייך פערמאָגט נאַנסי די גרעסטע יודישע אימיגראַנטען־קהלה. ביז 400 משפחות פון פוילען, רומעניע און טשעכאָסלאָוואַקיען, אויסער 200 סטודענטען, וואָס בעזוכען די היגע אוניווערזיטעט. 500 יודישע אימיגראַנטען־משפחות פון רוסלאַנד און פוילען לעבען אין מעץ. זיי זענען האַנדווערקער, צום טייל הענדלער, און סעדאַן, בעזאַנסאָן, עפינאל א. א. קען מען אויך געפינען צו 10—20 יודישע משפחות, וואָס האָבען זיך לעצטענס בעזעצט אין די ראַיאָנען פראָווינץ־שטעט. אין מיטעל־און דרום־פראַנקרייך האָט מאַרסעל די גרעסטע צאָהל יודישע אימיגראַנטען: 1300 יודישע פאַמיליעס פון טערקיי, גריכענלאַנד, סיריען, רוסלאַנד, רומעניען און פאַלעסטינע. די אימיגראַנטען פון מזרח זענען מעהרסטענטיילס הענדלער. די איינוואַנדערער פון פוילען און רוסלאַנד — האַנדווערקער. אין באָרדאָ לעבען 10 יודישע אימיגראַנטען־פאַמיליעס און 50 איינצעלנע אימיגראַנטען אָהן פאַמיליעס. אַ העלפט פון זיי זענען ספרדים פון טערקיי און סאַלאָניקי, די אַנדערע העלפט — האַנדווערקער פון מזרח־אייראָפּע.

איבעראַל, איבער גאַנץ פראַנקרייך זענען איצט צוזייט און צושפרייט גרעסערע און קלענערע יודישע אימיגראַנטען־גרופען און אויב עס פולסירט נאָך אַ יודיש לעבען נישט בלויז אין פאַריז, נאָר אויך אין די קלענערע צענטערען, — טאָ איז דאָס אויסשליסליך אַ פערדינסט פון אָט די אַלע צוגעוואַנדערטע יודישע פאַמיליעס, וועלכע היטען אָפּ זייער יודישקייט און ברענגען אַריין לעבען אין די פערגליווערטע אָרגאַניזאַציע־ראַמען פון דעם פראַנצויזישען יודענטום.

נישט אומזיסט לייגען אפילו די אַסימילירטע אָנפיהרער פון דער צענטראַלער יודישער קאָנסיסטאָריע אין פאַריז אַלע זייערע האָפנונגען אויף די „נייע" עלעמענטען. מיט פערביטערונג קאָנסטאַטירען זיי, אַז די „עכטע" פראַנצויזישע יודען פאַלען אַלץ מעהרער אָפּ פון יודענטום, אפילו פון יענעם „פרעפאַרירטען" יודענטום, וואָס איז געשאַפען געוואָרען אין פראַנקרייך פאַר די לעצטע 100 יאָהר. דער בעריכט־אָפּגעבער פון דער קאָנסיסטאָריע, ר"ר ערידטן האָט אויף דער לעצטער אַלגעמיינער פערזאַמלונג ביטער געקלאָגט וועגען דעם, וואָס די פראַנצויזישע יודען מיינען, אַז כדי צו זיין אמת'ע פראַנצויזען, איז נויטיג זיך אָפּצואָגען פון אַלע רעליגיעזע מנהגים, וואָס קענען זיי אָפּזונדערן פון דער אַרומיגער סביבה, און האָט געפאָדערט אַן אָנגערען קאָנטאַקט מיט די אימיגראַנטען־קרייזען.

פאַריז איז געוואָרען די פירטע יודישע קהלה אין אייראָפּע. דאָס פערפליכט, און אויפ'ן סדר־היום פון דעם פאַריזער יודישען לעבען שטייט איצט די אויפגאַבע צו ברענגען זיין יודישען אינהאַלט אין הסכם מיט זיין צאָהל.

„י. ט. א." י. שעכטמאַן.

ליידענדע אויף רעוומאטיזם, מאגען־ און קישקע־קאַטאַרען, אויפברויזונג פון דער לעבער, זאָלען נישט פערנאכלעסיגען און בענוצען

Tabletki Karlsbadzkie MAGISTRA KLAWE

דורך די אקטיוויטעט זענען די טאבלעטקעס געוואָרען אין דער טעטיגקייט גאנץ עהנליך צו א פריש נאטוראל־וואסער. — צו בעקומען אין יעדער אפטייק און סקלאד־אפטעטשנע. 521

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אויערן־, נאָז־, האלז־ און לונגען־קראנקה

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.

ז׳ריקבשטונדען פון 12—2 און פון 5—7 קומט אויך אין לאָדזשניצע, נאַרוטשער 17 פון 10—11 ... און 1—2

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 10. אויגוסט 1928

די בענקשאַפט נאָכ'ן העלד

פון **י. שאַפּירא**

אין משך פון די לעצטע יאָהרען האָט זיך ענטוויקעלט אַ נייער מין ליטעראַרישער שאַפען, וועלכער איז אין די פריהערדיגע צייטען געווען אויסשליסלעך אַ געביט פאַר וויסענשאַפט־לייט. דער דאָזיגער זשאַנר איז די ביאָגראַפיע.

די ביאָגראַפיע האָט פאַקטיש אין אַלע ליטעראַטורען פערנומען איצט זעהר אַ חשבון אָרט, זי שטייגט אַלץ העכער און האַלט ביים פערכאַפען דעם אויבען אָן אין דער ליטעראַרישער שאַפונג. דער אויפשטייג פון דעם ביאָגראַפישען ראָמאַן האָט זיך אָנגעהויבען אין אַמעריקע, אין דער לאַנד, וואו יעדער מענשליכער אַרויפשטייג און יעדע דערגרייכונג ווערט מיט גרויס חשק פערצייכענט און פערוואַנדעלט אין אַ לעגענדע.

נאָכדעם האָט זיך דער זשאַנר אָנגעהויבען ענטוויקלען אין ענגלאַנד, שפּעטער אין רוסלאַנד, דייטשלאַנד און פראַנקרייך — אין אַלע אָט די לענדער זעהען מיר, ווי די גרעסטע און טאַלאַנטפולסטע בעלעטריסטען פערוואַנדלען זיך אין ביאָגראַפען, פאָרשען דעם לעבען פון בעריהמטע פערזענליכקייטען און שילדערען דאָס אין ראָמאַנען. נאָך אין דער צייט פון מלחמה האָט מאַקסים גאָרקי געשריבען צו ראָמען ראָלאַן, צו ביאַליקען, צו וועלס און צו איינינע אַנדערע גרויסע שרייבער, זיי זאָלען זיך בעטייליגען אין דער געפּלאַנטער אויסגאַבע פון אַ סעריע ביאָגראַפיעס. ראָמען ראָלאַן האָט גלייך אָנגעשריבען אַ נייע העראָאישע ביאָגראַפיע פון בעטהאָווען.

ביאַליק האָט בעקומען די אויפגאַבע צו שרייבען די ביאָגראַפיע פון משה רבינו.

גאָרקי איז געווען איבערצייגט, אַז דעם גע־ וויסען פון פאָלק קען מען נישט וועקען נאָר מיט ליטעראַרישע עמבלעמען און מיט צוגעטראַכטע ראָמאַן־העלדען, נאָר מיט אמת'ע געשטאַלטען, וועלכע מען נעהמט פון לעבען און פון די היסטאָריע און וועלכע ווערען פאָרגעשטעלט פאַר דעם לייענער אונטער זייער אמת'ן נאָמען.

לאָמיר זיך אָפּשטעלען אויף פראַנקרייך, וואו עס איז אין משך פון די לעצטע יאָהרען אָנגעשריבען געוואָרען די גרעסטע צאָהל אַזוי־גערופענע ראָמאַנטישע ביאָגראַפיעס.

די פערזענליכקייטען פון סטענדאַל, באַדלער, מיראַבאָ, ראָבעספּיער, וואָליעראַן, באָמאַרשע, באַלזאַק, רימבאָ, געטע, זשאָן סאָל, שעלי, באַיראָן, קאַטערינע די גרויסע, עדגאַר פּאָ, דיזראַעלי — זיי אַלע זענען פאַר אונז אין די ראָמאַנען געשילדערט זייער פאַרביק. עס ווערט איבערגעגעבען יעדע קלייניגקייט פון זייער שיקזאַל, זייער ענטוויקלונג, און זיי שטייען פאַר אונז ווי לעבעדיג, אויפגעלעבט דורך דער קונסט פון די בעסטע פראַנצויזישע שרייבער פון אונזער צייט.

אָבער זענען זיי טאַקע אַזוי ווי זיי ווערען בעשריבען אין די ביאָגראַפיעס? זענען דען די דאָזיגע העלדען געשטאַלטען, וועלכע בעהערשען אונזער פאַנטאַזיע, טאַקע באמת געשילדערט אַזוי, ווי זיי האָבען אין לעבען אויסגעזעהען, אָדער זענען זיי אין ראָמאַנען ניכער קאָנסטרואירטע פיגורען, וועלכע טראָגען דעם נאָמען פון בעריהמטע פערזענליכקייטען; ראָמאַן־העלדען, וועלכע האָבען קיינמאָל נישט געלעבט אַזוי, און וועלכע האָבען נאָר געגעבען אַ סך מאַטעריאַל פאַר די בעשרייבונגען פון די מאָדערנע דיכטער?

ווי עס שיינט, איז עס טאַקע אַזוי.

דער חילוק צווישען אַ העלד פון אַ ראָמאַן און אַ לעבעדיגען מענשען בעשטייט טאַקע אין דעם, אַז דער לעבען פון דעם ערשטען שטעלט מיט זיך פאָר אַ דורכגעטראַכטען און פערענדיקטען קרייזלויף, בעת דער לעבען פון דעם אַנדערען גייט אין זיגזאַגען. דער לעזער זוכט אויך אין אַ ביאָגראַפיע דעם דאָזיגען פערענדיקטען קרייזלויף, און קוים געפינט ער איהם נישט, בלייבט ער אומצופרידען מיט דעם בוך. דער יעניגער, וואָס שרייבט די ביאָגראַפיע, מוז שוין אין דער קינדהייט פון דער געשילדערטער פערזאָן אויסטיילען דאָס, וואָס בעווייזט אויף זיין שפּעטערדיגער ענטוויקלונג. און אויף דעם הויפּטפּונקט פון זיין ענטוויקלונג מוז מען שוין דערקענען זיין סוף.

למשל, ווען דאָס קינד איז צו טעמפּ אָדער צו גענייאַל, דערציילט דאָס שוין אין די סקאַרבאָווע ביאָגראַפיעס וועגען זיין ווייטערדיגער ענטוויקלונג.

דער עולם האָט ליב ביכער, פּונקט אַזוי ווי אין טעאַטער, אַריבערצולעבען איבעראַשונגען, וועלכע ער אַליין מאַלט זיך אָדער וועלכע ער וויל האָבען אַז נישט איז ער ענטוישט.

דער גרעסטער טייל ביאָגראַפען קומט ענטקעגען דער דאָזיגער פאָדערונג פון דעם לעזער. זיי בעאַכטען לחלוטין נישט דעם פאַקט, אַז וואָס גענייאַלער אַ מענש איז, אַלץ פולער איז זיין לעבען מיט קאָנטראַסטען און זיגזאַגען, און אַלץ ווייניגער לאָגיק לאָזט זיך מערקען אין זיין ענטוויקלונג. אויב מען וויל שילדערן דאָס לעבען פון דער ערד, איז נאָך ווייניג צו בעשרייבען נאָר ווי זי דרייט זיך אַרום איהר אַקס אין משך פון דעם מעת לעת. דערצו מוז מען אויספאָרשען אַלע בעוועגונגען איהרע און זיך פערטיפען אין דעם, ווי אַרויסצוגעפינען די נעהנטע פערבינדונג צווישען אַלע פונקציעס פון דעם ערד־קויל.

לאָמיר, למשל, נעמען דאָס לעבען פון בעטהאָווען, ווי ראָמען ראָלאַן האָט איהם מיט 20 יאָהר צוריק געזעהן און ווי די מאָדערנע בעטפאַר־ וועך־ביאָגראַפען וועהען איהם איצט. ווי נישט ענהנליך איז דער איין בעטהאָווען איז צום אַנדערען! אין דער צייט, וואָס ראָמען ראָלאַן מאָלט אונז אויס אַ פּשוט'ע ליניע און ווייזט אונז דעם גראַדען וועג, וואָס דער ליידענדער געפייניגטער בעטהאָווען האָט דורכגעמאַכט ביז צו געניסען די פרייד און גליק פון לעבען, זעהען מיר איצט אין די מאָדערנע ביאָגראַפיעס אַ בילד פון אַ זיך שטאַרק־וואַקלענדיגען און אומגליקליכען און אַ קאָמפּעגרענגען בעטהאָווען, וועלכער האָט זיין גאַנצען לעבען אָפּגעליטען גרויסע יסורים.

אָדער ווען פּאָל אַזאַר, דער ביאָגראַף פון דעם בעריהמטען פראַנצויזישען שרייבער סטענדאַל צוטיילט סטענדאַלס רעטענישפולען, גישטאַויסגעפּאָרשטען לעבען אין פיר פעריאָדען, האָבען מיר דען פאַר אונז אין זיין בוך טאַקע דעם אמת'ן סטענדאַל?

דער דאָזיגער שרייבער, דער פּראָפעסאָר פון איינעם פון די שענסטע און אינטערעסאַנטסטע ליבעס־ביבער, האָט איינמאָל בעקומען אַ בריף פון דער קלאַסטער פרוי פון 19־טען יאָהרהונדערט דער שריפטשטעלערין זשאָרזש זאַנד, וועלכע איז אַ לאַנגע צייט געווען זיין געליבטע, און דורך דעם בריף, וועלכען דער ביאָגראַף אַליין ציטירט אונז אין זיין בוך, ווערט אינגאַנצען צושטערט יענער בילד פון סטענדאַל, וועלכען אַזאַר גיט אונז, און אין פאַר אונזערע אויגען שטייט אויף גאָר אַן אַנדער בילד.

„אייער ליבע — שרייבט זשאָרזש זאַנד אין דעם ציטירטען בריף — איז דער גרעסטער אומגליק, וואָס אַ פרוי קאָן נאָר איבערלעבען; ווען אייער געליבטע איז גליקליך, נעמט איהר צו ביי איהר איהר גליק, איז זי געזונד — רויבט איהר אַוועק פון איהר דאָס געזונד; וואָס מעהר זי ליבט אייך, אַלץ גרויזאַמער בעגייט איהר זיך מיט איהר... ווי שרעקליך דאָס איז איינצוזעהען, אַז דער מענש, וועלכען מען מעג ליבט, איז אַזוי נידערטרעכטיג און געמיין! עס מוז זיין אַ גרויסער פערגעניגען מיט'ן גאַנצען האַרצען פיינט צו האָבען אַ מענשען, וועלכער טוט זיינע געליבטע פרויען אַזוי פיל שלעכטס ווי איהר".

דער דאָזיגער בילד, וועלכען זשאָרזש זאַנד בעווייזט אונז אין איהר בריף פּאַסט זיך להלוטין נישט אַריין אין די ראַמען פון יענעם „צערטליכען און איבעג־פערליבטען" סטענדאַל, וועלכען דער ביאָגראַף שילדערט אונז.

אָדער נעמען מיר דעם שיינעם און באמת־פּאָעטישען בוך פון ליסיען מירא וועגען דעם „ליבעס־לעבען פון קאַטערינע דער גרויסער". אויף יעדער זייט פון בוך לייענען מיר וועגען דעם, ווי כישופדיק די דאָזיגע קלוגע און שיינע פרוי איז געווען און ווי אַלע זענען געלעגען צו איהרע פיס — און נאָכדעם ווערען בעשריבען אַלע איהרע ליב־האָבער, אָרלאָוו, פּאָטיאָמקין, זובאָוו, און זיי ווערען געשילדערט, ווי אומגעטרייע פעררעטערישע מענער און די פערפאַסערין בעשרייבט די אַלע פעררדרוסען, וואָס זיי האָבען פערשאַפט דער שיינער קייזערין. און דעמאָלט שטעלען מיר זיך די פראַגע: ווי־באַלד אַזוי, אַז איהרע געליבטע האָבען געפעלשט אין איהר אויף יעדען טריט, איז זי דען טאַקע געווען אַזוי פערפיהרעריש, און זי האָט דען טאַקע אַזוי אומבעגרענעצט געהערשט איבער מענערישע הערצער? דאָ איז דער מחבר סותר זיך אַליין און ער גיט אונז נישט קיין ריכטיגען בילד פון דער פערזאָן און פון דער סביבה.

צו די שענסטע בעלעטריסטישע ביאָגראַפיעס, וועלכע זענען אָנגעשריבען געוואָרען פאַר דער לעצטער צייט, געהערט אויך די ביאָגראַפיע פון באַלזאַק, וועלכע איז אָנגעשריבען געוואָרען דורך דעם פּאָפּולערען פראַנצויזישען ראָמאַנען־שרייבער רענע בענושאַמען.

דעם מחבר איז זייער געלונגען די שילדערונג פון דער סביבה און פון דער עפּאָכע אין וועלכער זיין העלד האָט געלעבט, אָבער בעת מען לייענט דעם בוך, קאָן מען זיך דאָך נישט בעפרייען פון דעם געפיהל, אַז דאָס בילד פון באַלזאַק'ן איז צו־זאַמענגעשטעלט געוואָרען לויט'ן צלם פון די פערשידענע העלדען פון זיינע איינענע ווערק.

ביים ים (ערצעהלונג)

פון **יצחק בלום**

דעם זומער האָבען זיי, עטליכע מיידלעך, חברי'טעס, פערבראַכט ביים ים, געוואוינט אין איין ווילע, געקאָכט, געגעסען, און זיך געבאָדען צוזאַמען.

ווי געוועהנליך האָט מען זיך בעקאַנט מיט די יונגעלייט, וועלכע האָבען געוואוינט מיט זיי אין שכנות, אָפט צוזאַמען שפּאַצירט ביים ברעג ים, גערעדט, געשטיפט, געלאַכט, און פערבראַכט די צייט אויף אַ פריילעכען אופן.

אין די אָוונטען, ווען דער ברעג ים איז געווען בעצויגען מיט אַ געדיכטער פינסטערניש און פון ווייטען האָט זיך דערטראָגען דאָס שטורמדיגע בהמ־מען פון ים, זיך בעריסען דורך דער פינסטערניש צו די קליינע הילצערנע הייזלעך און אָנגעוואָרפען אַזאַ אונהיימליכקייט און נישט זיכערקייט — דאַמאָלס פלעגען זיך די שכנים, יונגעלייט און מיידלעך פערקלויבען אין אָהער אַרום זייערע ווילעס און ביי דעם שוואַכען שיין פון די קליינע עלעקטרישע לעמפּלעך שפּילען פערשידענע שפּילען, זינגען אַלערליי לידער, די גאַרמאָשקעס האָבען צוגעהאַלפען, און דער פּאַנאָגראַף האָט געשפּילט, און עס איז געווען פריילעך.

נישט די יונגעלייט, נישט די מיידלעך האָבען בעטראַכט זייער בעקאַנטשאַפט פאַר אַן ערנסטע זאַך. אין שטאָרט וואָלטען זיי אוודאי איינע אין די אַנדערע נישט געהאַט קיין אינטערעס, די מיידלעך זענען געווען גייסטיג גאַנץ גוט ענטוויקעלטע. זיי זענען געווען סענטימענטאַל און שטימונגספול, די יונגעלייט לעבהאַפט מיט אַ גרינגען געמיט, אַביסעל לייכטזיניג און שפּילעוודיג. דאָ, ביים ים, וואו אפילו ערנסטע מענשען ווערען שטיפעריש ווי קינדער, האָבען זיי זיך צוגעפּאַסט און מיט פערגעניגען פער־בראַכט איינע מיט די אַנדערע.

איין טאָג האָט זיך אַרום זייער ווילע בעוויזען אַ יונגערמאַן, אַ הויכער, אַ שטאָלצער, מיט אַ וועלטען שעהנעם און אינטעליגענטען אויסזעהן, וואָס האָט געמאַכט דעם איינדרוק פון אַן ערנסטען און געלערנטן מענשען.

די ערשיינונג פון אָט דעם יונגעמאַן האָט שטאַרק אויפגערודערט דעם מיידלשען קרייז. מען האָט נישט אויפגעהערט וועגען איהם צו רעדען און צו בעוואונדערען זיין אויסזעהן.

עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז ער איז געוואָרען זייערער אַ שכן, וואוינט ביי זיינע פריינט, נישט ווייט פון זיי.

אין אָוונט, ווען די שכנים יונגעלייט און מיידלעך זענען געזעסען אַרום זייער ווילע און פערבראַכט איז דער נייער יונגערמאַן דרייסט צוגעקומען צו זיי, זיך פאָרגעשטעלט, און געבעטען מען זאָל איהם ערלויבען צו פערברענגען אין זייער געזעלשאַפט.

די יונגעלייט האָבען אויף איהם קרום אַ קוק געטון... די מיידלעך האָבען זיך אָן דער געלעגענהייט אָנגעכאַפּט און איהם מיט פערגעניגען איינ־געלאַדען צו פערברענגען אין זייער קאָמפּאַניע.

זייט דאַן האָט דער יונגערמאַן, וועמען מען האָט גערופען מיראָן, זיך אָפט מיט די מיידלעך געטראָפען, צוזאַמען מיט זיי פערבראַכט. אָבער די מעהרסטע פריינדשאַפט און אויפמערקזאַמקייט האָט ער גלייך פון אָנהויב אַרויסגעוויזען סאָניאַ'ן, וועלכע איז איהם שטאַרק געפעלען געוואָרען. ער איז מיט איהר אומעטום געגאַנגען און נישט אויפגע־הערט צו קוקען מיט ליבשאַפט אין איהרע אויגען.

סאָניאַ איז געווען די יונגסטע און די סענטימענטאַלסטע פון איהרע פריינדינעס; איהר אויס־זעהן קינדעריש און צאַרט, איהר פיגור דין, אַזוי שלאַנק, אויגען טיף־בלויע, פערבענקטע, ווי זי וואָלט מיט דער בענקשאַפט געבוירען געוואָרען.

סאָניאַ האָט מיראָנען אמת ליב געקריגען. זי האָט איהם ליב בעקומען מיט דעם פייער פון איהר ערשטער ליבע. זי האָט זיך צו איהם געטוליעט מיט איהר קינדערישער פרייד און יוגענט.

און ער, דער הויכער, דער שטאַרקער, האָט זי אין זיינע שטאַרקע אָרימס געהאַלטען, זי אויף די הענט אַרומגעטראָגען און גערעדט צו איהר אַזעלכע ליבע און שעהנע ווערטער, אַז זי האָט גאָר אַנדערש נישט געקענט גלויבען ווי אַז ער איז אין איהר שטאַרק פערליבט.

יעדעס מאָל, ווען סאָניאַ איז צוריקגעקומען פון אַ שפּאַציר מיט מיראָנ'ען האָט דאָס גליק געשטראַלט פון איהרע אויגען, האָט אַ פרייד אַרומ־גענומען איהר יונגען און צאַרטען וועזען, זי האָט געזונגען, געלאַכט און געטאַנצט פון גליק.

די חבר'טעס האָבען איהר די פרייד פערגונען, — נישט געהאַט צו איהר קיין קנאה, זיי האָבען צו איהר געהאַט דאָס געפיהל ווי צו אַ קינד, וועמענס פרייד עס אַמוזירט און פערשאַפט פערגעניגען. אָט זאָל זיך דאָס קינד שפּילען און הנאה האָבען פון לעבען...

- - -

ס'איז געווען אין אָוונט. די מיידלעך זענען עהנטער אַוועק אויף אַ קאָנצערט. אין דער ווילע איז געווען טונקעל, אַ קיהל ווינטעל האָט זיך גע־טראָגען פון ים מיט דער פרישקייט פון אַ ווייטער און פרייער וועלט...

סאָניאַ אָנגעטון אין לייכטע זומער־קליידער, איז געלעגען אויפ'ן בעטעל, מיראָן איז געזעסען אויפ'ן ראַנד אריבערגעבויגען נאָהענט צו איהר אַזוי אַז זיינע שוואַרצע, געדיכטע האָר האָבען בעריהרט איהר שטערן. צוליב דער דונקעלהייט האָט זי זיין פּנים נישט געקענט זעהן, זי האָט אָבער געפיהלט זיין אָטעם, זיינע ליידענשאַפטליכע קושען...

שפּעט אין אָוונד, ווען איהרע חבר'טעס זענען געקומען, האָבען זיי געטראָפען סאָניאַ'ן אַליין. זי איז געלעגען אויפ'ן בעט מיט האַלב־צוגעמאַכטע אויגען, ווי זי וואָלט גע'חלום'ט אַ שעהנעם חלום און וויל נישט, אַז מיט איהר ערוואַכען זאָל דער חלום פערשווינדען.

אויף איהרע דינע ליפּען, וועלכע זענען איצט געווען בלאַסליך, ווי מען וואָלט פון זיי אויסגעזויגען די זאַפט, האָט אַרומגעשוועבט אַ גליקליכער שמייכעל — אַ שמייכעל פון ליבע און גענוס.

— סאָניאַ, וואָס איז מיט דיר, אין אַזאַ שעהנעם אָוונד שלאָפסטו גאָר?" — זענען איהרע פריינדינעס געווען איבערראַשט. — שטעה אויף און קום אויף אַ שפּאַציר. — האָבען זיי איהר שפּאַסיג אַ ציה געטון פון בעט.

סאָניאַ האָט מיטאַמאָל אַ שפּרונג געטון פון בעט מיט אַזאַ גרולה, אַז די חבר'טעס זענען גע־וועןערשטוינט. „לינאַ", „בעלאַ", „פרידאַ", האָט זי זיי גערופען און זיך מיט זיי אַרומגעכאַפּט, זיי געקושט און געהאַלזט.

— וואָס איז היינט מיט דיר אַזאַ שמחה?

— האָבען די מיידלעך שיער נישט דערשראָקען אָנגעקוקט.

— איך בין גליקליך, איך בין גליקליך! — האָט סאָניאַ לוסטיג אונטערגעטאַנצט.

— קום שוין, קום, משוגע'נע, שפּאַצירען. ביים ים איז איצט אַזוי שעהן און קיהל, — האָבען איהר די מיידלעך גוטמוטיג מיטגעצויגען מיט זיך.

אַ לענגערע צייט האָבען די פריינדינעס אַרומ־געשפּאַצירט ביים ברעג ים. ס'איז געווען דונקעל, אָבער נישט פינסטער. דער אויסגעשטערנטער הי־מעל האָט אַראָפּגעקוקט צום ים מיט פערליבטע אויגען.

די מיידלעך האָבען געשטיפט, גערעדט, גע־זונגען. סאָניאַ איז געווען אין אַ זעלטען פריילעכער שטימונג. זי האָט געטראַכט פון מיראָנ'ען און איהר האַרץ האָט זיך פון פרייד צעזונגען...

מיט אַמאָל האָט זיך סאָניאַ'ן אויסגעוויזען, אַז זי האָט ערגיץ געהערט אַ בעקאַנטע שטימע. זי וואָלט געקענט שווערען, אַז דאָס איז זיין, מי־ראָנ'ס שטימע...

זי איז שטעהן געבליבען און זיך צוגעהערט... יאָ, דאָס איז ער, מיראָן. זי הערט דייטליך זיין שטים, רעדט אפילו די זעלבע ווערטער, וואָס ער האָט מיט אַ פּאָר שעה פריהער גערעדט צו איהר.

אין דער טונקעלהייט איז ער געזעסען צוגע־טוליעט צו נאָך אַ פערזאָן, צו איהר גערעדט אַזוי ליבליך... און ליידענשאַפטליכע קושען האָבען אָפּ־געקלונגען אין דער פינסטער.

זי איז געשטאַנען ווי פערגליווערט, דאָס האַרץ האָט זיך ביי איהר צוזאַמענגעדריקט, געפיהלט ווי די גאַנצע שווערקייט און פינסטערניש פון דער נאַכט האָט זיך אויף איהר אַראָפּגעלאָזען.

— סאָניאַ, קום, וואו ביזטו ערגעץ פערפאַלען געוואָרען! — האָבען איהרע חבר'טעס פון דער ווייט איהר גערופען.

זי האָט זיך נישט געקענט ריהרען פון אָרט.

צום זומער-סעזאָן
— קויפט איהר —
אַמביליגסטען
אָרטיגע און אויסלענדישע
קאָסמעטיק,
פּערפומען,
כעמיקאַליען
די פרישסטע מינעראַל־וואַסערן
און אַפּטייק־סקלאַר פון
מאַגיסטער - פּאַרמאַציע
K. Stock
19 Zawadzka 19
Telefon 41-02.
אַכטונג!
ספּעציעל פאַר אַפּרייזענדע
אין דאָרף!
בעזאָרגט אייך ביי אייער אָפּרייזע מיט אַ שאַכטעלע, וואָס ענטהאַלט נויטיגע מיטלען אַלס שנעל־הילף, ווי: יאָדינע, וואַטע, וואַלעריאַן־טראָפּען א. ז. וו. דער פּרייז פון די שנעל־הילף־שאַכטעלעך איז פון 2 זל. אָן.

ריכטיג דרייצעהן

פון צביון.

איך ווייס נישט פון וואנען עס נעמט זיך, אז דרייצעהן איז נישט קיין מזל'דיגע צאהל. און נישט איך אליין ווייס נישט, נאר עס שיינט מיר, אז אויך די אנדערע יודישע שרייבער ווייסען עס נישט. ווענינסטענס האבען עס נישט געוואוסט די אלע יודישע שרייבער ביי וועמען איך האב געפרעגט. יעדער האט מיר געענטפערט, אז עפעס אמאל האט ער יא געוואוסט, נאר ער האט פערגעסען. דאס איז פונקט דאסזעלביגע וואס מיט מיר. איך האב אויך אמאל געוואוסט, נאר היינט ווייס איך נישט. איך שטעל מיר פאר, אז ווען איך וואלט געווען א גוי'שער שרייבער וואלט איך מסתמא נישט פערגעסען, ווייל דער גלויבען, אז דרייצעהן איז אן אומגליקליכע צאהל איז א גוי'שער. נאר עס קען זיין, אז איך וואלט נישט געוואוסט, ווען איך וואלט אפילו געווען א גוי'שער שרייבער. א סימן האב איך, אז עס זענען פאראן א סך יודישע גלויבענס, אדער אבערגלויבענס, ווי מען רופט עס, וואס איך ווייס נישט פון וואנען זיי נעהמען זיך.

איך ווייס, אז ביי יודען איז דרייצעהן א צאהל ווי אלע צאהלען, נישט קיין גליקליכער און נישט קיין אומגליקליכער, נאר דאך איז די צאהל דרייצעהן אויך ביי יודען עפעס אזעלכע, וואס ציי־כענט זיך אויס. עס זענען פאראן דרייצעהן אני־מאמינ'ס, דרייצעהן מידות צו דרש'ענען די תורה, צו דרייצעהן יאהר ווערט מען בר־מצוה, און מסתמא זענען פאראן נאך אנדערע יודישע דרייצענס, וועלכע איך געדענק נישט, אדער ווייס נישט. נאר פון וואנען האט זיך גענומען ביי יודען דאס ווערטעל „ריכטיג דרייצעהן"?

„ריכטיג דרייצעהן" איז פונקט אזוי ווי „זיבען איז א ליגען" נישט פערשטענדליך פון וואנען עס נעמט זיך. זיבען איז דאכט זיך ביי יודען א העכסט וויכטיגע צאהל. דער זיבעטער טאג פון וואך איז שבת, דאס זיבעטע יאהר איז שמיטה, די זיבעטע שמיטה איז יובל, און מסתמא זענען פאראן נאך זיבענס, וואס האבען א גרויסע בעדייטונג ווי, למשל, די זיבען ווייבער אין ישעיה, וואס כאפען איין מאן, אדער די זיבען פעטע קיה פון פרעה'ס חלום. און דאך, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס זיבען איז אזא וויכטיגע צאהל ביי יודען, האט זיך געשאפען א יודיש ווערטעל, אז זיבען איז א ליגען.

נאר אנטקעגען וואס זאג איך דאס אלץ? מיר דוכט, אז איך ווייס אליין נישט צוליב וואס, אבער מ'דארף דאך וועגען וואס עס איז שרייבען אין די איצטיגע הינטישע הייסע טעג, טא זאל זיין וועגען זיבען און דרייצעהן. עס ווערט דאך איבער־דריסיג צו שרייבען כסדר וועגען זויערע אוגערקעס.

דאס איז אבער נישט אמת. עס איז ביי מיר נישט סתם אזוי פון העלער הויט געשריבען וועגען זיבען און דרייצעהן. די צאהל זיבען מעג טאקע זיין נישט מעהר ווי א צוטשעפעניש, אבער דרייצעהן איז טאקע איצט א צאהל וואס שטעהט איצט אויף דער טאג־ארדנונג.

עס האנדעלט זיך נעמליך וועגען איבערמאַ־כען אונזער לוח, און אונזער יאהר, וואס איז איצט איינגעטיילט אין צוועלף חדשים זאל איינגעטיילט ווערען אין דרייצעהן.

די בעוועגונג איינצוטיילען אונזער יאהר אין דרייצעהן חדשים איז אייגענטליך שוין נישט קיין נייע, וואָרים אונזער איצטיגע איינטיילונג פון יאהר אין צוועלף חדשים איז א טארק אומגעלומפערטע און אומבעקוועמע. די חדשים זענען, ערשטענס, נישט קיין גלייכע. אנדערע זענען 30 טעג און אנ־דערע 31 און דער חודש פעברואר איז נאר 28. און דאס איז נאך נישט אלץ. יעדען פערטען יאהר מוז מען מאכען אן עיבור יאהר און דער חודש פעברואר ווערט דאן 29 טעג, כדי מען זאל קענ־נען האלטען דעם לוח אין ארדנונג.

לויט דער איצטיגער איינטיילונג פון יאהר אין צוועלף חדשים, דארף מען זיין א גאנצער למדן צו קענען לערנען לוח. די צרה איז וואס די ערד האט אויסגעקליבען א פיסעלע נישט קיין בעקוועמע לענג פון צייט זיך ארומצודרעהען ארום דער זון. עס דויערט נעמליך דער ערד אונזערער זיך ארומ־צודרעהען ארום דער זון א חשבון פון 365 טעג מיט 5 שטונדען, 48 מינוטען און 46 סעקונדען. דאס איז זעהר נישט קיין בעקוועמע ציפער אויף צו טיילען. די ערד וואלט געטון א סך בעסער, ווען זי וואלט זיך ארומגעדרעהט ארום דער זון אין 360 טעג. יעדער פון אונזערע איצטיגע 12 חדשים וואלט געווען 30 טעג און מיר וואלטען נישט גע־נעראפט ברויכען קיין פיל לומדות צו לערנען לוח, ווי היינט. עס וואלט געווען א פשוט'ער חשבון. און נאך בעסער וואלט די ערד געטון, ווען זי וואלט זיך ארומגעדרעהט ארום דער זון אין 336. יעדער פון די 12 חדשים וואלט דאן בעשטאנען פון 4 וואכען און יעדער וואלט דאן געקענט דעם לוח אויף אויסווענינ. יעדער פון אונז האלט, למשל, געוואוסט, אז זונטאג איז אלע מאל דער ערשטער, דער אכטער, דער פופצעהנטער און דער צוויי און צוואנציגסטער פון חודש; מאנטאג איז אלע מאל דער צווייטער, דער ניינטער, דער זעכצעהנטער און דער דריי און צוואנציגסטער פון חודש א. ז. וו. האט אבער די ערד זיך נישט געקימערט מיט דער בעקוועמליכקייט פון אונזער צייט־רעכנונג און האט אונז ווי אויף להכעיס אויסגעקליבען אזא לענג פון צייט, וואס לאזט זיך נישט איינטיילען אזוי בעק־וועם ווי מיר ווילען. אונזערע חדשים האבען דער־ריבער נישט קיין גלייכע צאהל טעג און איינמאל אין פיער יאהר מוזען מיר נאך לייגען א לאטע אויף דעם בידנעם חודש פעברואר און איהם צושטערען זיין חשבון.

שוין די אמאליגע עגיפטער האבען זיך גע־דרעהט א קאפ ווי איינצוטיילען די צייט פון יאהר, עס הייסט די צייט וואס עס דויערט דער ערד זיך ארומצודרעהען ארום דער זון. ווי איך זעה, אבער, האבען זיי נישט געוואלט פיל הארעווען און האבען בעשלאסען, אז א יאהר זאל בעשטעהן פון צוועלף חדשים, צו 30 טעג א חודש, וואס דאס איז 360 טעג, און די איבערגעבליבענע 5 טעג זאל מען פערהוליען: זיי האבען, הייסט עס, געמאכט צום סוף פון יעדען יאהר א הוליאנקע פון פינף טעג און זיך אויף אזא אופן פטור געווארען פון דער אי־בערגעבליבענער שטיק צייט, וואס האט זיך נישט געלאזט בעקוועם צוטיילען. די איבערגעבליבענע פינף טעג, וואס מען האט פערהוליעט זענען נעמליך נישט אריינגעשטעלט געווארען אין לוח און מען האט זיך מיט זיי נישט גערעכענט.

די עגיפטער האבען אבער געהאט צרות מיט די 5 שטונדען 48 מינוטען און 46 סעקונדען, וואס זענען איבערגעבליבען נאכדעם ווען זיי האבען שוין אפילו פערהוליעט די איבערגעבליבענע פינף טעג. די איבערגעבליבענע פינף שטונדען מיט די מינוטען און סעקונדען האבען שטארק קאליע געמאכט דעם עגיפטישען לוח.

דער רוימישער קייזער יוליוס צעזאר האט דעם עגיפטישען לוח אויסגעבעסערט און איינגעטויפט צעזאר... נאר צו וואס די אלע מעשיות, ווען איך האב נישט ברעה צו שרייבען די געשיכטע פון לוח. איך וויל בלויז זאגען, אז אלע איינבעסע־רונגען וואס זענען געמאכט געווארען אין דעם לוח האבען דאך נישט אבגעשאפט דעם פלאנטער און די אונבעקוועמליכקייט אין אונזער צייט־רעכנונג. עס וואלט געווען א סך גלייכער, ווען עס וואלט איינגעפאלען די עגיפטער אדער שפעטער די רוימער איינצוטיילען אונזער יאהר אין דרייצעהן חדשים אנשטאט אין צוועלף, און דאן וואלט אונזער צייט־רעכנונג געווען א סך בעקוועמער.

איך שטעל מיר דעריבער פאר, אז דער גלוי־בען אין דער אומגליקליכקייט פון דער צאהל דריי־צעהן איז שוין גאנץ אלט. משמעות, אז שוין די אמאליגע עגיפטער האבען זיך געשראקען פאר דער צאהל דרייצעהן, ווארים, אויב נישט, איז נישטא קיין אורזאך פארוואס זיי האבען נישט פראבירט איינצוטיילען דאס יאהר אין דרייצעהן חדשים.

און ווען ווי עגיפטער און די רוימער האבען אונז איבערגעלאזען א לוח פון צוועלף חדשים איז פאר אונז מענשען, וועלכע זענען בטבע קאנסער־וואטיווע בעשעפענישען, זייער שווער צו שיידען פון איהם, הגם מרי ווייסען זעהר גוט, אז ער איז העכסט אומבעקוועם.

אין דער בעוועגונג אויסצוטיילען דאס יאהר אין דרייצעהן חדשים האט זיך שוין אפילו פעראינ־טערעסירט דער פעלקער־בונד. דער פלאן איז א אינפאכער. דאס יאהר זאל גערעכענט ווערען 365 טעג און איינגעטיילט ווערען אין דרייצעהן חדשים צו 28 טעג יעדער. עס הייסט, אז יעדער חודש זאל בעשטעהען פון 4 וואכען און ממילא וועט יעדער חודש זיך אנפאנגען פון זונטאג. נאר 13 מאל 28 איז דאך נישט מעהר ווי 364 און עס בלייבט דאך אויף א יאהר איבעריג א טאג — איז דער פלאן, אז סוף יאהר זאל מען איין טאג פערהוליען און איהם נישט איינשרייבען אין לוח. און א ספעציעלע הוליאנקע זאל געמאכט ווערען יעדע פיר יאהר, כדי צו פערטאכלעווען דעם איבעריגען טאג וואס מעט זיך צונויפקלייבען פון די 5 שעה 48 מינוטען און 46 סעקונדען.

דער פלאן האט זעהר א שטארקע אנהענגער־שאפט אין אלע לענדער.

נאר פארוואס דארף מען נאר אנפהירען א קאמף פאר דעם פלאן? ער לעגט זיך דאך אזוי גלאט אויפן שכל, אז אלע, דאכט זיך, דארפען זיין איינשטימיג מיט איהם.

וואס איז שייך צו מיר בין איך דורכאויס פאר א יאהר וואס זאל בעשטעהן פון ריכטיג דרייצעהן חדשים. איך האב שוין אפילו א פלאן וואס מען זאל טון מיט דעם צוגעקומענעם דרייצעהנטען חודש. נאר איך וויל פארלויפיג עס נישט אויסזאגען, איך האב מורא, אז דאס קען שאדען דער גאנצער בעוועגונג פאר דער נייער איינטיילונג פון אונזער צייט־רעכענונג...

דער אפיקורס און דער מין

(פון יודישען פאלקס־אוצר)

געזאמעלט פון
שמחה פיינאלד.

ביי יודען, ווען איינער איז נישט גענוג פרום אדער ער פערבויגט וועלכע פון די טראדיציאנעלע מצות, ווערט ער געשטעמפעלט מיט'ן צונאמען „אפיקורוס" — און אזוי איז דאס ווארט אפיקורוס אריינגענומען געווארען אין דער יודישער און העב־רעאישער שפראך. ווען מען זאגט א פרומען יודען, אז ער איז אן אפיקורוס, פיהלט ער זיך זעהר שטארק געטראפען און בעליידיגט. ערגער, ווי מ'וואלט איהם א פאטש געגעבען.

עס געהען אן ביי די שפראכפארשער מיי־נונגס־פערשידענהייטען, פון וואנען עס האט זיך גענומען דאס ווארט „אפיקורוס" און מיט וואס עס איז פערבונדען.

היסטאריש איז דאס ווארט אפיקורוס פער־בונדען מיט דעם נאמען פון א גריכישען פילאזאף, וועלכער האט געהייסען: „עפיקארוס". ער האט געלעבט אין אטהען, אין דער רעזידענץ־שטאדט פון גריכענלאנד, פיר הונדערט יאהר פאר דער איצטיגער צייט־רעכענונג. ער איז געווען פראפעסאר פון פילאזאפיע אין דעם אטענער אוניווערזיטעט. ער־פלעגט שטענדיג ערקלערען פאר זיינע תלמידים; אז דער צוועק און תכלית פון די מענשען דארף זיין צו געניסען וואס מעהר פערגעניגענס פון עולם־הזה: „אכל ושתה כי מחר תמות" — עס און טרינק. מארגען וועסטו שטארבען. ער האט גע־לייקענט די עקזיסטענץ פון א צווייטער וועלט און נישט געגלויבט אין קיין עולם־הבא.

נאך זיין טויט האבען זיינע תלמידים זיך פעסט געהאלטען אן זיין לעהרע. זיי פלעגען זיך פערזאמ־לען אין עפענטליכע פלעצער און פערדינען די לעהרע פון זייער פראפעסאר.

אט די אלע תלמידים און נאכפאלגער, וואס האבען געהאלטען די לעהרע פון זייער פראפעסאר, האט מען גערופען „אפיקורסים", אזוי ווי מיר רופען, למשל, היינט צו טאג די וואס גלויבען אין דער לעהרע פון קארל מארקס — „מארקסיסטען".

די חכמי התלמוד ערקלערען, אז דאס ווארט „אפיקורוס" קומט פון דעם העבראישען ווארט „הפקר". דאס מיינט, אז ווען מען איז נישט רעליגיעז גענוג, הייסט מען א הפקר מענש. אנדערע חכמים זאגען, אז עס קומט פון צוויי העבראישע ווערטער „אפיקר־שון", ד. ה. איבערריימען די צוים; אזוי ווי א צוים האלט צוריק דאס פערד עס זאל נישט געהן דארט וואו מען בעדארף נישט, אזוי האלט צוריק די רעליגיע דעם מענשען, ער זאל נישט טון דאס וואס מען טאר נישט.

אנדערע מפרשים ערקלערען, אז ביי דעם דור המדבר, מיט העכער דריי טויזענד יאהר צוריק, האבען זיך שוין געפונען אפיקורסים. זיי לערנען דאס אפ פון א פסוק, פון די ווערטער מיט וועלכע משה רבנו האט געשטראפט די יודען: „איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם" (דברים א') ווי אזוי וועל איך קאנען דערטראגען אייער טרחה. אייער לאסט. אייערע קריגערייען. ערקלערט אויף דעם פסוק דער רמב״ן: „טורח גדול היה למשה ללמד ליוצאי מצרים החוקים והתורות" — עס איז זעהר שווער געווען פאר משה'ן צו לערנען מיט די יודען די רעליגיעזע מצות. דער תרגום יונתן ערקלערט אויף דעם זעלבען פסוק: „היך אנא יכול בלחודי למסבול טרחות אפקירסתכין" — ווי אזוי וועל איך קאנען אליין טראגען אויף מיר אייער אפיקורסות?

דער היסטאריקער דוד גאנץ, דער מחבר פון העבראישען ספר „צמח דוד" איז איינפער־שטאנען מיט דער מיינונג, אז דאס ווארט אפיקורוס קומט פון דעם גריכישען פילאזאף (חלק ראשון, סימן תמ״ר).

דער רמב״ם האלט מיט די חכמי התלמוד, ער זאגט: „מלת אפיקורוס ארמית; וענינה מי שמפקיר עצמו ומבזה את התורה" (סנהדרין פ' חלק) — דאס ווארט אפיקורוס איז אראמיש: עס מיינט ווער עס מאכט זיך הפקר און איז מבזה די תורה. אבער אין זיין פילאזאפישען ספר „מורה נבוכים" (חלק ראשון, פרק ע״ג) ערקלערט דער רמב״ם, ווען ער רעדט וועגען געוויסע פילאזאפישע געדאנקען, אז „דער פילאזאף אפיקורוס האט א'יך אזוי געזאגט".

דאס ווארט „מין" האט דיזעלבע בעדייטונג וואס אפיקורוס, נאר אנדערש פערשלייערט. עס ווערט אפילו אין טאג־טעגליכען געשפרעך זעהר ווייניג געברויכט דאס ווארט „מין", סיי אין דער יודישער און סיי אין דער העבראישער שפראך — אבער ביי די חכמי התלמוד און ביי די חכמי המדרש ווערט דער נאמען „מין" זעהר א סך בע־נוצט. זיי, די יודישע חכמים, פארדאמען נאך מעהר דעם „מין", ווי דעם אפיקורוס.

די העבראישע ענציקלאפעדיע „אוצר ישראל" פון יהודה דוד אייזענשטיין ערקלערט, אז „מין" איז א נאמען פון א פערזישען פילאזאף, וועלכער האט געלעבט אין די צייטען פון די חכמי התלמוד, מיט זיבען הונדערט יאהר שפעטער ווי עפיקארוס. די פערזייער האבען איהם גערופען „מנחם", די רוימער „מאני", די יודען „מין". ער האט א סך געלערנט תורה משה און אנדערע ספרי נביאים. ער האט אימער געפיהרט ויכוחים מיט די גדולי ישראל, אויך מיט די נישט־יודישע געלערנטע, ווע־גען רעליגיע. זיין לאזונג איז געווען: עס זענען פאר־האן צוויי געטער, איין גאט הערשט איבער די גוטע זאכען און איינער איבער די שלעכטע. ער האט געוואלט שאפען א נייע רעליגיע.

עס האבען זיך ארום איהם פערזאמעלט א סך הויכע געלערנטע, און אט די אנהענגער און פערעהרער האט מען גערופען „מינים". דער תלמוד ברענגט: א „מין" האט געזאגט צו רבן גמליאל: דער גאט, וואס האט בעשאפען די בערג, האט נישט בעשאפען די ווינטען (סנהדרין ל״ח). ווייטער ערקלערט דער תלמוד: פארוואס זאגען מיר נישט די עשרת הדברות יעדען טאג? מפני טענת המינין — די מינים זאלען נישט זאגען, אז נאר די צעהן געבאט האט מען געגעבען צו משה'ן אויפ'ן בארג סיני (ברכות, ירושלמי פ״ג).

די חכמי ישראל האבען מתקן געווען אן עקסט־רא ברכה געגען די מינים: „ולמלשינים אל תהי תקוה, וכל המינים כרגע יאבדו".

דער בעל עקידה ברענגט, אז מאני האט געוואלט די גאנצע וועלט פערפיהרען אין אן אנדער רעליגיעזער שיטה. ער האט געגלויבט, אז עס זענען פאראן צוויי געטער: „האחד פועל הטוב, והאחר פועל הרע".

דעם פערזישען קעניג איז נישט געפעלען דער הרך פון מאני, אז עס זאל געשאפען ווערען א נייע רעליגיעזע שיטה, האט ער מאני'ן איינגעלאדען צו זיך אין קעניגליכען פאלאץ, ווערשפרעכענדיג איהם, אז ער וויל איהם אפגעבען גרויס כבוד פאר זיין נייער לעהרע, אזוי ווי עס פאסט פאר אזא גרויסען געלערנטען מאן.

מאני האט די איינלאדונג פון קעניג אנגע־נומען, נישט וויסענדיג, אז עס ערווארט איהם זיין פאלריגער סוף. ער האט זיך פארבערייט צו קו מען פאר'ן קעניג מיט א גרויס חיל פון זיינע פריינד און אנהענגער, אום צו ציינען זיך ווי גרויס און געשעצט ער איז מיט זיין נייער רעליגיע.

ווען דער קעניג האט זיך דערוואוסט, אז מאני קומט מיט פיער הונדערט בעגלייטער, האט ער איהם אנטקעגענגעשיקט די גרעסטע קעניגליכע סוויטע, דעם גאסט פייערליך אויפצונעהמען.

דער קעניג האט בעפוילען, אז מען זאל פאר יעדען פון זיינע בעגלייטער אפגעבען א בעזונדער צימער אין קעניגליכען פאלאץ.

דאן האט ער ארויסגעגעבען א קעניגליכען בעפעהל, אז מען זאל אלע פיער הונדערט מאני'ס בייגלייטער אומברענגען.

דערנאך האט ער מאני'ן גערופען און ער־קלערט: אט דאס וואס דו זעהסט, דיינע אנהענגער טויט, האט דאס דער גאט וואס איז „פועל הרע" געטון: איצט זאל קומען דיין גאט, וואס איז „פועל הטוב", און ראטעווען דיין לעבען.

ענדליך האט מאני בעצאהלט מיט זיין לע־בען פאר וועלען איינפיהרען א נייע רעליגיעזע שיטה (עקידת יצחק, פ' ואתחנן).

וויכטיג פאר די לעטניקעס פון
אלעקסאנדער
און אומגעגענד!
ביי מיר בעקומט מען יעדען טאג 9 א זייגער
פריה דעם „נייעם פאלקסבלאט"
פ.ל.א.ס. לוטאמירסקא 22.

נאר אויף א קורצע צייט!
פערפומעז
פודערן, טואלעטען־זייף, קעלניש־ און בלומען־וואסער
ווי אויך אלע ארט קאסמעטיק האב
איך פערקלענערט די פרייזען מיט 15%
פערפומעריע
י. דרוקער, 11 זאוואדזקא 11
בעמ.: פאר ענגראסיסטען גרעסערע ראבאט.

דער כח פון א קללה

צוויי מעשיות וועגן ר' מאיר'ל פרימישלאנער, דערצעהלט פון יוסף מארגאשעס.

חסידים הייסען צו דערצעהלען פערשידענע אמת'ע פאסירונגען, וואס זענען פארגעקומען ביי גאר גרויסע חסידישע רביים, וועלכע האבען, ווען זיי האבען געהאט א סיבה אויף אימיצען צו זיין אין כעס, זיך דאמאלס ארויסגעכאפט מיט א קללה, אדער מיט א הארב ווארט, און דער וועמען זיי האבען דאס געמיינט, האט שוין דערנאך געהאט צו זינגען און צו זאגען...

אויך דער גרויסער און בעריהמטער רבי ר' מאיר'ל פרימישלאנער, איז געווען א מוג טוב און שטענדיג געזוכט איטליכען טובות צו טון, איז נישט געווען קיין אויסנאהם אין דעם ראזיגען ענין און עס האט אפט געטראפען, ובפרט אין זיינע ערשטע יאהרען, ווען ער האט נענגען זיך געהאט אזוי פיל געגנער, האט ער זיך ארויסגעכאפט מיט א קללה און דאס איז שוין זיכער מקוים געווארען און זעהר אפט, טאקע אויפ'ן ארט...

שכנא דריי.

צווישען די אלע מדות רעות, וועלכע דאס יודישע פאלק האט אנגענומען דורך דער לאנגער צייט וואס זיי יענען אין גלות, איז מסירות געווען איינע פון די ערגסטע, צו אונזער שאנד מוז געזאגט ווערען, אט אין די פריהערע דורות, זענען כמעט אין יעדער שטאט, אדער שטעטעל, געווען אזעלכע נידריגע נפשות, וואס האבען זיך בעשעפטיגט מיט מסירות. און אויב עס האט אמאל געטראפען, אז אין שטאט זענען אנגעגאנגען מחלוקת'ן, דעמאלט האט דער מסור גאר אויפגעלעבט. ער האט שוין געהאט גענוג מאטעריאל וואס צוצוטראגען צו די פויליעשע ארונים, די שונאי ישראל.

דאס שטעטעל פרימישלאן איז אין דער דאזיגער הינזיכט אויך נישט געווען קיין אויסנאהם. אין די צייטען וואס עס זענען פארגעקומען די מחלוקת'ן געגען ר' מאיר'לן, איז דארטען געווען א יונגער מאן, מיט'ן נאמען שכנא. גערופען האט מען איהם צוליב זיינע מיאוס'ע דריידלעך און שווינדלערייען, שכנא דריי. דער דאזיגער בחור האט עס זיך געמאכט פאר זיין שעהנער פרנסה יודען צו מסור'ן, און ווען די מחלוקה האט דארט אויסגעבראכען, איז כמעט נישט אוועקגעגאנגען קיין איין וואך, וואס ער האט נישט עמיצען אפגעטון א שפיצעל, אדער געבראכט פיל שאדענס. עס איז אזוי ווייט געקומען, דאס דער דאזיגער בחור האט זיך נישט אבגעשטעלט צו מסור'ן טאקע ר' מאיר'ן אליין און איהם אנצוטון גרויסע עגמת נפש'ן.

און אז די חסידים האבען ר' מאיר'לן אנגעפרעגט, פארוואס ער איז נישט מעניש דעם דאזיגען עוכר ישראל און ער בעשטראפט איהם גאר נישט, האט ער געענטפערט מיט דעם פסוק „וגם רשע ליום רע”, דאס הייסט, אז דער רשע וועט שוין בעקומען זיין ריכטיגען פסק אין דער ריכטיגער צייט. מאיר האט קיין אורזאך נישט איהם היינט צו פערשילטען. ער וועט אבער זיכער נאך קלייבען פיינער הינטער'ן טיש פון מאיר'ס קינדער...

וכך הוה. עס זענען אוועק היבשע עטליכע יאהרען. ר' מאיר'ל איז שוין לאנג געווען אויפ'ן עולם האמת. דער גרויסער און בעוואוסטער רבי ר' אברהם'טשע מיקאלאיעווער איז שוין געווען זיין ממלא מקומו, און דער מסור שכנא דריי איז שוין אויך מעהר נישט געווען צווישען די לעבעדיגע.

האט זיך איינמאל, ווען ר' אברהם'טשע איז געזעסען ביים שלש סעודות, פלוצים אין קלויז בעוויזען א גאר גרויסער, שווארצער הונט. ער איז גלייך ארונטער אונטער דעם טיש און ער האט דארטען אנגעהויבען צו קלויבען און צו גריזשען די ביינער. געווענליך האט מען איהם געוואלט ארויס טרייבען פון דעם מקום קדוש. עס האט אבער גאר נישט געהאלפען. מען האט איהם גענעמט שלאגען און טרייבען מיט שטעקענס, ער האט זיין ארט, בשום אופן, נישט געוואלט פערלאזען.

דאס איז שוין אזוי פארגעקומען יעדען שבת, צו שלש סעודות. א גאנצע וואך האט מען דעם דאזיגען שווארצען כלב אין ערגעץ נישט געקענט געפינען, כאטש מען האט איהם ארומגעזוכט און געוואלט וויסען וואו ער האלט זיך אויף. אבער אז עס איז נאר געקומען שבת פארנאכט, די צייט פון שלש סעודות, אהא, ער איז שוין דא... און אוועקטרייבען האט מען איהם נישט געקענט. אזוי איז ער אבגעלעגען הינטער'ן טיש, גריזשענדיג ביינער, ביז נאך שלש סעודות, און דאן איז ער ווידער פערשוואונדען געווארען אויף א גאנצע וואך.

ווער דער דאזיגער כלב איז און וואס ער בעדייט, האט קיינער נישט געוואוסט. פרעגען דעם רבי'ן וועגען דעם האט קיינער נישט געוואגט. דער הונט איז אזוי פערבליבען אין פרימישלאן א צייט פון היבשע עטליכע יאהרען.

אבער אויף אלעם קומט א צייט. עס איז איינמאל געווען אין א שבת פארנאכט. ר' אברהם'טשע איז געזעסען ביים שלש סעודות, אבער ער איז געווען זעהר שטארק פערטראכט. מען האט געקענט זעהן, אז ער איז מיט זיין נשמה ערגעץ אין די העכערע וועלטען. דאס האט אזוי אנגעדויערט איבער א האלבע שעה. די בעדייטונג דערפון, איז זעלבסטפערשטענדליך, אז קיינער האט נישט געוואוסט.

פלוצים האבען אלע אנוועזענדע חסידים געקענט בעמערקען, ווי ר' אברהם'טשע איז צו זיך געקומען און ער האט א הויכען געשריי געטון:

— שכנא דריי! שוין גענוג! געה אין דיין רוהה אריין!...

און דאס וואונדערליכע איז געשעהן... אין דעם זעלבען אויגענבליק איז דער גרויסער, שווארצער כלב אפויער פון הינטערען טיש. כמעט מיט איין אויפציגען שפרונג איז ער ארויס פון קלויז. און מעהר האט מען איהם שוין קיינמאל נישט געזעהן...

איצט האט מען שוין געוואוסט אויף קלאהר, ווער און וואס דער דאזיגער כלב איז געווען, און אז דער מסור האט דאס געהאט זיין עונש פו'ן דעם גרויסען רבי'ן ר' מאיר'לן.

אין זיין פנים האט מען יא געקוקט.

עס איז געווען אין די צייטען פון די גרויסע מחלוקת'ן אויף ר' מאיר'לן. ווייל ער האט שוין נישט געקענט סובל זיין די דאזיגע געקרינגערייען, וואס האבען צוליב דעם אויסגעבראכען און אנגעהאלטען א לאנגע צייט, האט ער בעשלאסען זיך אוועקצוציהען פון זיין געבורטס-שטאט פרימישלאן און זיך צו בעזעצען אין אנ'אנדער שטאט. ער האט אויך אויסגעפיהרט זיין פלאן און ער האט קובע מקום געווען אין דעם שטעטעל ליפקאן, נישט ווייט פון כאטין, אין בעסאראביען, ביי דער רומענישער גרענעץ.

אבער אויך דארט האט דער גרויסער צדיק נישט געפונען קיין מנוחה. אויך דארט אין שטעטעל האבען זיך געפונען חסידים פון אנדערע רביים, וואס האבען אויף איהם געקוקט ווי אויף איינעם וואס געהט אין נייע, פערבאטענע דרכים, און דערפאר האט איהם אויך אין ליפקאן קיין דריפות נישט געפעהלט.

דארט זענען געווען א היבש ביסעל חסידים פונ'ם אפטער רבי'ן און זיי האבען גאר נישט געקענט סובל, אדער משיג זיין, ר' מאיר'לס נייע דרכים און דערפאר האבען זיי איהם זעהר שטארק פערפאלגט. עס איז אזוי ווייט געקומען, אז זיי האבען איהם גערופען מיט זעהר פאסקודנע נעמען, ווי א שטיינער רשע, כופר און נאך אנדערע פיל ערגערע, רחמנא לצלן...

אבער ווי אזוי מען האט דארטען אנגעהויבען מורא צו בעקומען פאר איהם און אויף וואס פאר אנ'אופן דאס איז געשעהן, וועגען דעם ווייסען אלטע חסידים צו דערצעהלען פאלגענדע מעשה:

איין מאל, אין דערפריה, ווען ר' מאיר'ל איז מיט זיינס א משמש געגאנגען אין מקוה אריין, האבען זיי אויפ'ן וועג אנגעטראפען צוויי יונגע לייט, וועלכע זענען געווען פון די נעהויבענע אפטער חסידים און פון זיינע הויפט-פערפאלגער. אז די צוויי יונגע לייט, וועלכע זענען געווען אויפ'ן וועג צו געהן אין דארף אריין, כדי דארט צו האנדלען צווישען די פויערים, האבען בעגעגענט ר' מאיר'לן האבען זיי תיכף אראבגערוקט זייערע היטלען איבער די אויגען.

ר' מאיר'ל וועלכער האט געהאט א זעהר שארפע ראיה און ער האט דאס גוט בעמערקט, האט אבגעשטעלט די דאזיגע צוויי יונגע לייט און ער האט זיי געפרעגט, פאר וואס זיי האבען איצט ביידע אויף איינמאל, אראבגערוקט די היטלען איבער די אויגען?

איינער פון זיי האט גאר נישט געענטפערט און ער האט אראבגעלאזט די אויגען צו דער ערד. דער צווייטער האט זיך אבער אנגערופען מיט גרויס חוצפה:

— מיר האבען דאס געטון, ווייל איהר זענט א רשע, און די גמרא זאגט, אז מען טאר נישט קוקען אויף א רשע... ובפרט אין זיין פנים אריין.

— אין מאיר'ס פנים אריין ווילסטו נישט קוקען? — האט ר' מאיר'ל צו איהם געזאגט, — אבער אין דיין פנים אריין וועט מען, און טאקע גאר אין גיכען, זעהר א סך אריינקוקען!...

פארנאכט איז דער איינער יונגער מאן, וועלכער האט ר' מאיר'לן גאר נישט געענטפערט, אהיים געקומען פון דעם דארף. דער צווייטער איז נישט געקומען. אויפ'ן וועג האבען זיי זיך צושיידט און יעדער איז געגאנגען אין אנאנדער דארף אריין. מען האט דעם פערשוואונדענעם אנגעהויבען ארומצוזוכען, אבער אהן וועלכען עס איז ערפאלג. עס זענען אוועק איין טאג און צוויי, דערנאך עטליכע וואכען, און ער איז אלץ נישט געווען. ערשט א חודש שפעטער איז געקומען אין שטאט אריין אנ'ארענדאר פון א נאהענטען דארף און האט דערצעהלט, אז מען האט דארט געפונען א גע'הרג'עטען יוד. עס איז אין שטעטעל באלד געווארען א גרויסע מהומה. דעם פערפאלענעם יונגערמאנ'ס משפחה איז באלד ארויסגעלאפען אין דארף אריין, ווייל דאס הארץ האט זיי געזאגט, אז דאס מוז זיין דער דאזיגער יונגערמאן. אויף זיכער האבען זיי איהם אבער נישט געקענט דערקענען, ווייל אין די עטליכע וואכען — עס איז אויך געווען זומער-צייט, — איז דער קערפער זעהר שטארק פערענדערט געווארען. עס איז אויך ארויסגעפאהרען דאס בית-דין, און האבען ווי דער דין איז, געמאכט א גרויסע חקירה ודרישה, מיט עדות, און יעדער פון זיי האט זיך זעהר שטארק אריינגעקוקט אין דעם פנים פונ'ם הרוג. מען האט איהם קוים דערקענט און אויף אזא אופן געקענט פעסטשטעלען, אז ער איז דאס דערזעלבער יונגערמאן, כדי זיין ווייבעל זאל נישט פערבלייבען אנ'ביגע עגונה.

איצט האט יעדער אין ליפקאן און די ארומיגע שטעט געהערט דערפון, אז דאס איז געווען אנ'עונש פון ר' מאיר'לן, ווייל דער יונגערמאן האט אזוי שטארק געגען איהם מעיז פנים געווען און איהם מבייש געווען ברבים.

— אויב אזוי, אז ער האט אין זיך אזא גרויסען כח מעניש צו זיין, ווער עס איז שטארק געגען איהם, לוינט זיך זיכער נישט מיט איהם אנצוהויבען! — אזוי האבען זיך געטראכט די ליפקאנער יודען אונצווייפעלהאפט זענען זיי, פון שונאים און געגנער, געווארען זיינע הייסע אנהענגער און חסידים.

אכטונג ווירטינס!

פון די אלע קאקוס-פוטער
וואס איז דא גאר אלערליי,
איז דאך „חעמא” די געשמאקסטע
און די טייערסטע פון זיי.

אלע לאדזשער גוטע ווירטינס
נעהמען זאלט א הר עס אין זינען
אז די „העמא” און „קאקאמא”
מוז זיך שטענדיג ביי אייך געפינען

„חעמא” איז דאך גוט צו פרעגלען
און אויך קאכען קען מען אלץ
„חעמא” בעסער איז ווי פוטער
בעסער ווי בענזין-שמאלץ.

„חעמא” און „קאקאמא” ווערען
זעלטען כשר אן אנטיק
אונטער פאביאניצער רב'ס אויפזיכט
שטעהט ווי שטענדיג די פאבריק.

ר' מענדעל אלטער אט דער גאון
דארף נטווים נישט קיין רעקלאמע
ער איז דעם גערער רבינ'ס ברוך ער
ווייסען אלע דאך מסתמא.

ס'איז די פירמע א בעריהמטע
הערן איינחארן און פין
דער קאנטאר פון זיי געפינט זיך
לאדז, וויסאקא נומער 9.

595

פערקויפט צום טייוועל.

6) (ראמאן).

קאפיטעל דריי.

דער מוהמען האט מינע געזאגט, אז זי וועט נישט עסען פריהשטיק אינדערהיים, און זי איז ארויס אין דרויסען.

ווי-אזוי איז עס איהר פריהער נישט יאיינגעפאלען?

טאליע סימאן איז געווען א רוהיגע דרייסטע מיידעל, וועלכע האט פאר גארנישט מורא געהאט, און וואס האט זיך צו אלץ בעצויגען פרעהליך און זארגלאז.

הלמאי האט זי פריהער וועגען איהר נישט א טראכט געטון?

טאליע האט זיך געוועהנליך בעצויגען נישט ספע ציעל ערנסט צו איהרע פליכטען אויף די פאסטעם, וואו זי האט געארבייט, און דעריבער פלעגט זי טאקי אפט זיין פאסטענלאז, און מוזען בעגני־גענען זיך מיט עסען איין מאל א טאג. עס איז אבער נישט געווען אזא כוח, וואס זאל זי קענען צווינגען צו בעציהען זיך ערנסט צו איהרע אויפגעבען און פליכטען, פאר טאג-טעגליכע דאגות האט זי נישט געהאט קיין מורא, זי האט פשוט פערמאגט א מין אונהיילבארען אפטימיזם, אין זי פלעגט אנשטעקען מיט איהר פרייליכקייט אלע מענשען, וואס פלעגען זיך געפינען אין איהרע ד' אמות.

ביים דערמאהנען זיך אין איהר, האט מינע גלייך דערפיהלט א שטארקע דערלייכטערונג.

זי האט נעטראפען טאליע'ן אין א קליינעם, שמוציגען רעסטאראנדעל אויף דער לעשנא-גאס, וואו זי האט געוועהנליך, בעת ארבייטסלאזיגקייט געגעסען מיטאג.

אין עס-זאל, וואס איז געווען איבערפולט מיט פאפיראסען-רויך, איז געזעסען טאליע ביי א מארמאר-טישעל, א זארגלאזע און א שמייכלדיגע, ווי תמיד.

זי איז נישט געווען קיין שיינע, נאר איהר אויסזעהן האט געווענדט אויף זיך אויפמערקזאמקייט.

מיט עפיס א מארנער קונציגקייט האט זי גע־קאנט אונטערשרייכען איהרע מעלות.

איהר קליין קיילעכדיג פנים'ל, די רויטע פרישע ליפען, די גלאנציגע שווארצע אויגען און דאס קורצע אויפגעשארצע נעזעל האט געצויגען צו זיך די פיל יונגעלייט, וואס זי האט אנגעטראפען אויף איהר יונגען לעבענס-וועג, און די קורץ-געשוירענע גלאט צוגעקאמטע האהר האבען איהר פנים צוגעגעבען אנ'ענערגישען, ענטשלאסענעם אויס־זעהן.

שמייכלענדיג מיט'ן מויל, וואס איז געווען פול מיט קרויט און פלייש, האט זי בעגעגענט מינע'ן און איהר פרייד בעת מעשה איז געווען אזוי גרויס, פונקט זי וואלט דא דערזעהן פלוצים איהר'ס א שוועסטער נאך א לאנגער צושיידונג.

— איי, ווי גוט, וואס דו ביזט געקומען גע־וואויער ווערען, וואס איך טו אין דער וועלט! זעץ זיך צו, איך וועל דיר מכבד זיין מיט א פריהשטיק. ווייסט, מיין טייערע, עס האט מיר זעהר אפגעגאלטען: מען האט מיך געקינדיגט פון לינדענפעלד'ס געשעפט, בעצאהלט פאר א חודש פאראויס, און געזאגט, אז איך זאל תיכף מאכען פיס... איך האב נאך קיינמאל אין לעבען נישט געהאט אזוי פיל געלד, וויפיל איך האב איצט...

אין דער אנוועזענהייט פון טאליע סימאן איז כמעט אונמעגליך געווען צו זיין טרויעריג.

אין פערלויף פון א האלבע שעה האט זי געצוואונגען מינע זאגט אפצועסען, און ביני לביני צו דערצעהלען א היבש ביסעל רכילות, וועגען איהר לעצטען פאסטען.

—אבער וועלכער רוח האט דיך דא אהער געבראכט? — האט זי פלוצים א פרעג געטון — איך האב דיך דאך שוין א שאק מיט יאהרען נישט געזעהן! ווייסט, ביזט מיר עפיס זעהר בלאס, מיין טייערסטע? ! וואס איז דיר געשעהן, זאג מיר: עפיס א שיף איז דיר אונטערגעגאנגען? האסט עפיס עגמת נפש'ן?

— יא, כ'האב... צוליב דעם טאקי בין איך געקומען צו דיר אהער, עס האט פאסירט א שרעקליכע, אונמעגליכע זאך! אבער לאמיר ארויס פון דאנען, דא קאן מען נישט רעדען, לאמיר גיין אין גארטען...

זיי זענען ארויס פון דעם רעסטאראנדעל.

טאליע דאט נייגעריג פון דער זייט געשיקעלט מיט אנ'אויג א'יף מינע'ן און געשוויגען.

קודם האט מינע עפיס געדערט וועגען די לעצטע פרויען-מאדעס, נישט ענטשליסענדיג זיך צוצוטרעטען צום עיקר-ענין.

— אלוא! — האט טאליע מיט אונגעדולד אויסגערופען, ווען זיי זענען אריין אין גארטען.

— יא.. איך ווייס נישט, פון וואנען איך האב אנצוהויבען... וועסט נאך מיינען, איך בין, חלילה, משוגע געווארען...

מינע האט פאקטיש אנגעהויבען צו טראכטען, אז זי איז נעריהרט פון זינען.

צום טויזענדסטען מאל אפשר האט זי גע־פרעגט ביי זיך, צי האט זי נישט די לעצטע צוויי מעת לעת פערבראכט אין עפעס א בייזען חלום.

ביי טאליע'ן איז אבער געווען אזא ערנסטער, ניכטערער אויסזעהן פול מיט קלוגער לעבענס־לוסט, אז דערצעהלען איהר וועגען איבערגלויבע־רישע פחדים איז געווען א ברכה לבטלה.

בעוונדערס איז עס א נארישקייט געווען דא — צווישען דעם רויש פון די אויטא'ס און דעם געפילדער פון די צייטונגס-שקצים.

ניין! זי וועט זיך דאך פשוט פונאנדערלאכען גלייך אין פנים!

די שרעק פון געהאלטען ווערען פאר א שטיק משוגעת האט געקעמפט מיט א צווייטער שרעק...

— אלוא, איך הארך! קודם כל קאנסטו זיך בערוהיגען: דו מאכסט אויף מיר נישט דעם איינ־דרוק פון א משוגענער! און אויב דו וואלסט אפילו געווען פאקטיש משוגע, וואלט דאך דיר מיין הילף נאך נויטיגער געווען. דו קאנסט דעריבער דרייסט אלץ דערצעהלען.

מינע האט זיך אנגענומען א כוח, און דער־צעהלט, וואס ס'האט מיט איהר פאסירט.

די לעצטע פראגע האט זי נישט פערענדיגט, און זיך ביטער פונאנדערגעוויינט.

— וואס קאן דאס אלץ בעדייטען? — דאט זי זיך נעטרונקען אין טרעהרען — א חלום? א בייזער קאשמאר? איך פערשטעה דאך גארנישט... און אנ'אימה האט מיך ארומגעכאפט!.. איך האב אזוי מורא!..

טאליע דאט זי צארט ארומגענומען.

זיי זענען געזעסען אין גארטען אויף א זייטיג בענקעל, און קיינער פון די פערבייגעהער האט נישט געקאנט זעהן זייער צורודערונג.

— יא, האט זיך טאליע ערנסט אפגערופען —

ס'איז נישט קיין שפילעכעל די מעשה, און אפילו א סך אנ'איבערגעליינטע פרוי, ווי דו וואלט זיך נעקאנט דערמיט איבערנעהמען. לאמיר אבער אקארשט א טראכט טון ברייטער וועגען דעם ענין, אפשר טאקי איז נישט אויסגעשלאסען, אז א טייוועל עקזיסטירט נישט... אויב ער עקזיסטירט אבער פארט, בין איך דאך שטארק מסופק, צי פערנעהמט ער זיך מיט אזעלכע וואולעטטיגע זאכען, ווי אריינ־טראגען אין בענק גרויסע געלד-סומען אויף פרעמדע קאנטא'ס...

משמעות טאליע האט גע'חוזקט.

מינע האט אבער איינגעשטימט אויף איהר אויספיהרונג; האט זי זיך אויסגעווישט די פער־וויינטע אויגען, און אין משך פון עטליכע מינוט האבען ביידע מיידלעך געשוויגען.

דער הימעל האט זיך פערצויגען מיט וואלקענס און דער גארטען איז פערצויגען געווארען מיט א סורות'פולען נעפעל.

פאר קעלט האט מינע אנגעהויבען צו ציטערען.

אין דער קורצער ווייל פון שווייגען איז איהר אויפ'ן זינען געקומען די גאנצע גרויזאמקייט פון מענשליכען לעבען. „א שיינעם פנים האט מען, משטיינסגעזאגט: זיין א נישטיג, אונמערכטיג שטויבעל צווישען די אומבעמערקבארע, אונפער־שטענדליכע בייזע כוחות פון דער נאטור... וואס ווייסען מיר רען פון לעבען? צי קאן אפילו דער קלוגסטער, געלעהרטעסטער מענש פון די געלעהר־טעסטע זאגען קאטעגאריש, אז ס'איז דא אכען, א שטיינער, וואס זענען אונמעגליך?”

(פארזעצונג קומט).

דער קונדס

הומאר — סאַטירע

צוזאַמענגעשטעלט דורך א. שאַרפצינגעל

פּאָליטיק פון דער וואָך.

עס קאָכט זיך נאָך, אין דער פּאָליטישער וועלט, ...יט'ן קאָנפליקט צווישען פוילען און ליטע. דאָס קאָר־...עניש איז אַזוי גרויס, אַז מען פליאָטקעוועט מלחמה־...ינע פּליאָטקעס.

אין עולם הפּאָליטיק נעמט מען זיך אָבער ...שט שטאַרק איבער מיט די דאָזיגע פליאָטקעס, ...יסט מען דאָך פון דער פּאָליטישער פּראַקטיק, אַז ...לחמות ברעכען נאָר אויס פּלוצלינג, אומגעריכט, ... מלחמות, וועגען וועלכע מען רעדט אַ סך פאַר־...ויס, זענען קיין שמעק טאַבאַק נישט ווערט, עס ...לייבט בײַם רעדען און ווייטער גאָרנישט.

עס טומעלט זיך אויך אַביסעל מיט דער מעשה ...ינע־אַמעריקא.

אַמעריקא זאָל האָבען אָפּגעטון דער וועלט אויף ...זרקיש און „איינגענומען" כינע נאָר אונז פּאָליטיקער ...רט נישט די מעשה, גענוג, אַז דאָס אַרט ענגלאַנד, ...ז דאָס אַרט די סאָוויעטען.

מיט אונז פּאָליטיקער האָט דאָס נאָך נישט צו טון.

אויף זומער־וואוינונג.

אַ קרעמער האָט געקראָגען פון איינעם פון ...יינע זומערדיגע קונדען אַ צעטעלע, וועלכער האָט זיך געלייענט אַזוי:

„זייט אַזוי גוט און שיקט מיר די פּראָדוקטען אויב זיי זענען גוט וועל איך אייך צוריקשיקען אַ וועקסעל!"

אויף דעם האָט דער קרעמער געענטפערט:

„זייט אַזוי גוט און שיקט מיר אייער וועקסעל. אויב ער איז גוט, וועל איך אייך שיקען די פּראָ־דוקטען",

די ריכטיגע צאָהל

לעהרער — וויפיל ביינער האָסטו אין דיין קערפּער?

שילער — צוויי הונדערט און אַכט.

לעהרער — נישט ריכטיג, אין אַ מענשליכען קערפּער, האָב איך דיך געלערנט, געפינען זיך צוויי הונדערט און זיבען ביינער.

שילער — נו, און דאָס ביינדעל, וואָס איך האָב נעכטען איינגעשלונגען עסענדיג פיש? איז דאָך שוין יאָ ריכטיג!

אין אימפּעט.

אַ ייד רייבט אַ שוועבעלע אויף דער וואַנד, אָבער עס וויל זיך נישט אָנצינדען, ווערט ער אין כעס און שרייט אויס:

— דו ברענסט, צי ניין? אַז ברענען זאָלסטו!

פון אויסלענדישען מאַרק.

אימפּאָרטירטער הומאָר מיט וואַלאָריזירטען צאָל

אוי די „אויגען".

„אוי די אויגען! נעכטען האָב איך זיי דערזעהן צום ערשטען מאָל, גוט בעקוקט, און זינט דאַן איז נישטאָ קיין מינוט, קיין אויגענבליק, אַז איך זאָל פון זיי נישט דענקען. וואו איך געה, וואו איך שטעה, וואו איך זיץ, תמיד מוז איך, מיך אָן זיי דערמאָנען. אָבער הײַנט, הײַנט לאָז איך מיר די צוויי פאַסקודנע הינער־אויגען אויסשנײַדען".

נישט מאָדערן.

זי: — שווער נישט ביי דער לבנה, אַז דו האָסט מיך ליב, ווײַל דאָס איז שוין נישט אין מאָדע.

ער: — ביי וואָס דען זאָל איך שווערען?

זי: — שווער ביי דעם וואָס איז דיר נאָהענט, וואָס איז ביי דיר טייער, ביי דעם, וואָס דו קענסט נישט לעבען אָהן דעם.

ער: — אויב אַזוי שווער איך דיר בײַ מײַן וואָך־שכירות.

וואָס ער פערשפּאָרט.

— דו היסט אַ מיאוסע געוואוינהייט, דו רעדסט צו זיך אַליין, ווען דו געהסט אין גאַס.

— אָבער צו דער מיאוסער געוואוינהייט וואָס איך האָב פערשפּאָר איך אַן'אַנדער זאַך.

— וואָס פאַר אַן'אַנדער זאַך?

— וואָס היינט, איך דאַרף זיך אַליין נישט ענטפערען.

איך לערן איהם.

ריכטער (צום פאָטער פון אַרעסטירטע יונגעלע): — איהר זענט ערשיינט שוין פאַר מיר צום דריטען מאָל פאַר גנבה. איהר אַלס פאָטער וואָלט איהם בעדאַרפט בעסער לערנען.

פאָטער: — איך לערן איהם, ער האָט אָבער אַ פער־שאָלטענעם קאָפּ און פאַלט אַלע מאָל אַריין...

רעקאָרדען און שלאָגען.

הייסט עס זענען מיר געפלויגען
על פני מים — איבער'ן ים!
ס'האָט געשווינדעלט פאַר די אויגען
פאַר דעם גרויסען טאַראַראַם.

הויך געפלויגען, ווייט געפלויגען —
גרויס געווען איז אונזער זאָרג:
סוף כל סוף מיר וועלען טויגען,
און דערפליהען ביז ניו יאָרק!

וואָלט עס דאָך געווען אַ לעבען.
באמונות, יהרען־וואָרט:
נישט קיין קלייניגקייט — אין שוועבען
איז צו שלאָגען אַ רעקאָרד...

וואָלטען מיר נאָר איהם געשלאָגען,
וואָלט אַ סימן דאָס געווען
אַז נצחונות מיר פאַרמאָגען,
וואָס מען האָט זיי אָנגעזעהן.

קלאָהר: ביז איצטער נאָר צו פוזען
זענען מיר געווען צוגעוואוינט...
ס'האָט געלוינט זיך מעשה־פוזען
פון דעם דאָזוויגסט געקרוינט...

נאָר צו פוזען, נאָר צו קריכען
איז געווען אונז בעשערט,
צוליב דעם איז באַלד נישט ניחא
שוין געוואָרען אונזער ע"ד...

אָבער, אַז זיך שוין דערהויבען
האָט מען אין דער שטאָט פּאַריז,
אָנגעהויבען האָט מען גלויבען —
אַז מען פליהט שוין... עפּיס איז...

איז דע וועלט נאָך נישט געהויבען,
כ'איז נאָך מאַליע די מאַשין,
אָבער דער, וואָס זיצט אין אויבען
וועט נאָך פּסקענען כדין:

מ'עט אם ירצה השם נאָך פליהען
איבער טיף פון אָקעאַן...
נישט די שטייערן בלויז ציהען
וועט מען ביי עם בירגער דאַן...

און איך קאָן איך זיכער זאָגען,
אַז ס'וועט ווערען ווייל און פריי
וועט מען דאַן רעקאָרדען שלאָגען —
שלאָגען וועט מען... ס'וויסיי!

יאָקעל בן פלעקעל

יאָ, געטראָפען!

חיים — ווי אַזוי קאָן איך מאַכען, אַז אַ פער־זאַמלונג פון פרויען זאָל זיך האַלטען שטיל?

יונה — שטעל זיך אויף און גיב ביי זיי אַ פרעג: „ווער פון אייך איז די עלטסטע?

אַ רב'ס טעות.

דער גרויסער לעמבערגער גאון. ר' יוסף שאָול נאַטאַנזאָן, איז געווען אויך אַ גרויסער גביר — „תורה וגדולה במקום אחד". זיין עשירות איז אָבער געלעגען אינ'ם רשות פון דער פרומער רביצין. ר' יוסף שאול פלעגט טאָג און נאַכט פערברענגען בלויז אין תורה און זיין פרוי האָט מפרנס געווען די בנין־בית, דער גאון האָט אפילו נישט געוואוסט קיין צורת מטבע. איינמאָל ערב יום כפור, ווען דער גאון האָט בעדאַרפט געהן אין שוהל דאַווענען „מנחה", האָט די רבי'צין איהם געגעבען צוויי מטבעות — אַ קליינעם גאָלדענעם רענדעל, פאַר דער שוהל און אַ גרויסען קופערנעם דרייער — פאַר'ן שמש, אַ מתנה...

דער גאון האָט אָפּגעדאַווענט „מנחה", און דאַנעגען האָט ער דעם שמש געגעבען דאָס קליינע גאָלדענע רענדעל... דער שמש האָט פערוואונדערט דעם „דרייער" געגעבען דעם גבאי פון שוהל, דעם רבי'ן גוט בעדאַנקט, נאָר דער „גבאי" איז געוואָרען שרעקליך בייז, גישט אַנדערש, אַז די רביצין, וואָס האָט אין שטעדטעל געש'ם'ט פאַר אַ קמצנ'טע האָט דאָס געטון אומיסטנע.

מוצאי יום כפור האָט די פרומע רביצין גע־פרעגט דעם גאון ווי אַזוי ער האָט פערטיילט ס'געלד.

— וואָס הייסט? — האָט דער גאון נאַאיוו געענטפערט — די גרויסע מטבע האָב איך געגעבען דעם „גבאי" פון שוהל און די קליינע — דעם „שמש" וועלכער איז געווען גליקליך וואָס ער האָט כאָטש בעקומען אַ קליינע מטבע...

ווי אין פּסוק שטעהט.

שואל — פון וואו געדרונגען אַז אַ רב דאַרף האַנדלען מיט רעגירונגס־וויין?

יואל — אַ בפירושער פּסוק אין דער מגילה „יין מלכות — רב!"

אין שאָטען פון דער שוויגער.

איינער: וועהטשט מיין לעבען, אַפילו אַ שוויגער קומט אויך אַמאָל צונוץ.

אַ ראַבינאַט־מאַשינקעלע.

מען לייגט אַריין אַ חתונה, קומט אַרויס אַ גט.

זי האָט עפּיס פערגעסען

מיידעל: — איך מוז געהן צוריק אַהיים. איך האָב עפּיס פערגעסען.

בחור: — וואָס האָט איהר פערגעסען?

מיידעל: — צו בלייבען אין דער היים.

נישט קיין אויסבערענגער.

אַ יונגער פאַסאַזשיר אויף דער באַהן פון לאָדז קיין ראַדציג האָט בעמערקט, ווי אַן'עלטערער מאַן, וואָס איז געזעסען מיט איהם אין איין וואַגאָן, איז ביי יעדער סטאַציע אויסגעשטיגען און איז צוריק־געקומען איידער דער צוג איז ווייטער געפאָהרען. פרעגט דער יונגערמאַן זיין מיט־פאַסאַזשיר פאַרוואָס ער טוט דאָס.

— איך וועל אייך ערקלערען, — מאַכט דער עלטערער פאָהרען דאַרף איך טאַקע פאָהרען קיין ראַדציג, אָבער איך בין, נישט פאַר אייך געראַכט, אַ קראַנקער מענש און עס קאָן געמאָלט זיין, אַז איך זאָל חלילה שטאַרבען אינמיטען וועג, הייַנט נאָך וואָס זאָל איך קויפען אַ פאַהר־בילעט אַזש ביז קיין ראַדציג וואָס קאָסט אַזויפיל געלד? דעריבער קויף איך מיר בלויז אַ בילעט פון איין סטאַציע צו דער אַנדערער.

אַ לידעל.

(מאַן און ווייב)

אינטער אַן'עפּעל בוים
זענען זיי געזעסען;
אַנשטאָט עפּעל, איינער
דעם צווייטען געפרעסען.

צווישען האַנדעלס־ווייצלער.

(געהיצעלט אין אַ לאָדזער סוחרישער צוקערניע).

אַ בעל־עגלה האָט זיך געקויפט אַ נייעם פערד, אָבער ווען ער איז ענטשלאָפען געוואָרען, זענען געקומען צוויי גנבים. איינער פון זיי האָט אַוועקגע־נומען דעם פערד און דער אַנדערער איז געבליבען ביי דער בעל־עגלה האָט זיך אויפגעכאַפּט.

דערזעהענדיג אַז זיי (פערד איז נישטאָ, גיט דער בעל־עגלה אַ פרעג דעם פרעמדען:

— האָט איהר געזעהן מיין פערד?

— איך בין אַליין דער פערד — מאַכט דער פרעמדער — איך האָב געזינדיגט, בין איך מגולגל געוואָרען אין אַ פערד, און איצט האָט מען מיך צוריק בעפרייט פונ'ם גולגל.

דער בעל־עגלה איז אַ דערשראָקענער אַהיימגע־לאָפען. מיט אַ וואָך שפּעטער האָט ער אויפ'ן יאַריד דערקענט זיין פערד. געהט ער צו צום פערד און רוימט איהם איי זאָן אויער:

— וואָס? איהר האָט שוין ווידער געזינדיגט, וואָס איהר זייט צוריק געוואָרען אַ פערד?

• • •

ערשטער סוחר — ווי נעהסט עס עפּעס די סוחרים אין אייער שטעדטעל?

צווייטער סוחר — די נעשעפטען שטעהען ביי זיי שמונה עשרה; מעהר נישט, ביי איינעם נעהט עס אויס פריהער און ביים צווייטען — שפּעטער, אָבער אויסגעהן מוז עס!

נאָך אַ צרה.

מחבר: האָט איהר איבערגעלייענט מיינע צוויי חיבורים, איינער אויף משלי און דער צווייטער אויף איוב?

רב: דער חיבור אויף משלי געפעלט מיר נישט אין דער וואָס אויף איוב קען מיטגעהן.

מחבר: פאַרוואָס אויף איוב יאָ?

רב: ווייל איוב האָט געהאַט אַזוי פיל צרות אויף זיך, וועט ער האָבען נאָך איינע.

שפּאַס פון פאַמיליען־ווינקעל

איינס און אַ גוטס

— מיין חתן האָט אַ טייערע ביבליאָטעק.

— און מיין חתן האָט איין באַנק־ביכעל און עס ווערט 5 טויזענד דאָלאַר.

אַ גליק צום אומגליק

ווייב: ווען ביסטו נעכטען ביינאַכט אַהיימגעקומען?

מאַן: איינס אַזייגער.

ווייב: אויב אַזוי, נאַ זשע דיר איינעם און אַ גוטען מיט'ן בעזים.

מאַן: אַ גליק וואָס איך בין נישט אַהיימגעקומען 12 אַזייגער.

ווי אַזוי מען קען אויסהאַלטען

אַ פאָטער דיסקוטירט מיט זיין טאָכטער: ער וויל, אַז זי זאָל חתונה האָבען, און זי וויל שטודירען. זי נעהט האַלטען ענזאַמען און וויל, אַז דער פאָטער זאָל איהר צו־וואונשען. דער פאָטער ענטפערט איהר: מיין טאָכטער, וועסט אויסהאַלטען, וועל איך נישט אויסהאַלטען, וועסט נישט אויסהאַלטען, וועל איך אויסהאַלטען.

פרויען אויסגעשלאָסען

מאַן: — ווען דו לייענסט נאָר איבער דעם בוך, וועסטו בעגרייפען, ווי די נאַטור איז מעלמוג און מיר מענשען זענען נישט מעהר ווי ווערים.

פרוי: — ביטע זאָג נישט מיר מענשען, נאָר מיר מענער.

איהר אויך!

פרוי: — פאַר וואָס ברענגסטו נאָר מתנות צו די קינ־דער ווען זיי ענדיגען די שול?

מאַן. — ווען דו וועסט ענדיגען, וועל איך דיר אויך ברענגען.

פרוי: — וואָס זאָל איך ענדיגען?

מאַן. — שילטען.

MIEJSKI KINOMATOGRAF OŚWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokocińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku dnia 7-go do poniedziałku 13-go sierpnia 1928 r. włącznie **Dla dorosłych:**

ZA KULISAMI EKRANU

Dramat osnuty na tle sławy i nędzy aktorów.
W rolach głównych **Iwan Możżuchin i Natalja Lisienko**
Nad program: **HOLLYWOOD** (Szał filmowy)
Dla młodzieży: Dla młodzieży:

DELFILN FRANCJI

Dramat w 8 aktach. NAD PROGRAM:???
W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz.

װיכטיג פאר ה"ה פריזיערס!!!

צוליב די קאָנקורענץ, װערען די פרייזען מיט'ן היינטיגען טאָג בעדייטענד פערקלענערט:

קעלנישע בלומען=װאַסער	3.20 אַ קילאָ
װעזשעטאַל	1.40 „
ראַזיר=זייף „אָראַ"	6.00 „
בריליאַנטין	3.40 „

פראַנצויזישער לאַקיר 45 גר. אַ דעקאַ.

איך בעזיץ אַ רייכען אויסוואַהל פון ראַזיר=מעסערס, פלאַטין און שטאָהל=זאַכען צו פאַבריקס-פרייזען. מיט אַכטונג

י. דרוקער, זאַוואַדזקאַ 11.

בעמ.: פאַר ענגראָסיסטען — געהעריגער ראַבאַט און גינסטיגע בעדינגונגען.

שפּאָרט-געלד!

קױפט
שירמס, שטעקענס
נור אין דער װערקשטעל פון
ס. פייגענבוים, נאַרוטאָוויטשאַ 19
װייל איהר קענט דאָרט קױפען מיט 25% ביליגער װי איבעראַל.
אַכטונג! עס װערען אָנגענומען אַלערליי רעפּעראַטורען און דעקונג.

רעפאַרמאַציע-פּילען.

מיט דער מאַרקע „גייסטליכער" בעקאַנט פון יאָהר 1602 רעגולירען דעם מאָגען, היילען פון רעוומאַטיזם, לעבער-ליידען, געגען ריקקרים, אַטרעמיזם, דאָס קופּען בלוט אין קאָפּף, שטילען די יסורים פון העמאָראָידען, ריינִיגען דאָס בלוט און בייניגען צו אָבסטרוקציע — אַ גינסטיגע רייניגונגס-מיטעל.

צוגעברויכען 1 אָדער 2 פּילען אַ נאָכט.
פּרייז פון אַ שאַכטעל 1.35. אויסאַרבייטונג פון דער אַפּטייק

Karczewski, Tuszyński, Warszawa, Trębacka 4

צו בעקומען אין די אַפּטייקען און סקלאַדען מיט'ן „גייסטליכען" (Zakonnik).

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און דענטיסטישער קאַבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאָן 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוועגד.

ד"ר װאָלינבכי	נאָז, האַלז, אויערען קר.	4—3
ד"ר הערשנער	קינדער קראַנקהייטען	11-9 3-4½
ד"ר שיפמאַן	אינערליכע קראַנקהייטען	1—11
ד"ר לוביטש	הויט און געשלעכט-קר.	12½ - 1½
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	1— 2
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	12½—½
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה	1—2
ד"ר בערגמאַן	פרויען און געבורטס-הילף	3—4

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען װי שטאַמלען א. א. װי פּאָקען-שטעכען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס אויף פערלאַנג — װיזיטען אין שטאָט. — אין לאַבאָראַטאָריום װערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, װי אויך פלעגמע און בלוט

אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ד"ר לאַזשינסקי סטאַ אָפּאָלסקאַ
צאָהן-אַרצט 10— 1 3 6
קינסטליכע צייהנע, קאָראָנען, פּלאָמבען א. א. װ.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

ד"ר מעד. **ד. ראָזענצװייג**
נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 28-74
איז צוריקגעקומען.

שנעל=טרוקענדע
גלאַנץ-פּאָדלאָגע-פאַרבען

„ALBALIN"

אייל=פאַרבען פון דער בעסטער קוואַליטעט
אין אַלע ניואַנסען.
„SILEX" מינעראַל=פאַרב
פאַר פאַסאַדען-שטריכען.
„PREOLIT" — רױטשוק=פאַרב
האָלענדישער פירניס
עמפּפעהלט צו ניד׳ריגע פרייזן די פאַרבן האַנדלונג
KOSEL & Co., Przejazd 8,
פיליע פּיעטריקאָווער 98.

אל תתהלל ביום מחר!!

כי לא תדע מה ילד יום.
לייג נישט אָפּ אויף מאָרגען
גאָר, אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאַנדאַזשע זאַכען, זאָלסטו גלייך קומען צו לופען אין ביוראָ
פּעטריקאָווער 17 דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויכלנהאנט געשריבען לויט'ן אויסטאַוו אַלערליי ביטעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויך אַלע שטעט אין פוילען, אַפּעלאַציעס ציווילנע און קאַרנע אַפּאָזיציעס, אַדוואָלאַציעס, רעקורסען װעגען דירה אין אורזשאָנד-ראָזיעמטשי. װעגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטע דאַראַ= װיזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, װי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות אַקטען. מיט אַכטונג
י. מאַנעלאַ רעכט קאָנסולענט.

HEMOROIDY

STAN ZAPALNY · KRWAWIENIE
ŚWĘDZENIE

USUWA
HEMORIN-KLAWE

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערען קר.	11—10 3—5 7—6
ד"ר רושאַנסקי	הויט און געשלעכטס קר.	11—10 1—2
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורטס-הילף	11½-1 5—6
ד"ר קאַנמאַר	כירורגישע-קראַנקהייט.	4-5 זונ. 1—2
ד"ר װיינבערג	אינ. חערי, לונגען-קר.	11-1 5½—7
ד"ר סמופעל	רענטגען	10—12 4—6
א. גראָדזענסקי	צאָהן-ערצט	3—7
י. ראָזעס	צאָהן-ערצט	9—2

צאָהן-פּלאָמבירונג, בעלייכטונגען, קאָראָנען, פּלאָמבען א. א. װ. בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

א רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע עלעקטרישע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שטאַמלער.
אימפּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
װיזיטען אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאָסמעטיש. גאַבינעט
ד"ר ב. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוונט

unika gospody. Szczęście małżeńskie w dużej mierze zależy od przyjemnego i wzorowego domostwa. lecz trudno go sobie wyobrazić bez czystości pod każdym względem. Niechże więc Szan. Panie nie oszczędzają nigdy na mydle! Należy je więcej niż dotąd spotrzebywać, a uczynić to można bez powiększenia wydatków, wybierając przy każdym zakupie słynne powszechnie z dobroci mydło „Kołłontay z pralką: na uwagę zasługuje zawartość glicerynv i subtelny trwały aromatyczny zapach. Przytem jest ono nadzwyczaj wydajne i dlatego tylko tak tanie, że nie potrzeba opłacać ani zbytecznego opakowania ani też jakiegokolwiek upiększenia. Każdy dobrze prowadzony lepszy sklep ma stale na składzie mydło „Kołłontay z pralką".

Złoty medal na Wystawie w Katowicach 1927 r.
Zastępca: S. B. Redlic, Łódź. Pomorska 19.

װאָרנונג!

אזוי װי עס האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד=בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס געעהרטע פּובליקום, אַז די עכט= פּאַטענטירטע **בעטעז** עכט= פּאַטענטירטע
זענען פערזעהען נאָר מיט דער שוץ-מאַרקע

PALMA-PATENT

פאַר װעלכע מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.
— צו בעקומען אין אַלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל
ניקעל=בעטען, אַמעריקאַנקעס,
ניקעל=קינדער=בעטען, קינדער=װעגעלעך,
טיש=בעטען, קינדער=בענקעלעך
מעטער=מאָס, אויך רעדלעך.

מאַטראַצען געבעטע, שאַטקאָווע און קאַנאַדיקעס.
קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט װענטלעך װייס אָדער ברוין 17 זל., פּאָלאָווע בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאַנדלונג. :: פאַבריקס=פרייזען. :: זעמטליכע רעפּעראַטורען.
הורט! **לאָדז, פּאַלנאַצנאַ 24, טעל. 31-85.** דעטייל!

לעטשניצע

פון דאָקטוירים = ספּעצ. און דענטיסטען = קאַבינעט.
פּעטריקאָווער 62, טעל. 31-53.

אינערל. קראַנקהייטען	ד"ר ב. ראַבינזאָהן „ מ. װאָלפסאָן „ א. טענענבוים	פון 2½—3½ און 7—8 „ 12—2 „ 4—6
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר י. שרייבער „ א. פּאַכאַטשעווסקי	פון 2½—4 און 7—8 „ 12—1 און 5—6
פרויען-קראַנקהייטען און געבורטס-הילף	ד"ר ד. אַלטערמאַן „ מ. פעלדמאַן פרוי ד"ר ח. זעלדאָוויטש-קראַמשאַ „ „ נוסטאַוואַ זאַכ טענענבוים	פון 11—1 „ 5½—7½ שבת, זונט., דינסט. דאָנ. 3-5 זונט. מאָנט. מיט. פרײַט. 3-5
קינדער-קראַנקהייטען	ד"ר מ. נוסענזאָן „ ל. פּאַכיליער	פון 10—11 און 6—7 „ 12—1 און 4—5
נערווען-קראַנק.	ד"ר מ. מאַשלאַנקאַ	פון 6—7 זונטאָג 1—2½
אויגען-קראַנקהייטען	ד"ר י. סמופּאַי „ מ. האַלפּערסאָן	פון 1—2 און 4—5 11—12, 6—8 זונט. 12—2
נאָז, האַלז און אויערען-קראַנק.	ד"ר מ. קלאַטשקאָ „ באַל. כאַן	פון 11—1 און 7—8 „ 3½—5½
הויט- און װענערישע קראַנק.	ד"ר פ. ברדין „ י. פּאָלאַדישעס	פון 12½—3½ „ 6 8
ציין- און מויל-קראַנקהייטען	צאָהן-ערצט ס. שטעפּס „ מ. רעזניקאָווע „ ב. פּשודנאָווסקאַ „ ז. קאָצענבאַכען	פון 9—10¾ און 6—8 „ 11—1¾ „ 3¾—5 „ 5¼—8

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אין אָוונט.
קוואַרץ-לאַמפּען און רענטגען-בעשטראַהלונג

עס װערען געמאַכט אָפּעראַציעס, בעשטראַהלונגען מיט קוואַרץ-לאַמפּען עלעקטריזאַציע און אַנאַליזען, קינסטליכע ציינער, קאָראָנעס, גאָלד-בריקען און פּלאַטין.
װיזיטען אין שטאָדט. נאַכט=דיזשור. געבורט=הילף.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאָדזשער לעבן

נייער פאלקסבלאט

10 פרייטאָג כ אב תרפ"ח · אויגוסט · זון-אויפגאַנג 4.05 · זון-אונטערגאַנג 7.19 · ליכט-צינדען 6.59

א נאכט מיט דער פאגאטאוויע פון „לינת הצדק"

דער מענשליכער פיין און צער איז אומענדליך ווי דער הימעל, די מענשליכע יסורים און ווייטאָג זענען טיף ווי דער ים און ווער ס'פערקירצט די ראָזיגע אומגליקלעכקייט, ווער ס'מאַכט קלענער, כאָטש מיט איין טראָפען, די ראָזיגע טיפקייט — דער קויפט זיך עולם הבא.

אַזוי פלעגט מיר אַמאָל זאָגען מיין גוטע באָבע און איך האָב דאָס דערהאַלט ווען כ'האָב מיר געזעגנט מיט דעם לייטער ה' קלייט און איבער־דיושורנעם ה' שטראַזיים, נאָך אַ נאַכט־דיושור אין פאָגאָטאָוויע פון „לינת־הצדק". אָבער ווי קען מען אָנרופען די אַפּפערווילינקייט פון די יונגע מענשען, וועלכע אַנשטאָט צו טאַנצען אין „דאַנסינג" אָדער גאָר פשוט שלאָפען אין זייער ווייך בעט, דיושורירען גאַנצע נעכט און טוען מיט פרייד זייערע הייליגע אַרבייט, ווער צווינגט זיי אַרויסצומאַכען די נעכט צווישען קרעכצען, יאָמערען, שמוץ, רחקות און לויערנדער טויט?

עס צווינגט דאָס געפיהל פון ליבע צום מיט־מענש, מיטלייד צום אומגליקליכען און ליידענדען, די איינציגע בעלוינונג, וואָס די דאָזיגע מענשען האָבען — זענען די ברכות פון די קראַנקע וועמענס שמערצען זיי לינדערען.

— מיר וועלען היינט האָבען אַ לייכטע נאַכט, רעדען צווישען זיך די דיושורנעם, וועהענדיג אַ 10 מינוט נאָך עלף האָט מען נאָך נישט אָנגע־מאָלדען אפילו קיין איין פאַל, אָבער מיט אַ אַ לייכטקייט וואָלט מען זיכער געקענט בעטייליגען אַלע אונזערע שווערע שונאים און ס'וואָלט גע־בליבען נאָך אַ רעשט...

דער משוגענער...

דער טעלעפאָן קלינגט. אַ פּלוצלונגער אָנפאַל פון משוגעת. מיר זעצען זיך אַריין אין אויטאָ און פאָהרען צו צום אָרט אויף ווסכאָדניאַ גאַס.

מספּים, מזל־טוב — מספּים, מזל־טוב הערען מיר שוין פון דרויסען דעם משוגענעם.

אינעווייניג אַ חורבה, נישט פאַרהאַן איין זאַך קיין גאַנצע, אַלץ צוהאַקט צובראָכט. אַלע פאַמיליע־מיטגלידער זענען אַנטלאָפען פון דערהיים, ס'איז בלויז געבליבען אַן אַלטער טאַטע, וועלכער קען זיך קיין עצה נישט געבען און זיצט פערגראָבען דאָס פנים אין די הענד און וויינט, צום משוגענעם אַ יונגערמאַן פון אַ יאָהר 18 איז שווער צוצו־קומען.

מספּים — מזל־טוב; מספּים — מזל־טוב — שרייט ער אַלץ כסדר און ווער ס'וויל זיך צו איהם דערנעהנטערען שפייט ער אין פנים אַריין און כאַפּט זיך שלאָגען, דער דיושורנער פון „לינת־הצדק" מאַכט זיך אָבער נישט דערפון, ווישט זיך אָפּ דאָס שפייעכץ פון פנים איינמאָל און אַ צווייטען מאָל, ביז ס'געלונגט איהם צוצוקומען, איינהאַלטען און העלפען דעם דאָקטאָר צו מאַכען אַן איינשפריצונג. דער קראַנקער ווערט מידער, שוואַכער, וואַרפט זיך אויפ'ן בעט און פאַמעליך שלאָפט ער איין. און אויף אַ קורצער וויל ווערען די ווייטאָג פון קראַנקען און אַלע אַרומיגע אָפּגענומען, מ'קען איבערכאַפּען דעם אָטעם און טראַכטען ווי אַזוי צו ראַטעווען דעם אומגליקליכען...

אַרבייט איז שוין פאַרהאַן גענוג.

צוריקקומענדיג אין „לינת־הצדק" האָבען מיר שוין אַ גאַנצען צעטעל מיט אַדרעסען. דער סימפּאַטישער דאָקטאָר פּייטלאָוויטש הויבט אָן צו סעגרעגירען, וואו איז נויטיגער? בלוט־אויסגוס, האַרץ־אָנפאַל, אַסטמאַ־אָנפאַל, קרעמפען ביי אַ קינד, מאָגען־קראַמף און נאָך און נאָך.

3

אַלץ איז נויטיג, אַלץ איז דרינגענד. שאַפער שנעל פאָהרען, נישט פערשלעפען, און אַזוי כאָ־דען מיר פון איין פאַל צום צווייטען, איין בילד שרעקליכער און גרויזאַמער פון אַנדערען.

דער „האָטעל".

אויף פּייפּערס גאַס, מיר שטעלען זיך איין אויף קידוש־השם אויב מיר געהען נאָר אַרויף אויף די טרעפּען, וואָס פיהרען אין דעם דאַך־שטיבעלע, וואו ס'געפינט זיך דאָס קראַנקע קינד, די טרעפּ הענגט אויף שפינוועבס. אַ פינסטערער טריט און זי פאַלט איין, מיר מוזען זיך אַן עצה געבען דורכ־דעם וואָס צוויי מענשען מיטאַמאָל זאָלען אויף די טרעפּען נישט געהען.

מיר זענען שוין בשלום אויבען אַ בוידעם צו הענגען וועש, אויסגעלעגט מיט מענשען, פרויען, מענער, זקנים און קינדער און כראָפּען אַזוי מוראדיג, האָס זענען היימלאָזע, וואָס שלאָפען זיך אַ גאַנצען טאָג אַרום איבער דער שטאָט אָהן אויס־זיכטען און אָהן האָפנונג און ביינאַכט וואַרפען זיי דאָ אַוועק זייערע קערפּערס, שלאָפען איין און פערגעסען זיך.

דאָס קראַנקע קינד, צו וועלכען מיר זענען אַרויסגערופען געוואָרען געפינט זיך אין „אַ וואוינונג" וואָס פיהרט, פון דעם בוידעם אויפ'ן דאַך, דאָס קינד ליגט אין קרעמפען און די מוטער, איז זיכער נישט מעהר אַלט ווי 16 יאָהר, קען זיך קיין עצה נישט געבען און פערברעכט די הענד. דער דאָק־טאָר טוט וואָס מ'דאַרף, מ'דאַרף מאַכען פּיזעס אָנקאָכען, עפּיס אָנוואַרמען, אָבער קיין גראָ־שען אין הויז. אין שטוב איז נישט פאַרהאַן עפּיס צו קויפען. די פאָגאָטאָוויע פון „לינת־הצדק" וועט אָבער נישט אוועקפאָהרען, אַ מיר זאָלען זיין אָרדנונג, די דיושורנעם גיבען דאָס נויטיגע געלד, ס'ווערט צו־געגרייט די רפואה פאַר'ן קינד און מיר פאָהרען ווייטער.

גסיסה.

פאַר'ן טויער וואַרט אונז שוין אָפּ אַ יונגער־מאַן, אַן אַרבייטער, ער בעט העלפען, אַז מיר זאָלען צופאָהרען אויף אַלעקסאַנדער גאַס, וויל זיין מו־טער האָט בעקומען אַ שווערען אַסטמאַ אָנפאַל. וועלבסטפערשטענדליך זענען מיר אין אַ מינוט אַרום שוין אויפ'ן אָרט, באַלד ביים אַריינקומען הערען מיר דאָס שווערע קרעכצען פון דער קראַנקער!

כ'האָב היינט אַ יקישען פערקויפט, כדי צו קויפען אַ בר'יט, מוט, וואָס וועל איך איצט מיין לעבען ראַטעווען.

דער דאָקטאָר געהט צו, בעקלאַפּט און בעהאָרכט די קראַנקע.

נישט וואָס אויפצוטון, רוימט ער מיר איין אין אויער, ס'איז גסיסה. אין שטוב הערשט אַ הייליגע שטילקייט, וועלכע ווערט נאָך איבערגע־ריסען דורך דעם סאָפּען און קרעכצען פון דער קראַנקער.

ראַטעוועט מיינע קינדער, שעפּטשעט די קראַנ־קע 40־יעהריגע פרוי, מיר איז אַלץ איינס, אָבער פון וואַנען וועלען זיי נעהמען אַ מאַמען?

דער דאָקטאָר פערקאַטשעט די אַרבעל. ער אַרבייט שווער, לאָזט בלוט, מאַכט איינשפּריצונגען שטעלט נעהאַקטע באַנקעס, מונטערט טוט אַלץ, כדי אָפּצוראַטעווען דעם גוסס'דיגען מענש, מיר פערברענגען דאָרט אַ גאַנצע שעה ביים אַוועקפאָה־רען בעפעהלט דער דאָקטאָר און צוויי שעה אַרום איהם מודיע צו זיין וואָס די קראַנקע מאַכט, אין צוויי שעה אַרום איז טאַקע געקומען צו לויפען דער וועלבער אַרבייטער מיט אַ שטראַהלענדער גע־זיכט.

אונזער מאַמען איז פיל בעסער, פיל בעסער.

„זשעטשעווישטשע".

מרי קומען אין אַ וואוינונג פון אַ יודישען גביר, אַ שווערער מאָגען־אָנפאַל ביי זיין טאָכטער, דער דאָקטאָר מאַכט איינשפּריצונגען, קאָמפּרעסען, גיט איין פערשידענע רפואות, דער קראַנקער ווערט בעסער לייכטער און דעם פאָטער ווערט לייכטער אויפ'ן האַרצען.

ווען מיין טאָכטער איז פּלוצלונג קראַנק גע־וואָרען, בין איך אַרומגעלאָפען ווי אַ משוגענער, זאָגט דער גביר, וואו נעהמט מען אַ דאָקטאָר אין מיטען נאַכט, איך האָב אָנגעקלונגען אפשר צו צעהן און קיינער האָט נישט געוואָלט געהען, ערשט מיין סטרוזש האָט מיר געראַטען צו רופען די „זשיראָווסקיע פאָגאָטאָוויע".

„זשעטשעווישטשע גיע וויעדזשאַלעם" (איך האָב ווירקליך נישט געוואוסט), אַז ס'איז פערהאַן אַ יודי־שע פאָגאָטאָוויע, זעהר שעהן פון אייער זייט.

— מיר וועלען זעהען ווי שעהן ס'וועט זיין פון אייער זייט, וואָס פאַראַ נדבה איהר וועט צו־שיקען דעם „לינת הצדק", זאָגט איינער פון די דיושורנעם כלומר'שט אין שפּאַס...

טוט נישט אוים דאָס היטעל...

מרי ווערען גערופען צו אַ פרומע קריסט־ליכע פאַמיליע אויף וויעזשבאָווא גאַס, פאַר'ן טיר־ע־וואַ־ט אויף אונז אונגעדולדיג דער מאַן פון דער קראַנקער, ער פיהרט אונז אַרויף אין אַ ריין ציכטיג צימערל, וואו אַ פרוי קורטשעט זיך אין וועהען.

איינער פון אונזערע דיושורנעם איז אַ יונ־גערמאַן אין אַ לאַנגע קאַפּאָטע און אַ יודיש היטעלע, בעת דער דאָקטאָר איז בעשעפטיגט ביי דער קראַנקער, געהט צו דער קריסט צום לאַנג־געקליידעטען יונגערמאַן, וועלכער האָט געראַט אויס־געטון דאָס היטעל, און זאָגט צו איהם.

— איהר קענט אָנטון דאָס היטעל, מיר האָ־בען איין בעשעפער און איך וועל צו איהם תפילה טון אַזוי לאַנג, ווי איך וועל לעבען פאַר אייער גע־זונד. קיין איין אונזערער דאָקטאָר האָט צו מיר נישט געוואָלט געהען, נאָר איך זאָל פריהעראויס בעצאָהלען אַ גרויסע סומע, פון וואַנען זאָל איך אָבער נעהמען געלד, איהר זענט אָבער באַלד גע־קומען און העלפט מיין קראַנקער פרוי.

אַזוי פאָהרט די פאָגאָטאָוויע פון איין אָרט אויפ'ן צווייטען און טראָגען הילף קראַנקע און ליידענדע.

געבענשט זאָלען זיין די הענד וואָס טון אַזאַ אַרבייט.

איזי.

Dr. med. D. HELMAN

ספּעציאַל־אַרצט פאַר האַלז, נאָז, אויערען און קעהלקאָפּף־קראַנקהייטען

PIOTRKOWSKA 68, telefon 12-20

צוריקגעקעהרט

נעמט אָן פון 10—12 און 5—7 אָוו. זונטאָג פון 10—1

קליינינקייטען.

צופיל העפליכקייט.

כמעט דער גרעסטער טייל בירגער פון אונ־זער שטאָט, זענען אין פערבינדונג מיט די כמעט גרעסטע היגע אינסטיטוציע, די עלעקטראָווניע, פון די וואָס וואוינען אין פּאַלאַצען ביז די, וואָס וואוי־נען אין קעלער און בוידים שטובען, מוזען אָנקו־מען צום דאָזיגען אָרט פון וואַנען עס שטראַהלט (עלעקטרישע) ליכט אין די הייזער, און ווייל די עלעקטראָווניע איז אַ קאָנצעסיאָנירטע אונטערנעה־מונג, דאַרף מען שוין במילא אויך אויף איהר קיין פאַריבעל נישט האָבען, אויב זי פיהרט זיך דיקטאַ־טאָריש.

איך וועל איצט נישט רעדען פון איהרע די־רעקטאָרען און אינזשיניערען, נאָר גאָר פשוט פון די „וואָזשנעס"... ווי שטעהט דאָרטען בקטן החל...

אז איהר האָט דאָרט עפּיס צו ערלעדיגען אין די דאָזיגע עלעקטראָווניע, קומט איהר אַריין אין אַ הערליך שעהנע געביידע וואו די ווענד זענען מיט מאַרמאָר בעציהרט, אין די גרויסע קאָראָדאָרען דרעהען זיך אַרום „וואָזשנעס" אין איניפאָרמען, מאַנכע מיט באַקען־בערד, אַז עס כאַפּט אָן אַ מורא... און העפליך איז מען מען צו אייך, שייך צו זאָגען הפליך, אַלץ הייסט העפליך, בקיצור, נאָך צו העפ־ליך! איהר בעוויזט נאָך נישט רעכט אַריינצוקומען שטעהט שוין אַ „וואָזשנע" הינטער אייך, די הענד אויפגעהויבען, מוכן ומזומן, אַרונטערנעהמען אייך דעם בגד עליון, טאָמער דאַנקט איהר איהם פאַר'ן כבוד, וועט אייך גאָרנישט העלפען: כך נגזרה, איהר מוזט אַרונטערנעהמען דעם פּאַלטאָ, אַז נישט, קאָנט איהר באין אופן נישט אַריינקומען, לפני ולפנים, אין קאַבינעט צום דירעקטאָר.

היינט שטעלט אייך פאָר: עס קומט אַריין אַ יודעל פון דער אַלטער־שטאָדט, ער געהט בעטען, אַז די 12 זל. וואָס ער איז שולדיג, זאָל מען איהם צולייגען אויף ראַטעס אין עטליכע מאָל צו בעצאָה־לען. ווייל ער איז נישט ביכולת אויף איין מאָל אַזאַ „סומע" אַרויסצוגעהמען, איהר קאָנט אייך שוין פאָרשטעלען די „עשירות" פון דעם דאָזיגען יוד אין אַזאַ יוד קאָן אַמאָל, דורך פערשידענע טעמים, נישט אויסטון דעם פּאַלטאָ. אין טאָמער וויל ער אַריינגעהען צו איינעם פון די דירעקטאָרען עפּעס בהכנעה'דיג אויספּועל'ן איז כ'פין אותו! מנייט איהם, ער מוז אויסטון דעם פּאַלטאָ. ער מוז זיך פיהרען מעשה גביר...

איך זאָל זאָגען, אַז זיי, די „וואָזשנעס" מיי־נען דאָס די קליינגעלד, וואָס יעדער וועט זיי אי־בערלאָזען פאַר דער „העפליכקייט", בין איך זיי דאָס נישט חושד, ווייל סוף כל סוף וועלען זיי זיך פון אַזעלכע געלדער קיין עלעקטראָווניע נישט בויען...

שאַ.

שטייערען אין אויגוסט

(2) אין חודש אויגוסט דאַרף מען צאָהלען פאָלגענדע שטייערען: 25 אויגוסט — „זאַליטשקע" אויף אומזאַץ־שטייער.

15 אויגוסט אומזאַץ־שטייער פאַר'ן אומזאַץ פון חודש יולי.

הכנסה־שטייער פון אונטערנעהמער, וועלכע האָבען דעם שטייער אָפּגעצויגען פון זייער אַר־בייטער און אָנגעשטעלטע.

איז די אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען.

(2) היינט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: וואַטשיצקי, נאַפּיורקאָווסקא 27; דאַנעלעצקי, פּיעטריקאָווער 127; אילניצקי, וואָלטשאַנסקא 37; ליינוועבער, פל. וואָלנאָשטשי 2; האַרטמאַן, מלי־נאַרסקא 1; קאַהאַנע, אַלעקסאַנדראָווסקא 60.

פערשידענעס

(2) די אַדמיניסטראַטיווע אַפּטיילונג פון רע־גירונגס־קאָמיסאַריאַט טיילט מיט, אַז קיינער אויסער די פ.ק.או. איז נישט בערעכטיגט צו מאַכען וועלכע ס'איז ענדערונגען אין די מיליטערישע ביכלען.

פון יודישען טעאַטער.

די גאַסטראָלען פון בעני אַדלער.

די גאַסטראָלען פון בעני אַדלער דערהויבען דאָס יודישע טעאַטער אין לאָדז צו זיין אַמאָליגער הויך. סיי דער רעפּערטואַר, סיי די ערנסטע בעציהונג זענען אַ נייעס אין די ביזאיצטיגע מעטאָדען פון אַרבייט אין דער היגער פילהאַרמאָניע. ס'איז דעריבער קיין חידוש נישט ווען אין יודי־שען טעאַטער הויבט זיך אָן צו בעווייזען דאָס אַלטע טעאַטער־פּובליקום, וועלכע האָט זיך שוין אָנגעהויבען אָפּצוגעוואוינען פון יודישען טעאַטער.

בעני אַדלער ווערט ביי יעדער פאָרשטעלונג בעגייסטערט אויפגענומען און בעדאַנקט, ער פער־דינט דאָס טאַקי עהרליך, ווייל אַזאַ אַקטיאָר ווי בעני אַדלער איז ביי אונז אַ זעלטענהייט.

דאָס טעאַטער האָט אויך איצט בעקומען צוויי נייע אינטעליגענטע כוחות, דאָס איז אונזער אַל־טער בעקאַנטער אַקטיאָר יוליוס ראַקאָוו און די פרוי נאַרא, וועגען וועלכער מיר קענען נאָר זאָגען גוטס נאָך איהרע עטליכע אויפטריטען.

* * *

פאַר דעם רעמאָנט אין פילהאַרמאָניע ווערען געגעבען די לעצטע 6 געזעגנונגס־פאָרשטעלונגען מיט בעני אַדלער יוליוס ראַקאָוו, פרוי נאַרא און דעם גאַנצען אַרטיסטען־אַנסאַמבל.

שבת בייטאָג ווערט געשפּילט „סטודענטען־ליבע", שבת און זונטאָג אָוונד די פּרעמיערע „בלינד אויס ליבע" פון לובין. מאָנטאָג—ערשטער אויפטריט פון יוליוס ראַקאָוו אין גאָרדינס „גאָט מענש, טייוועל", דינסטאָג—שעקספּירס טראַגעדיע „האַמלעט". מיטוואָך, לעצטע פאָרשטעלונג „דער ווילדער מענש".

„פועלי אמוני ישראל" אין נייער־ראַיאָן

זונטאָג איז אונטערן פאָרזיץ פון ה' ל. שטשע־קאַץ פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון „יסודי התורה" (נ. זאַשעווסקא 7) אַ גרויסע פערזאַמלונג א.ד.ט. „ווי אַזוי קאָן מען אָפּראַטעווען די כנסת ישראל"? מיט רעפעראַטען זענען אַרויסגעטרעטען: הרב א. ווערקצייג ל. שטשעקאַץ און א. ד. קליין. דאַן איז פאָרגעקומען אַ דעבאַטע אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט: וו. שילסקי, ז. גאָדלעוויטש, ל. שאַלדאַיעווסקי א. נ. ישמח א. א. צום סוף זענען פאָרגעקומען וואַהלען פון דעלעגאַטען צו דער ער־שטער לאַנד־קאָנפערענץ פון פא"י אין פוילען.

דופּליקאַטען פון שטייער־קוויטונגען.

(2) ס'טרעפען זיך זעהר אָפט מיספערשטענד־נישען צווישען שטייער־צאָהלער און שטייער־אַמטען צוליב דעם, וואָס די צאָהלער האָבען פערלוירען די קוויטונגען פאַר די איינגעצאָהלטע שטייערען. דער פינאַנץ אַמט האָט איצט אַרויסגעגעבען אַ צירקולאַר, אַז די שטייער־אַמטען זענען מחויב, אויפ'ן פערלאַנג פון צאָהלער, אַרויסצוגעבען דו־פּליקאַטען פון קוויטונגען.

זיך דערשאָסען אַ פּאָליציאַנט.

(—) נעכטען האָט זיך אין די קאַזאַרמען פון דער רייטער פּאָליציי, זשעראָמסקא 88, דערשאָ־סען דער 37 יעהריגער פּאָליציאַנט אַלעגטי באָ־ראָוויאַק, וועלכען מען האָט שוין געפונען אַ טוי־טען, די סיבה פון זעלבסטמאָרד איז נישט בע־וואוסט. ס'ווערט געפיהרט אַן אויספאָרשונג. דער זעלבסטמערדער איז געווען אַ קאַוואַליר.

קרן־קימת אַפּצייכען־טאָג אויף די זומער וואוינונגען.

דעם פערגאַנגענעם זונטאָג האָט דאָס קרן־קימת־ביוראָ איינגעאָרדענט אַן אָפּצייכען־טאָג, צו־זאַמען מיט אַ זאַמעל־טאָג, אויף די זומער־וואוי־נונגען.

ביי דער זאַמלונג האָט געאַרבייט מיט ברען די יוגענד.

נישט אונטערשטעליג זענען אויך געבליבען די עלטערע ציוניסטען אויף די זומער־וואוינונגען, וועלכע האָבען גענומען אַן אַקטיווען אַנטייל אין דער זאַמעל־אַרבייט און אַ דאַנק וואָס די זאַמלונג איז אַדורך מיט אַ זעלטענעם ערפאָלג.

דער אינהאַבער פון דער צוקערניע „האָסלאָ" ה' קופערמאַן אין ווישניאָוואַ־גוראַ, האָט אָפּגע־געבען, אָהן בעלוינונג, אַ טייל פון זיין לאָקאַל צו דער דיספּאָזיציע פון קרן־קימת.

טויזענד מענשען לעבעדיג פערברענט
א מוראדיגער וואולקאן-אויסברוך.

באהיא, 9. (ספ. טעל.) דער פרעזידענט פון דער אינזעל טימאר, וועלכער געפינט זיך אויף דעם דאמפער „מעריל" איז מודיע אין א אפיציעלע דעפעשע פרטים וועגען אויסברוך פון וואולקאן „ראקאקינר" אויף דער אינזל פאלעוו, וואס איז פארגעקומען דעם 4. אויגוסט.

טויזענד מענשען זענען פערברענט געווארען לעבעדיגערהייט און 600 מענשען זענען שווער-פערוואונדעט פון שטיינער, וואס פאלען פון וואולקאן.

דער דייטשער הילפס-פעראיין בעקומט אנ'ערלויבניש
צו פיהרען זיין טעטיגקייט צווישען יודען אין סאוויעט-רוסלאנד.

מאסקווע. (יט"א) דער „קאמזעט" האט בעטראכט די מעלדונג פון „הילפס-פעראיין פון דייטשע יודען" וועגען ערלויבען איהם אנהויבען צו פיהרען אין סאוויעט-רוסלאנד א הילפס-ארבייט אויפ'ן געביט פון קולטורעלער און סאניטאר-מעדיצינישער בעדינג צווישען די יודישע קאלאניסטען דער „קאמזעט" האט בעשלאסען צו ערלויבען דעם הילפס-פעראיין צו פיהרען די אנגעמערקטע ארבייט לויט א געהעריגען אבמאך, וואס וועט געשלאסען ווערען צווישען דעם „הילפס-פעראיין" און דעם „קאמזעט".

די יודישע פראטעסט-בעוועגונג אין רומעניען
געגען דעם שבת-ארבייט-צוואנג.

בוקארעשט. (יט"א) די יודישע קהלה אין איזמאיל האט בעשלאסען צו אינטערווענירען ביי דעם רעגענטען-ראט געגען דעם, וואס די ארטיגע מאכט צווינגט די יודישע סוחרים צו האלטען אפען זייערע געשעפטען אום שבת אפילו בעת דער תפילה-צייט.

אויך די יודישע דעפוטאטען אין רומעניש'ען פארלאמענט האבען ברעה גלייך נאך דער עפענונג פון דער פארלאמענט-סעסיע אריינצוטראגען א דרינגענדען פארשלאג געגען דעם שבת-ארבייט-צוואנג. די יודישע סוחרים, וואס זענען בעשטראפט געווארען פאר האלטען געשלאסען אום שבת די געשעפטען, האבען געגען דעם בעשלוס אפעלירט צום קאסאציאנס-געריכט.

דעם 15. אויגוסט ווערט טאקי געהעכערט דער באהן-טאריף.

ווארשא, 9. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין יוני 1927 זענען אין ווארשא פערענדיגט די רעארגאניזאציע פון געהעכערטען באהן-טאריף, וואס טרעט אריין אין קראפט דעם 15. ה. ח.

פערקלענערט די צאהל טעלעפאן-געשפרעכען.

ווארשא, 9. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין יוני 1927 זענען אין ווארשא געהאלטען געווארען 20 מיליאן 88,000 טעלעפאן-געשפרעכען. אין יוני פון היינטיגען יאהר — 16 מיליאן 641,000 געשפרעכען.

ארום פראיעקט צו ענדערן די קאנסטיטוציע.

ווארשא, 9. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) ווי מען גיט איבער האלט מען שוין ביים פערענדיגען די ארבייט איבער'ן פראיעקט צו ענדערן די קאנסטיטוציע.

פון די פאקטישע ענדערונג, זעהט דער פראיעקט פאר דאס וועהלען א פרעזידענט דורך א אלגעמיינע אפשטימונג.

ערשט אין נאוועמבער וועט זיך דער סיים פערנעהמען מיט דער פראגע וועגען ענדערען די קאנסטיטוציע.

דזשומא-עפידעמיע אין מאנדזשוריע.

לאנדאן, 9. (אטע) אין פעקין קורסירען קלאנגען, אז אין דרום-מאנדזשוריע איז אויסגעבראכען די דזשומא-עפידעמיע.

20 מענשען זאלען שוין זיין געשטארבען פון דער עפידעמיע.

ענגלאנד און דער פויליש-ליטווישער קאנפליקט.

לאנדאן, 9. (אטע) דער דיפלאמאטישער קארעספאנדענט פון „דיילי-טעלעגראף" איז מודיע אז איז די ענגלישע פאליטישע קרייזען רעכענט מען אויף א פרידליכען אויסגאנג פון פויליש-ליטווישען קאנפליקט. דארט איז מען איבערצייגט, אז איז דער פעלקער-ליגע וועט דערגרייכט ווערען א פערשטענדיגונג.

10 יאהר-טאג פון פוילען'ס אומאפהענגיגקייט.

ווארשא, 9. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) ווי בעוואוסט פאלט דעם 11. נאוועמבער אויס דער צעהנטער יאהר-טאג פון דער פוילענ'ס אומאפהענגיגקייט.

אין צוזאמענהאנג דערמיט וועלען פארקומען א רייהע פייערונגען:

דער לעגיאנען-צוזאמענפאהר איז ווילנא.

ווילנא, 9. (טעלעפאניש) דער קאמיטעט, וועלכער ארגאניזירט דעם 7-טען לעגיאניסטען-צוזאמענפאהר אין ווילנע, האט שוין געענדיגט אלע זיינע צוגרייטונגס-ארבייטען.

שבת אין אווענד וועלען מיליטערישע ארקעסטערס דורכמארשירען מיט מוזיק איבער די גאסען פון שטאט.

זונטאג 10 פריה א פייערליכע גאטעס-דינסט אין דער קאטעדרע. האלב 11 וועט אויפ'ן קאטעדראל-פלאץ פארקומען די הייליגונג פון דעם פאהן פון דעם לעגיאניסטען-פערבאנד פון ווילנער קאנט.

נאך דער צערעמאניע וועט ארגאניזירט ווערען א צוג צום שלאס-בארג, וואו ס'וועט אוועקגעלייגט ווערען א קראנץ אויפ'ן קבר פון אומבעקאנטען זעלנער, אונטער'ן געזאנג פון פאפולערען זעלנערישען ליד: „שלאף מיין חבר אין פינסטערן קבר".

אין שטאט-זאל וועט דאן פארקומען די פייערליכע עפענונג פון לעגיאניסטען-צוזאמענפאהר. 3 ביי טאג בעת דער מיטאג-הפסקה וועט אין בערנארדינער גארטען געגרייט ווערען א זעלנערישער טיש פון א פעלד-קיך פאר די אנטיילנעהמער פון צוזאמענפאהר. 6 אווענד וועט מארשאל יוזעף פילסודסקי האלטען אויפ'ן צוזאמענפאהר א פארטראג פאר די דעלעגאטען. דער פארטראג וועט געהאלטען ווערען אין טעאטער „רעדוטא". 9 אווענד וועט פארקומען אין רעפרעזענטאנץ-פאלאץ א ראאוט פאר די דעלעגאטען פון צוזאמענפאהר און פאר איינגעלאדענע געסט.

דעם 13-טען וועלען די דעלעגאטען פון צוזאמענפאהר ארויספאהרען אויף אנ'אויספלוג איז ווילנער אומגעגענט. דער מארשאל פילסודסקי פאהרט ארויס קיין ווילנע היינט פרייטאג, דעם 11-טען וועט פארקומען אין ווילנע א זיצונג פונ'ם רעגיאנאלען קלוב פון איינסל מיט'ן אנטייל פון מארשאל פילסודסקי.

———:0:———

א מערקווירדיגער אורטייל פון דייטשען געריכט.
„מיר פייפען אויף ד"ר דייטשער יודען-רעפובליקען" — איז נישט קיין אנטי-מלוכה'שע לאזונג.

האמבורג. (יט"א) דער היגער געריכט האט די טעג פריינגעשפראכען א פעלקישען אגיטאטאר, וועלכער האט עפענטליך אויסגערופען: „מיר פייפען אויף דער דייטשער יודען-רעפובליק". אין די מאטיוען צום אורטייל, וואס זענען איצט פערעפענטליכט געווארען, ווערט געזאגט דאס דער דאזיגער אויסרוף דארף נישט דוקא פערשטאנען ווערען אלס א בעליידיגונג פון דער מלוכה-פארם, וואס איז פעסטגעשטעלט געווארען דורך דער ווייםארער קאנסטיטוציע, נאר אלס אויסדרוק פון אונצופרידענהייט געגען דעם צו גרויסען איינפלוס פון די יודען אויף דער ווירטשאפטליכער און פאליטישער ענטוויקלונג פון לאנד.

דעריבער האלט דאס געריכט דאס אין דעם פאל איז נישט חל דער געזעץ צו בעשיצען די רעפובליק או [דער בעשולדיגטער איז פריינגעשפראכען געווארען.

———

35-טער קאנגרעס פון דער אינטערנאציאנאלער רעכטס-געזעלשאפט

ווארשא, 9. (טעלעפאניש) היינט איז אין ווארשא פארגעקומען די עפענונג פונ'ם 35-טען קאנגרעס פון דער „אינטערנאציאנאלער געזעלשאפט פאר פעלקער-רעכט" („אינטערניישאנאל לאו אסאסייישאן").

די דאזיגע געזעלשאפט איז געגרינדעט געווארען אין יאהר 1873 אין בריסעל, וואו עס איז אויך פארגעקומען דער ערשטער קאנגרעס. די הויפט-אויפגאבע פון דער געזעלשאפט איז צו רעפארמירען און קאדיפיצירען דאס אינטערנאציאנאלע רעכט. ביז יעצט זענען שוין פארגעקומען 34 קאנגרעסען דער לעצטער קאנגרעס פאר'ן אויסברוך פון דער מלחמה איז פארגעקומען אין יאהר 1913 אין מאדריד. דער ערשטער נאך-מלחמה'דיגער צוזאמענפאהר איז פארגעקומען אין פארטסמוט (ענגלאנד) אין יאהר 1920.

פרעזעס פון דער עקזעקוטיווע פון דער געזעלשאפט איז דער בעריהמטער ענגלישער געלעהרטער לארד פילימאר, קאסירער — לארד פלענסבאר.

צום קאנגרעס האבען זיך געמאלדען אנ'ערך 300 דעלעגאטען, דערונטער פיל בעקאנטע געלעהרטע און פאליטישע טוער, וואס רעפרעזענטירען איבער 30 מלוכות פון אייראפא, אמעריקא, אויסטראליען און אפריקא. די גרעסטע דעלעגאציע (פון 85 פערזאן) האט געשיקט ענגלאנד. די פעראייניגטע שטאאטען — 35 דעלעגאטען. כמעט אין אלע דעלעגאציעס זענען פערהאן א בעדייטענדע צאהל יודען.

עס האט זיך געשאפען א ספעציעלער אויפנאהמס-קאמיטעט אונטער'ן עהרען-פארזיץ פון מארשאל פילסודסקי און מיט'ן אנטייל פו [איינגע מיניסטארען.

די פייערליכע ערעפנונג איז פארגעקומען אין פרעזידיום פון מיניסטאראן-ראט האלב צוועלף אין דער פריה. די בעראטונגען וועלען דויערן ביז'ן 15. אויגוסט און וועלען פארקומען אין דער פרעכטיגער געביידע פון דער טעכניקער-געזעלשאפט אויף טשאצקי-גאס. היינט נאכמיטאג וועט פארקומען אנ'אויפנאהמע ביים מלוכה-פרעזידענט לכבוד די דעלעגאטען און אין אווענד ארדנעט איין די פוילישע אבטיילונג א באנקעט פאר די אויסלענדישע געסט. ראאוטען און אויפנאהמען ארדנען אויך איין: דער יוסטיץ-מיניסטער, דער רעקאן פון ווארשאווער אדוואקאטען-ראט, דער שטאט-פרעזידענט א. א.

פונקט האלב 12 בייטאג איז אין זאל אריינגעקומען דער מלוכה-פרעזידענט מאשטשיצקי. דעם פארזיץ האט איבערגענומען פראפ. זיגמונד ציבוכאווסקי, וועלכער האט געהאלטען א לענגערע רעדע אין וועלכע ער האט זיך אפגעשטעלט אויף די אויפגאבען פון קאנגרעס, בעגריסט און גראנקט די דעלעגאטען.

נאך דער ערעפנונגס-רעדע זענען געהאלטען געווארען בעגריסונגען.

אין נאמען פון דער רעגירונג האט בעגריסט דער יוסטיץ-מיניסטער מיישטאוויטש, אין נאמען פון אויסערן-מיניסטעריום — וויצע-מיניסטער ד"ר וויסאצקי. אין נאמען פון דער הויפט-שטאט — פרעזידענט סלאמינסקי.

דער פרעזידענט פון האמבורגער סענאט האט בעגריסט די דייטשע און עסטרייכישע דעלעגאטען. די דאזיגע בעגריסונג האט ארויסגערופען קאמענטארען אין די קולוארען.

עס ווערען נאך געהאלטען א רייה בעגריסונגען און ארום 1 א זייגער ווערט די ערשטע זיצונג געשלאסען.

וויכטיג פאר די לעטניקעס פון
אלעקסאנדער
און אומגעגענד!
ביי מיר בעקומט מען יעדען טאג 9 א זייגער פריה דעם „נייעם פאלקסבלאט"
פלאם, לוטאמירסקא 22.

א אויפרייס און א שרפה אין טשארניעצקא-גורא.

טשארניעצקא-גורא, 9. (טעלעפאניש) די לעטניקעס פ'ן טשארניעצקא-גורא זענען איבערראשט געווארען פון א הילכיגען אויפרייס, וואס האט דערהערט אין דארף.

אין גרויס שרעק זענען זיך פון אלע זייטען צונויפגעלאפען די לעטניקעס. עס איז אויך ענטשטאנען א גרויסער פאניק.

באלד האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער אויפרייס איז געשעהען אין דער עלעקטראווניע, וואס בעדינט מיט עלעקטריש-בעלייכטונג דעם ארטיגען „זאקלאד".

פון אויפרייס איז ענטשטאנען א פייער, וואס האט בליץ-שנעל ארומגעכאפט די גאנצע געביידע אזוי, אז אין משך פון איינינגע שעה איז נישט געבליבען קיין זכר פון דער עלעקטראווניע.

עס האט געקאסט זעהר פיל מיה צו לאקאליזירען דאס פייער, וואס האט שטארק בעדראהט דעם וואלד אין וועלכען די עלעקטראווניע האט זיך געפונען.

אין דער עלעקטראווניע פלעגט שלאפען א 9-יעהריג קריסטליך יונגעל. זינט דער שרפה זעהט מען נישט דאס יונגעל און מען ווייסט נישט וואו ער איז אהינגעקומען. עס געהען קלאנגען, אז דאס יונגעל איז פערברענט געווארען.

א נייע פאבאר-אפערע אין לעמבערג.

לעמבערג, 9. (א. וו.) מיט א צייט צוריק איז די מיליטער-מאכט אין לעמבערג געקומען אויף די שפורען פון א גרויסער פאבאר-אפערע.

איצט האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דער דאקטאר פון מיליטערישען שפיטאל, ד"ר אורבאנאוויטש האט זיך פערנומען פאר „לאפובקע" צו בעפרייען פון מיליטער.

בעת דער רעוויזיע אין זיין וואוינונג האט מען געפונען 45,000 זל. פון וואנען דאס געלד שטאמט האט ער נישט געקאנט זאגען.

דער דאקטאר איז ארעסטירט געווארען אונטער דער בעשולדיגונג, אז ער האט, פאר א גוטע בעלוינונג אויסגעשטעלט פאלשע דאקומענטען לויט וועלכע פאבאראווע זענען בעפרייט געווארען פון מיליטער-דינסט.

א פראקוראר וויל נישט אנערקענען יודיש
אין קאלינינדארפער ראיאן.

מאסקווע, (י.ט.א.) דער קרייז-פראקוראר פון כערסאנער קרייז האט צוריקגעשיקט דעם קאלינינדארפער יודישען געריכט א פראטאקאל, וואס איז געשריבען געווארען אויף יודיש. דער פראקוראר האט געפאדערט, אז דער פראטאקאל זאל איבערגעשריבען ווערען אויף דער מלוכה-שפראך, דאס הייסט אויף אוקראיניש.

אזוי ווי קאלינינדארף איז א יודישער ראיאן און איז דערפאר בערעכטיגט צו פיהרען אלעס אויף דער יודישער שפראך, האט דער קרייז-קאאויעט פון קאלינינדארף אויסגעפאדערט די רעגירונגס-אינספעקציע פון כערסאנער ראיאן אויפצוקלערען דעם כערסאנער קרייז פראקוראר, אז יודיש איז אנערקענט אלס רעגירונגס-שפראך אין אלע דאקומענטען פון קאלינינדארפער ראיאן.

אנשיל שאר אין ווארשא.

ווארשא, 9. (טעלעפאניש) קיין ווארשא איז געקומען פון אמעריקא דער בעקאנטער ארטיסט און אפערעטען-שרייבער אנשעל שאר, וועלכער וועט אויך אויפטרעטען אין איינעם פון די ווארשאווער יודישע טעאטערן.

שוחטים-שטרייק אין ווארשא.

ווארשא, 9. (טעלעפאניש) נעכטען איז אויסגעבראכען אין ווארשא א שטרייק פון 250 שוחטים פון די בהמות- און עופות-שעכט-הייזער.

ראדיטש'ס צוואה.

ביאלאגראד, 9. (א. וו.) היינט האט מען געעפענט ראדיטשעס צוואה, וועלכע ענטהאלט א רייה פאליטישע אנווייזונגען פאר די כראוואטען. וויטער ריפט ראדיטש אין זיין צוואה דאס כראוואטישע פאלק צו רוה און פרידען.

א נייע גרויסע יודישע גארבעריי
אין ארץ-ישראל.

ירושלים. (יט"א) אין יזור ווערען איצט געמאכט פארבערייטונגען צו שטעלען א גרויסע, מאדערנע יודישע גארבעריי. עס ווערען געמאכט בעדייטענדע אינוועסטיציעס. די נייע גארבעריי וועט בעשעפטיגען 50 ארבייטער אין דער צאהל 12 קוואליפיצירטע ארבייטער פון ענגלאנד. דער הויפט-מייסטער ווערט געבראכט פון דער שווייץ.

א נייער יודישער ראיאָן אין זאַפּאָראָזשע.

מאָסקווע. (יט"א). א נייער יודישער אויסאָנאָמער ראיאָן ווערט איצט פראָיעקטירט אין זאַפּאָראָזשע, וואו עס געפינען זיך די אַלטע און נייע „איקאָ"-קאָלאָניעס. דער נייער ראיאָן וועט ארומנעהמען 54 ישובים, פון וועלכע 37 זענען יודישע, 15 אוקראַינישע און 2 דייטשע. אין ראיאָן וועלען זיין 3651 יודישע הויפען, 935 אוקראַינישע און 32 דייטשע, ד. ה. דאָס יודען וועלען בילדען 72 פראָצענט פון דער אַלגעמיינער בעפעלקערונג.

אַלס צענטער פון דעם געפלאַנטען נייעם יודישען ראיאָן איז אָנגעמערקט די אַלטע יודישע קאָלאָניע נאָוואָזלאַטאָפּאָל, וואָס געפינט זיך 30 קילאָמעטער פון דער באַהן. די פראַגע וועגען שאַפען א יודישען ראיאָן אין זאַפּאָראָזשע איז שוין בעשטעטיגט געוואָרען דורך דער קריין-מאַכט. דאָס אויסטיילען פון ראיאָן איז אָבער צייטווייליג אָבגעלעגט געוואָרען, ווייל די היי-יעהריגע אונגערעטעניש אין דעם ראיאָן האָט ארויסגערופען א שווערע שטימונג צווישען די יודישע קאָלאָניסטען.

דער וועלט-קאָנגרעס פון מיסיאָנערען אין האַמבורג.

האַמבורג (י.ט.א.) דאָ איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען דער 2-טער וועלט-קאָנגרעס פון „אינטערנאַציאָנאַלען פערבאַנד פון יודען-קריסטען". אין קאָנגרעס האָבען זיך בעטייליגט העכער 300 דעלעגאַטען פון די יודיש-קריסטליכע פעראיינען אין אַמעריקא, ענגלאַנד, דייטשלאַנד, האָלאַנד, פוילען, אונגאַרן, רומעניען און אַנדערע לענדער, ווי אויך פיל נישט יודישע מיסיאָנערען. די בעראַטונגען זענען פאָרגעקומען אונטערן פאָרזיץ פון סער לעאָן לעווויסאָן. עס זענען געהאַלטען געוואָרען א רייה רעפעראַטען דורך געשמד'טע יודען וועגען די וועגען און מעטאָדען פון דער מיסיאָנערישער טעטיגקייט צווישען יודען.

דער פאָרזיצער פון עמיגדירעקט ד"ר קריינין

צוריקגעקומען קיין בערלין.

בערלין, (יט"א). דאָ איז צוריקגעקומען פון אַרגענטינע דער פרעזידענט פון „עמיגדירעקט" ד"ר קריינין, וועלכער האָט אין משך פון איניגע חדשים צוזאַמען מיט'ן גענעראַל-דירעקטאָר פון „יק"א" ד"ר אונגער און דעם פאָרשטעהער פון „היאַס" ה' בענדזשעמין אינטערזוכט די איינוואַנדערונגס-מעגליכקייטען פאַר יודישע פראָדוקטיווע עלעמענטען אין די דרום-אַמעריקאַנישע לענדער. ד"ר קריינין האָט דערביי זיך בעמיהט צו בעקענען דאָס דרום-אַמעריקאַנישע יודענטום מיט די פראָבלעמען פון די יודען אין מזרח-אייראָפּא און שטאַרקען ביי זיי דעם אינטערעס פאַר דער דאָזיגער פראַגע.

יודישע קאָלאָניסטען וועלען בעקומען אַרבייט אין צוקער-פאַבריקען כּדי איבערצוקומען די שלעכטע צייט.

מאָסקווא, (י.ט.א.) די לאַגע פון די יודישע קאָלאָניעס פון כערסאָנער און קריוואָראָגער ראיאָנען ווערט פון טאָג צו טאָג ערגער, צוליב דעם מאַנגעל פון ברויט ווי אויך שפּייז פאַר די פערד און פיה. צווישען די קאָלאָניסטען הערשט דעריבער א געדריקטע שטימונג.

דער אוקראַינישער „קאָמזעט" האָט מיטגעטיילט די יודישע קאָלאָניסטען פון די דאָזיגע ראיאָנען, דאָס דער „קאָמזעט" איז גרייט צו בעזאָרגען מיט אַרבייט אין די צוקער-פאַבריקען יענע קאָלאָניסטען, וואָס האָבען פערד און וואַגענס. דער „קאָמזעט" וועט אויך זאָרגען דערפאַר, דאָס מען זאָל אויף דער ווינטער-צייט צונעמען ביי די קאָלאָניסטען יענע בהמות, וואָס מעלקען זיך נישט.

די קאָנפערענץ פון „אַגודת-ישראל" אין ארץ-ישראל.

ירושלים, (י.ט.א.) די אָרגאַניזאַציע „אַגודת ישראל" אין ארץ-ישראל האָט אָבגעהאַלטען דאָ איהרע יעהרליכע קאָנפערענץ, אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט פיל דעלעגאַטען און געסט פון גאַנצען לאַנד.

אַלס עהרען-פאָרזיצער פון דער קאָנפערענץ זענען אויסגעוועהלט געוואָרען הרב זאָנענפעלד און הרב קליאַטשקין. די קאָנפערענץ-בעראַטונגען זענען פאָרגעקומען אונטער'ן פאָרזיץ פון הרב האָראָוויץ.

עס זענען דערהאַלטען געוואָרען צאָהלרייכע בעגריסונגען פון פערשידענע אינסטיטוציעס אין אויסלאַנד ווי אויך פון הרב הכולל הרב יעקב מאיר.

צווישען די דעלעגאַטען און געסט געפינען זיך אויך די ספרדישע רבנים. נאָך לענגערע בעראַטונגען האָט די קאָנפערענץ אָנגענומען א רייה רעזאָלוציעס וועגען קהלות-געזעץ, ערציהונג-אַרבייט און אַנדערע פראָבלעמען פון אָרטאָדאָקסישען יודענטום אין ארץ-ישראל.

קאָנראַד'ס ווערק

אין דער העברעאישער שפראַך.

ירושלים, (י.ט.א.) דער היגער ביכער-פערלאַג „מצפה" האָט ארויסגעגעבען א באַנד אויסדערוועהלטע ערצעהלונגען פון יאָזעף קאָנראַד אין דער העברעאישער איבערזעצונג פון ה' בן אליעזר.

—:0:—

אתה בחרתניזם דאַרף בעקעמפט ווערען

פּונקט ווי יעדער שאָוואַניזם.

אין האָמליע איז פאָרגעקומען א ספּעציעלע קאָנפערענץ, געווידמעט דער פראַגע, פאַרוואָס די יודישע אַרבייטער בעציהען זיך שלעכט צו די קריסטליכע אַרבייטער. דאָס הייסט, עס איז בעהאַנדעלט געוואָרען דער „אַנטיסעמיטיזם" פון דער צווייטער זייט. די קאָנפערענץ האָט צונויפגערופען דער ראיאָן-קאָמיטעט פון דער קאָמוניסטישער פאַרטיי, און א רייה פון פאַקטען זענען געבראַכט געוואָרען, וואָס בעווייזען, אַז יודען קאָנען זיך קלאָגען אויף אַנטיסעמיטיזם, זיי זענען אָבער אַליין בכלל נישט פריי פון די שאָוויניסטישע שטימונגען.

עס איז געבראַכט געוואָרען פאָלגענדער פאַקט: אין האָמליע איז דאָ א בערשטען-פאַבריק. די גרעסטע מערהייט זענען יודישע אַרבייטער, און די אַרבייט ווערט געפיהרט אין יודיש. עס זענען אָבער אויך דאָ פאַראַן א צוואַנציג נישט יודישע אַרבייטער. רעכענט מען זיך מיט זיי אַבסאָלוט נישט. אויף די פערזאַמלונגען זעצט מען זיי אפילו נישט איבער די טאָג-אָרדנונגען אין רוסיש, ביים אָפּשטימען ווייסען זיי נישט אין וואָס עס האַנדעלט זיך. און טאָמער האָט א נישט-יודישער אַרבייטער די העזה א פראַג צו טון, וואָס עס קומט פאַר, בעקומט ער אַזאַ ענטפער, אַז ער פערזאָגט שוין א צעהנטען צו פרעגען.

דאָס זעלבע איז אויך אין דער פאַבריק „טרוד", וואו די נישט יודישע אַרבייטער ווערען אינגאַנצען ארויסגעשטויסען פונ'ם אַלגעמיינעם פאָליטישען לעבען, און ביי זיי זענען בכלל נישט קיין געזונטע שטימונגען; יודען בענוצען זיך מיט דעם וואָס „דער ערל איז נישט מבין בלשון עברי" און אין געגענוואַרט פונ'ם קריסט רעדט מען מיט כלומרשטע שפּאַס-ווערטלעך וועגען „עשיו", און אַז „א גוי איז א גנב", און טאָמער חלילה ענטפערט דער נישט-יודישער אַרבייטער אָפּ מיט א „געשמאַקען" וואָרט בנוגע יודען, ווערט א קול וועגען אַנטיסעמיטיזם און א חתונה, אַז „איוואַן איז א אַנטיסעמיט און מען דאַרף איהם עוקר מן השורש זיין".

די פּאַרטיי-קאָנפערענץ פון די קאָמוניסטען אין האָמליע האָט בעשלאָסען זעהן אויסצוראָטען די דאָזיגע העסליכע פאָרמען פון שאָוויניסטישע שטימונגען אויף ביי יודען, און עס זענען אָנגענומען געוואָרען אין דעם פרט א רייה בעשלוסען. יעדענפאַלס איז פאָרגעשלאָגען געוואָרען, אַז די טאָג-אָרדנונג דאַרף געמאָלדען ווערען אויך אין רוסיש אויף די פערזאַמלונגען, פון די פאָרטראָגען דאַרפען כאָטש די תמציתן איבערגעגעבען ווערען אין רוסיש פאַר די רוסישע אַנוועזענדע, און אַז אין אַלגעמיין דאַרף מען קעמפען צוגלייך מיט'ן אַנטיסעמיטיזם געגען יעדען שאָוויניזם און „אתה בחרתניזם".

זאַלעשטשיקער יונגערמאַן האָט צוגענומען דעם נדן ביי אַ מיידעל און איז נעלם געוואָרען.

סענסאַציאָנעלע פּאַסירונג מיט אַלעמבערגער עלטער יודיש מיידעל, וואָס האָט מיט געוואַלד געוואָלט אַ כּלה ווערען און נישט געקוקט מיט וועמען מ׳שרייבט תנאים.

פון לעמבערג שרייבט מען:

אויף קאָרניאַקטאָווסקאַס וואוינט דער יודישער סוחר משה ר., וועלכער האָט דריי זיהן און איין טאָכטער. דער יודישער סוחר מאַכט נישט קיין בעזונדערס-גוטע געשעפטען. ער קאַרגט אָבער ממש דעם ביסען אין מויל און האָט אויף דעם אופן צונויפגעשפּאָרט אַ נדן פאַר זיין טאָכטער. אַלע דריי זיהן, וואָס זענען עלטער פון זייער שוועסטער האָבען געאַרבייט שווער און ביטער, כּדי זיי זאָלען פעררינטען גראָשען אַהיים־געבראַכט, כּדי צונויפצוזאַמלען אַ ענטשפּרעכענדען נדן פאַר דער שוועסטער, וואָס איז שוין היינט נישט קיין יונג מיידעל.

צונויפגעלעגט אַ נדן פון 3000 דאָלאַר און אַ היבשע סומע געלד, וואָס איז געווען בעשטימט אויף צו דינגען אַ וואוינונג, צו קויפען מעבעל און אויף אויסשטייער, האָט מען זיך אָנגעהויבען אַרומצוקוקען וועגען אַ שידוך.

שדכנים האָבען אָנגעקלאַפּט די שוועלען פון ה' ר. זיי האָבען צונויפגעפיהרט פון אַלאַ עקען פון פוילען און אפילו פון אויסלאַנד חתנים. אָבער עפּיס האָט זיך קיין שידוך נישט געקלעבט. דאָ איז געווען וועניג נדן, דאָרט אַ שלעכטע אויסקינפט, דאָ איז דאָס מיידעל נישט געפעלען געוואָרען, ווייל זי איז נישט געווען איבעריג שעהן, אַזוי זענען פערפלאָסען עטליכע יאָהר. געזעהען, אַז מען קען דאָ קיין „געשעפט" נישט מאַכען, האָבען די שדכנים אויפגעהערט צו רעדען דעם מיידעל שידוכים.

ערשט איצט איז דער משפּחה ר. פינסטער געוואָרען פאַר די אויגען. זיי האָבען מורא געהאַט, אַז אויב עס וועט זיך זיי קיין שידוך נישט טרעפען, דאַן דראָהט דעם מיידעל פערזעסען צו ווערען, בסוף וועט מען איהר מוזען חתונה מאַכען פאַר אַ גרויש אָרער אַנ'אַלמן.

אַ פערצווייפעלטע איז דאָס כּלה-מיידעל אַרומגעגאַנגען אַ דערשלאָגענע. גאַנצע טעג און נעכט געוויינט, אַזוי, אַז די אויגען זענען איהר אויס געשוואָלען געוואָרען. מען האָט אָנגעהויבען מורא צו האָבען, אַז דאָס אומגליקליכע מיידעל זאָל חס וחלילה נישט אַראָפּ פון זינען, אָדער זאָל זיך נישט אָנטון אַ מעשה. האָט מען דערום אָנגעהויבען צו זוכען אַ חתן מיט געוואַלד און ענדליך געפונען אַ געוויסען קלמן ראָזענבוים אויס זאַלעשטשיקי, וועלכער איז אַלט געווען 31 יאָהר, האָט אָבער כאָטש זיין בעדייטענדער עלטער אַלס ער ערקלערט, אַז די כּלה געפעלט איהם נישט און ערשט מיט עטליכע טאָג צוריק איז ער אַהיימגעקומען און האָט ערקלערט, אַז ער פאָהרט קיין לעמבערג, כּדי אָפּלאָזען דעם שידוך. עס וואָס דערען זיך די עלטערען, איבער דעם פאַקט, וואָס „חתן־בחור" קיין בעשטימטע פראָפעסיע נישט געהאַט. אמת איז, אַז ער שטאַמט פון אַ גוטער משפחה. און אָט דער יחוס אַליין איז שוין גענוג, אַז מען זאָל זיך אָן דאָזיגען יונגערמאַן אָנכאַפּען מיט ביידע הענד. מען האָט קיין לאַנגע טענות נישט געמאַכט. נישט נאָכגעפרעגט גענוי איבער דער פערגאַנגענהייט פון דאָזיגען יונגערמאַן, נור הענדום־פּענדום געשריבען תנאים און תיכף ביי דער פערלאָבונג איהם געגעבען 1500 דאָלאַר.

די שמחה פון דער כּלה, פון איהרע עלטערן און ברידער איז געווען אין לשער. מען האָט גאָר נישט געקענט זיך אָנזעטיגען מיט דעם חתן. מען האָט איהם נישט געוואָלט אַהיימלאָזען. גאַנצע 2 חדשים האָט מען איהם געהאַלטען אין לעמבערג. בעת זיין אויפענטהאַלט אין לעמבערג האָט מען דעם חתן ממש אָפּגעגילט פון קאָפּ ביז פוס. אַלע מאָל, ביי יעדער געלעגענהייט האָט מען איהם געקויפט אַ אַנדערע מתנה, פון גאָלד און זילבער, פון בריליאַנטען און אַנדערע ווערטפולע שטיינער.

נאַטירליך האָט מען אָנגעהויבען רעדען וועגען דער חתונה. מען האָט בעשטימט אַ טערמין, און וועלכען די חתונה האָט געזאָלט פאָרקומען אין לעמבערג.

דער חתן האָט ערקלערט, אַז היות, ווי מען האָט שוין בעשטימט דעם חתונה־טערמין, מוז ער זיך איילען אַהיים־צופאָהרען, כּדי דאָרט צו ליקווידירען זיינע עסקים און זיך צוגרייטען די נויטיגע זאַכען צו דער חתונה.

מיט 4 וואָכען צוריק איז דער חתן אַוועקגעפאָהרען. זייט דאַן האָט ער פון זיך נישט געלאָזט הערען. פון דער דאָזיגער מעשה האָט די פאַמיליע ר. ווידער נעהאַט אַ גרויס עגמת נפש. אַזוי, אַז דער כּלה'ס האָט בעשלאָסען אַריבערצופאָהרען קיין זאַלעשטשיקי, כּדי אויפ'ן אָרט געוואויר צו ווערען, וואָס עס איז אייגענטליך געשעהן און פאַרוואָס ער שרייבט נישט.

אין זאַלעשטשיקי האָט זיך ה' ר. דערוואוסט ביים חתנ'ס עלטערען, אַז זייער זוהן איז טאַקי פון לעמבערג געקומען קיין זאַלעשטשיקי. דאָ האָט זייער זוהן איז קיין לעמבערג נישט געפאָהרען און איז פּלוצלינג נעלם געוואָרען.

איצט האָט דער פאָטער פון דער כּלה געזעהען, אַז די קלאָג איז פאַרטיג. ער איז דערום תיכף אַוועק קיין לעמבערג און דער פּאָליציי געמעלדעט איבער דעם גאַנצען ענין.

די היגע פּאָליציי האָט תיכף פערפיהרט א אויספאָרשונג. די פּאָליציי האָט אַראָפּגעשיקט אַ געהיים־אַגענט קיין זאַלעשטשיקי, וואו מען האָט פעסטגעשטעלט, אַז דער יונגערמאַן האָט זיך גענומען אַ פּאַס קיין פראַנקרייך.

די פּאָליציי האָט באַלד נאָכגעשיקט שטעקבריף, אָבער קיין זכר איז פון איהם נישטאָ. עס איז פאַראַן אַ חשד, אַז דער יונגערמאַן האָט צוגענומען דעם נדן און איז אַנטלאָפען. צוליב דעם האָט מען דעם ענין איבערגעגעבען אין רשות פון דער פראָקוראַטור.

פרויען פערכאַפּען אַלע קאַפּיטאַלען אין אַמעריקאַ.

היינטיגע צייטען ווערט גערעדט אַ סך וועגען דעם, וואָס די פרויען ווערען זעלבסטשטענדיג. אַ גרויסע צאָהל פרויען פערדינען אויף אַ לעבען פאַר זיך אַליין, און די צאָהל פרויען, וואָס זענען בעשעפטיגט, ווערט אַלץ גרעסער און גרעסער.

איצט הויבט מען אָן רעדען, אַז מיט דער צייט וועלען די פרויען אין אַמעריקאַ איבערנעהמען די קאָמאַנדע פון דער גאַנצער אינדוסטריע אין אַמעריקאַ. זיי וועלען זיין די אייגענטימערינס פון גרויסע אינדוסטריעס און געשעפטען.

דאָס איז נישט גלאַט גערעדט אין דער וועלט אַריין. עס זענען דאָ פאַקטען און ציפערען, וואָס ווייזען, אַז די גרויסע פערמעגענס פון אַמעריקאַ פאַלען אַריין צו פרויען אין די הענד. פיל פון אַמעריקאַנער מיליאָנערען־פאַמיליעס זענען געירשנ'ט געוואָרען פון פרויען. דאָס וואַנדערבילט־פערמעגען, צום ביישפּיל, ליגט הויפּטזעכליך ביי אַ פרוי אין די הענד, און צעהנדליגער וועניגער בעריהמטע מיליאָנערען־ירושות זענען איבערגעבליבען פאַר פרויען צו פיהרען און בעזיצען.

און די פרויען ווייזען זיך אַרויס אַלס גוטע „ביזנעס"־קעפּ. זיי פערדאָפּלען און פערשטאַרקען די פאַרמעגענס און די אינדוסטריעלע קעניגרייכען, וואָס זיי בעקומען בירושה.

נישט לאַנג זענען פערעפענטליכט געוואָרען אַ רייה ערשטוינענדע ציפערען וועגען דעם חלק, וואָס פרויען האָבען אין אַ צאָהל פון די גרעסטע פירמעס אין אַמעריקאַ. די ציפערען ווייזען, אַז אין דער אַמעריקאַנער טעלעפאָן־קאָמפּאַניע האָבען פרויען 680 מיליאָן דאָלאַר אַקציעס. אין דער יוניאָן פּאַסיפיק־אייזענבאַן — 114 מיליאָן. דאָס זענען בלויז עטליכע פון די ריזיגע אַמעריקאַנער פירמעס, אין וועלכע פרויען זענען בעטייליגט אויף מיליאָנען דאָלאַרען... די פאַקטען ווייזען, אַז פרויען נעהמען ביסלעכווייז איבער דאָס שטריקעל איבער'ן געלד־בייטעל פון אַמעריקאַנער געשעפטס־וועלט.

די באַנק־געשעפטען, נעהמענדיג אין בעטראַכט, וואָס אַזוי פיל פרויען זענען איצט גרויסע אַקציאָנערקעס, שטעלען אָן פרויען אַלס פרעזידענטקעס פון זייערע באַנקען. און אפילו אין די וואָלסטריט זעהט מען איצט פרויען, וועלכע זענען נישט סטענאָגראַפּיסטקעס, נאָר בעאַמטע פון די פירמעס.

אין אַלגעמיין זענען ערפאַהרענע ביזנעסלייט ביי דער מיינונג, אַז מיט פרויען איז שווער צו האַנדלען. זיי זאָגען, אַז פרויען זענען נישט רעדעל, זיי האָבען טענות, טאָמער לאָזט זיך אויס די ביזנעס נישט גוט און זיי מיינען, אַז זיי קענען צו יעדער צייט חרטה האָבען. דאָס איז פיליכט דערפאַר, וואָס פרויען האָבען זיך נישט צוגעוואוינט צו שטעהן אויף די אייגענע פיס. זיי זענען נאָך אַלץ די שפּילצייג פון זייערע מענער, און זענען געוואוינט, אַז מען זאָל זיי בעהאַנדלען ווי שוואַכערע און זיי נאָכגעבען זייערע קאַפּריזען.

ביי די איצטיגע אומשטענדען זענען אויך פרויען אין אַ לאַגע אָפּצושפּאָרען מעהר געלד, ווי דער מאַן. די פרוי אַרבייט און פערדינט זאַקי גענוג, אָבער דער מאַן וויל אַלץ נישט אויפגעבען זיין הערשאַפט. ער פאָדערט, אַז זי זאָל לאָזען בעצאָהלען פאַר איהר אין טעאַטער, און רעסטאָראַן און וואו נאָר זיי געהען צוזאַמען. פאַר איהם איז נישט גענוג, וויפיל ער פערדינט, און די פרוי שפּאָרט דאָס געלד, וואָס זי פערדינט.

העגטשקע-שטריקערם

ווערן געבראויכט ביי
שלמה קאליסקי
2. ווסכאדניא 2. 888

א קריץ-מאשין

12 שפינדעלדיגע
אין א גוטען צושטאנד ביליג
צו פערקויפען
שעראדזקא 1 וו. 52
(בייער'ס מאוק). 880

ס'איז
געפונען געווארן

א קוויט פון דער לאמבארד
אויף זאכאדניא 3, אויף
35 זל. אבצונעהמען געגען
סמנים אין אדמינ. פון דער
צייטונג געגען [illegible]נס-קאסטען

קירזשנער-

אַרבייטער
ווי אויך א לערן יונגעל
ווערן געזוכט ביים קירזשנער
הערשליקאוויטש
פיעטריקאווער 54. 847

א
מעבלירט צימער

צו פערדינגען פאר 1 אדער
2 יונגעלייט אדער פאר פרל.
ציגעל-גאס 52 ביי רויכמאן

א שעהן
מעבלירט צימער

פאר 2 אנשטענדיגע יונגע-
לייט איז אויף חודש-געלד
אבצוגעבען. צו ערפאהרען
פאלודניאווע 20 וו. 37.

א קאמאשען שטעפער

ווערט געזוכט. ער מוז אויך
קענען נייהען און ריכטעווען
עווענטועל געגען קאסט און
לאזשי, ביי קופערמיניץ
25. זשנאוסקא 25. 678

אַאבערלאַק

ני-הער (ריין)
ווי אויך א P. D. ארבייטער
ווערען געזוכט אויף גוטע
בעדינגונגען. 882
פולנאצנא 20 אין קעלער

השבת אבדה

זונטאג דעם 5/8 האב איך
פערלוירען א פארטפעל מיט
87 זל. און א קוויט אויף
1663 זל. צאהלבאר דעם
12 30 1928, דער אויס-
שטעלער איז גערטנער. דער
קוויט ווערט ערקלערט פאר
אומגילטיג. אבצוברענגען
געגען בעלוינונג צו גאלד-
בערג, בושעזשינער 15.

א צימער

און קוך
איז פון זאפארט איבערצו-
געבען. צו ערפאהרען אין
אדמינ. מעקלערס געווינשען

א געוועלב

מיט א צימער און קוך
וויל איך איבערגעבען אויף
3 טראמוואיאווא 3

קראפט = שטרימף =
אַרבייטער

— ווי אויך —
קראפט=שפולערינס
ווערען פון זאפארט געזוכט
פאנסקא 27 אין דער
טרימף-פאבר יק. 844

מאסאזש= און הייל-

גימנאסטיק-שולע און
קאבינעט
פון דר. מעד.
ב. שמירגעלד

בענעדיקטא 6, טעל. 51-84
[illegible]

Dr. HELLEP

ספעציאליסט פאר הויט-און
וענערישע קראנקהייטען.
2 נאווראט 2
[illegible]

Dr. med.
BRAUN

23 פאלודניאווא 23.
טעלעפאן 40-26.
ספעציאל-ארצט פאר הויט און
וענערישע קראנקהייטען און
מענער-שוואכע.
בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט
(האר-אויספאל)
נעהמט אן פון 9 ביז 11 פריה
און פון 5—8 אוונט.

Dr. med.
Wolf Eychner

פרויען-קראנקהייטען
און אקושעריע
זגערזשער 11 טעל. 84-72
נעהמט אן אין דער לעטשניצע
פיעטריקאווער 294 פון 12—3
נאכמ. אין דערהיים פון 6-8 אוו.

Dr. J. Lipszyc

Lipowa 36, tel. 74 94
(róg 6-go Sierpnia)
אינערליכע און קינדער-
קראנקהייטען נעמט אן פון
9-10 פארמיטאג און פון
3-5 נאכמיטאג. 740

צאהן-אַרצט
מ. שווארץ

פאמארסקא 13
צוריקגעקעהרט.

אויף גינסטיגע בעדינגונגען!
מעטאל-בעטען, שפאציר-וועגע-
לעך, מאטראצען געבעטע,
דרוטענע ווי אויך צו האלץ'
בעטען "Patent" רוים מאס-
וואש-טישען און וויזשמאטשקעס
אסבילינגסטען
אין פאבריקס-לאגער
"DOBROPOL" Łódż
Piotrkowska 73 w podworzu

Zagubiony

został weksel na sumę Zł. 86 — płatny dnia 10/9 1928. Wystawca Majer Melcer w Płocku. Żyro L. Kryszak. Weksel zostaje unieważniony łaskaw-y znalazca zechce takowy zwrócić do p. E. Libmana Łódź, Pieprzowa 6.

א קוואליפיצירטע
וועש-נייהערין

קען זיך מעלדען פון זאפארט
ביי קיסין צעגעלניאנא 34
פראנט געשעפט. 376

25 יאהר

קויפען שוין אלע דויערהאפטע און סאלידע שיך נור אין
שיך=מאגאזין
פון
I. Sandberg
161 PIOTRKOWSKA 161.

לעטשניצע „זדראוויע"
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
אויף נאוואמיעסקא 3 (ווסכאדניא 13) טעלעפאן 37-76.

אויפען קראנקהייטען	דאקטוירים	צייטן
	ד"ר קראוש	3—4, זונטאג 10.30—11.30
נערווען קראנקהייטען	ד"ר בראניסל. פרענקעל " קראזינבערג	12.30 - 1.30, [illegible] [illegible] 11 - 12
[illegible]	ד"ר ארהסנד. מארגאליס	2 3 [illegible], דינסט.
אינערליכע קראנקהייטען	ד"ר ניביאנסקי " פאק " לעווי " [illegible]	[illegible] 11—9½ 12—2 זונטאג 1—12 3—4½ זונטאג 1 2 11 — 12 זונטאג 11—12
[illegible] קראנקהייטען	ד"ר [illegible] ארם " מאשראק " [illegible]	11—12.30. 3—5, [illegible] 12—2 1.30—2.30, זונט. 10.30—12 5—6.30, זונטאג 9 10.30
כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר [illegible] [illegible]	[illegible] 2 3 12-1.30, 6-7.30, זונט 11-1
פרויען [illegible]	ד"ר [illegible] " [illegible]	12 1, זונטאג 12—1 10.30-11.30, דינסט. 1.30-2.30
נאז, האלז און אויערען קראנקהייטען	ד"ר ראבינאוויטש	12—2, זונטאג 12—1.30
הויט און וענערישע קראנקהייטען	ד"ר פאלק " זאנענבערג	3.30—4.30, זונטאג 9—10 11—12, זונטאג 11—12
רענטגענאל[illegible]	[illegible]	[illegible] 7
ערצטליכע אנאליזען	[illegible]	

וויזיטען אין שטאט. :—: פאקען-שטעלען. :—: רענטגענאגראפיע. :—: זעמט-ליכע דורכשטראהלונגען (קווארץ-לאמפען). :—: אלערליי אנאליזען און אונטערזוכונגען.
די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אוועגד.
זונטאג פון 8.30 ביז 2 א זייגער נאכמיטאג.

נור רעקלאמע-חודש!

איך מאך דעריט בעקאנט דאס געעהרטע פובליקום, אז נאך א גרינד-ליכען רעמאנט, האב איך ביי מיין קינסטלעריש-פאטאגראפישען אטעליר ערעפענט
א ספעציעלען פארטרעטען-אנשטאלט,
וואו עס ווערען אויסגעפירט די שענסטע פארטרעטען לויט דער נייעסטער פאטא-טעכניק צו שטוינענד ביליגע פרייזען:
א פארטרעט 40 X 30 מיט פאספארטו אין ראהם נור 13.50 זל.
" " " " " 50 X 40 " 20.— "
די אויפנאהמען צו פארטרעטען ווערען געמאכט גענצליך אומזיסט.
נוצט אויס די געלעגענהייט! מיט אכטונג
קונס פאטאגראפישער און פארטרעטען-אטעליער
„PARISIEN" wł. H. Sroka
Łódź, Brzezińska 69. צופאהר מיט'ן טראמוואי נומ' 1.

דער ריכטיגער וועג
אויף צוריקצובעקומען געזונדע נערווען.

קראנקע, ערשעפטע נערווען מאכען ביטער דאס לעבען, פערארזאכען א סך ליידען, למשל שטעכענדע וועהטאגען, רייסונגען, שרעקונגס-געפיהל, גערויש אין די אויערען, אויפברויזונגען פון פערדוי-אונג, שלאפלאזיגקייט, נישט קיין חשק צו דער ארבייט ווי אויך אנדערע אונאנ-גענעהמע ערשיינונגען.
פון די אלע ליידען
קענט איהר זיך בעפרייען, בענוצענדיג נאר די אמת'ע Kole Lecithin, דאס נאהרונגס-מיטעל, וואס ענטהאלט וויטא-מין, דאס איז נויטיג פאר דער מענש-הייט א קוועלע פון וואוילטאג, ערמעכ-טיגט אויף א בעוואונדערענדען אופן די ארגאניזם-טעטיגקייט, פערשטארקט דעם ארגאניזם און געהירן פערשטארקט פלייש אין די גלידער. פערגרעסערט דעם כח צו לעבענס-פרייד. די אמת'ע Kole Lecithin בעווייזט אפט וואונדער, פיהרט אדורך די ריכטיגע נאהרונגס-זאפטען צו די ווייט-געהענדסטע ווינקעלעך, בלוט-לויף, רעפרישט און פערגרינגערט.
מ'בעט פערזענליך זיך צו איבערצייגען,
אז איך זאג נישט צו גאנישט נישט ריכטיגעס, וויל איך מיך פון די נאהענטסטע 2 וואכען שיק איך יעדען צו, פראנקא א קליין פעקעלע Kole Lecithin
גאנץ בחנם
ווי אויך אזוי בעל, אנגעשריבען דורך א דאקטאר מיט א לאנג-יעהריגער און פיעל זייטיגער פראקטיק, וועלכער יאט אליין גע-מגוט קעמפען מיט אזעלכע ליידען. שרייבט צו מיר דורך אייער אדרעס און איך שיק אייך זאפארט אהן שום קאסטען דאס צוגעזאגטע.
ERNST PASTERNACK, BERLIN, S. O. Michael Kirchplatz № 13, Abt. 343

געדענקט איינמאל פאר אלעמאל!
נאר טעל. 36=69
Szybka Pomoc Krawiecka
ul. PIOTRKOWSKA 110 (אין הויף)

אויספרישען אנ'אנצוג זל. 2.80
א קלייד 2,60 מיט'ן אפנעהמען
און אפשיקען. פארבען, כעמיש-
וואשען, רעפעראטורען, איבעראר-
בייטונגען אין קינסטליך-צערעווען.
אלץ ווערט אויסגעפערטיגט אין א
קורצער צייט. אויף יעדען טעלעפ.
פערלאנג שיק איך ארויס שיק-יונגע
דער אנשטאלט איז טעטיג פון 5 פריה ביז 1 ביינאכט

געזעלשאפט צו פערשפרייטען פאדקענטנישען
ביי יודישע פרויען אין לאדז
„ארבייט" (PRACA)
וואלטשאנסקא 21, טעל. 15=67
מאכט בעקאנט, אז ס'ווערען אנגענומען איינשריי-
בונגען פונ'ם 1-טען אויגוסט ד. י. אויף:
1) [illegible] און [illegible]; 2)
נייה-[illegible] און [illegible]; 3) [illegible]
אנ ארבייט האנד ארבייטען; 4) [illegible]
שטיקעריי; 5) מאניקור, אנדולאציע
דער סעקרעטאריאט איז טעטיג פון 9 ביז 1 נאכמ.
און פון 3 ביז 7 אוונד.

Hallo! Hallo! Dzwoń telefon 63-30
Wystrzegaj się nieudolnych naśladownictw.
Nie oddawaj garderoby Twej do firm niefachowych.
„Pogotowie Krawieckie KIERSZA", 91 Żeromskiego 91.
Odświeżamy

garnitur za zł. 3. (z odebraniem i odesłaniem) Pranie chemicznie, farbowanie

Suknie za zł. 2.80 (z odebraniem i odesłaniem) nicowanie, przeróbki, reperacje i sztuczne cerowanie

Zakład czynny od 5 rano do 1 w nocy. 747

אויף ראטעס!!!
איבער-העמדער
און נאכט-העמדער
פון פאפעלין, זעפיר און אנדערע שטאפען
צו בעקומען אין דער ערשטקלאסיגער פראצאווניע פון
J. WOROBIEJCZYK
41. KILIŃSKIEGO 41.

איבעראשענד נייעס פאר דאמען און הערען!
נאר פאר 2,50 זלאטים ווערט איבערגעמאכט און
איבער געפאסאנירט דאמען און מענער-היטען
ווי אויך קינדער-היטען פון גאר אלט ווערט גע-
מאכט גענצליך ניי, לויט די נייע מאדעלען און
פאסאנען פינקטליכע אויספיהרונג און רעעלע בע-
האנדלונג. גלייכצייטיג קאנט איהר בעקומען אין א גרוי-
סען אויסוואהל אלע ארט דאמען און מענער-היטען צו
ביליגע פרייזען. געדענקט די אדרעס ליטאמירסקא 2
(האטעל-גאס) אדער זגערסקא 20

LEKARZ-DENTYSTA צאהן-ארצט
St. GELBERG
זאכאדניא 15, טעל. 31=08
היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע ציינער און מונד-קראנקה.
צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראה-
לונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע ציינער
נעהמט אן פון 9–7 אוונט. [illegible]

די
„גאוני ישראל"
איז א גאנץ נייער
אויפלאגע
איז צו בעקומען אין אדמינ. נייער פאלקסבלאט"
צום פרייז פון 60 גראשען.

די לייה=ביבליאטעק
א. נ. פון **א. אייזענשלאס,**
וועלכע געפינט זיך אויף פאלודניאווא 11 לינקע אפ.
איז טעטיג: מאנטאג און מיטוואך פון 6–10 אוונד
און שבת פון 10–1 און פון 4–10 אוונד.
איינשרייבען קען מען זיך יעדען טאג פון 6–10 אוו.

CASINO

הײנט גרויסע פּרעמיערע! גרויסער דאפּעלטער שלאַגער-פּראָגראַם!

I.

„די פרוי צום פּערוויילען זיך“

מעכטיגע זיטען-דראַמע פֿון לעבען פֿון נאַיווע מעדלעך און ערפאַהרענע פּערפיהרערס.

אין דער הויפּראָלע די פאַסצינירענדע שעהנהייט

Florence Vidor

הײנט גרויסע פּרעמיערע! גרויסער דאפּעלטער שלאַגער-פּראָגראַם!

II.

„הייראַט אהן חופּה“

פֿינקעלדיגע מיט פֿערל פֿון וויץ קאָמעדיע, אין דער הויפּטראָלע

Mary Prevost

SPLENDID

הײנט פּרעכטיגע פּרעמיערע! גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם! הײנט פּרעכטיגע פּרעמיערע!

1) **פּענסיאָנאַרקעס**

ראָמאַנס פֿון סטודענטקעס פֿון דער הײנטיגער צייט, אויפֿ'ן גרונד פֿון דער ערוואַכענדער ערשטער ליבע און ערשטע ליידענשאַפֿטען.

Greta Mosheim

Vala de Lys, M. Steingritt, Angelo Ferrari, A. Korff.

2) **די פירשטין מערי**

עראָטישע דראַמע אין 12 אַקטען לויט דער בעוואוסטער ערצעהלונג פֿון רוסישען שרייבער **Lermontow** די הויפּטראָלען קרעאירען די אַרטיסטען פֿון מאָסקווער און קאַווקאַזער טעאַטערס. .׳. מוזיק-אילוסטראַציע אונטער ליײטונג פֿון ה׳ א. משׂ נאַוואַקי. .׳. אָנהויב 6 אַוו. די פּרייזען אויפֿ'ן ערשטען סעאַנס 50 גר. און 1 זל.

ODEON!

הײנט פּרעמיערע! .׳. פּראָדוקציע 1928/29!

די בעסטיע (געשטעמפּעלטע)

סענסאַציאָנעלע סאַלאָן-דראַמע אין 8 אַקטען. .׳. אין דער הויפּטראָלע:

PRISCILLA DEAN

אויסערן פּראָגראַם: א פֿאַרס.

CORSO

הײנט און פֿאָלגענדע טעג!

פּאַריזער נאַכט-פֿייגעל

— דראַמע אין 10 אַקטען פֿונ'ם לעבען פֿון די אַפּאַשען. —

— אין די הויפּטראָלען: **Nina Vanna i Ivoren Novello**

אויסערן פּראָגראַם: — א פֿאַרס.

קינא MIMOZA

178 קילינסקי 178.

גענצליך נייער רעמאָנטירטער זאַל!

הײנט און פֿאָלגענדע טעג!

זינדיגע מוטער

פּרעכטיגסטער אַמעריקאַנער פֿילם פֿון דער גאָלדענער סעריע פֿילמען מיט

MARY CARR

אין דער הויפּטראָלע. דער פֿילם איז ווערט מ'זאָל איהם זעהען. דאָס האַרץ פֿון יעדער פֿרוי קלאַפּט אַמשטאַרקסטען דאָס האַרץ פֿון יעדער מוטער ווערט אויפגעטרייסלט דערשראָקען. דאָס האַרץ פֿון יעדען קינד ווערט גערייהרט.

פֿאַטערס, מוטערס, קומט מאַסענווייז זעהען דעם מעכטיגען פֿילם!

נעכסטער פּראָגראַם: „די מאַדאַם וויל נישט קיין קינדער“.

APOLLO

הײנט און פֿאָלגענדע טעג!

20 אַקטען! גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם! 20 אַקטען!

1) **כ'האָב דערהרג'עט**

(הינטער דער תּפיסה-מויער). ריהרענדע ערצעהלונג פֿון טראַגישע פּאַסירונגען פֿון אַן אומשולדיג מיידעל. אין די הויפּטראָלען:

MAGDA SONJA i WERNER KRAUSS.

די אויפֿרעהליכע קאָמעדיע א. נ.

2) **„דריי הולטייעס“**

אין די הויפּטראָלען: **HANS MIERENDORF**

PAWEŁ HEIDEMANN i ELGA BRINK.

קינא „ERA“

זאַווישאַ 22 (באַלוט)

פּרי־ה ער „פּלאָרא“

אָנהויב פֿון די פֿאָרשטעלונגען אין געוו. טעג 5.30 נאָכמ. שבת און זונטאָג 2 אַ זייגער נאָכמ.

פֿערשטאַרקטער אָרקעסטער

דער זאַל איז מעבאַניש ווענטילירט

הײנט און פֿאָלגענדע טעג!

„דער סס פֿון באָלשעוויזם“

אָדער די גרויסע שלאַכט הינטער זברוטש אין 1920

געגענוואַרטיגע דראַמע פֿון דער פּויליש-באָלשעוויסטישער מלחמה אין 8 גרויסע אַקטען

— אין די הויפּטראָלען: — **MARCELA PALINSKA, M. RYDZEWSKI** — און אַנדערע.

אויטענטישע אויפֿנאַהמען פֿון מלחמה-פֿלאַץ .׳. העכסטע קינאָ טעכניק .׳. אויסערן פּראָגראַם: א פֿרעהליכע אַמעריקאַנער קאָמעדיע.

קינא „סירענא“

KINO TEATR „SYRENA“

ŁÓDŹ ALEKSANDROWSKA 37 TEL 49-48

אַלעקסאַנדראָווסקאַ 37, טעל. 48-49.

דער זאַל ווערט געקיהלט מיט די נייעסטע ווענטילאַטאָרען. ■ פֿערשטאַרקטער אָרקעסטער.

23 אַקטען אין איין פּראָגראַם! קומט, זעהט, שטוינט! 23 אַקטען

נור ביז מאָנטאָג ד. 23 אויגוסט 1928 8-טער דאָפּעלטער שלאַגער-פּראָגראַם

1) **„די ליבהאָבער“** (הויז-פֿריינד)

גרויסע סאַלאָן-דראַמע אין 12 גרויסע אַקטען, מיט דעם העלד פֿון דעם בילד „בן הור“ דער ליבלינג פֿון אַלע

אין די הויפּטראָלען: **Roman Novarro, Alice Terry**

2) **די מאַמע ערלויבט נישט**

בעסטע קאָמעדיע אין 11 אַקטען מיט **Charlie Murray** און **George Sydney** ענדליך

אַנאָנס: דער נעכסטער פּראָגראַם וועט בעשטעהען פֿון 2 פֿילם-שלאַגערן 25 אַקטען.

זאַל עקספּרעס אין קאַלי ביי קאַכאַנובעק.

לעזט! שטוינט! שבת, דעם 11-טען אויגוסט וועט אין קאַלי ביי קאַכאַנובעק אין זאַל עקספּרעס געגעבען ווערען

2 יודישע טעאַטער-פֿאָרשטעלונגען!

מיט אנטייל פֿון גוט בעקאַנטע אַרטיסטען ווי: ב. ריבאָווסקי, קאַלינסקי, און אויך דער ליבלינג פֿון לאָדזער פּובליקום

דער יוגענטליכער אַרטיסט האַרי אַריעל וועלכער טרעט צום ערשטען מאָל אויף מיט גאַנץ נייע קופּלעטען. ערשטע פֿאָרשטעלונג פּינקטליך 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג וועט געגעבען ווערען אַ גרויסע מיניאַטור פֿאָרשטעלונג, געזאַנג, טאַנץ, הומאָר, לאַכען אָהן אויפֿהער.

די צווייטע פֿאָרשטעלונג פּינקטליך 8 אָוונט ווערט געגעבען אויפֿ'ן פֿערלאַנג פֿון פּובליקום

„דער ווילדער מענש“

לעבענס בילד אין 4 אַקטען פֿון י. גאָרין. די הויפּטראָלען פֿיהרען אויס ריבאָווסקי און קאַלינסקי. עס נעמען אַנטייל רחל אַריעל, שיין, יאַנאָדאַ א. אַ. מענער: קאַלינסקי, אַריעל, יאַקובאָוויטש, ליבערמאַן, אורבאַך, ל. געבער, טישלער, מ. געבער, ריבאָווסקי. בילעטען ביי דער קאַסע.

אַנאָנסען-פּרייז	פֿאַר'ן טעקסט—15 גר. פּרייסאַג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער דיים 7 זייל. סע.	אָבאָנאַמענט-פּרייז:	אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אַפּטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טייערער.
	אין טעקסט—40 . . . . . 60— . . . . 4 .		פֿאַר'ן אינהאַלט און פּערטיפֿען די אַנאָנסען איז דער פֿערלאַג נישט פֿעראַנטוואָרטליך.
	נאָכ'ן טעקסט—1 . . . . . 15— . . . . 7 .		די אַדמיניסטראַציע איז אָפֿען טייטאָג פֿון ביינאַכט.
	[illegible] דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען 10—ער. אַ זייל		

Za Wydawnictwo „Majer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Braustowski i D. Silberberg

Redaktor odpowiedzialny [illegible]

Czcionkami i druk. „Majer Folksblat", Piotrkowska 23